

Universitetet
i Stavanger

FAKULTET FOR UTDANNINGSVITENSKAP OG HUMANIORA

MASTEROPPGAVE

Studieprogram: Master i utdanningsvitenskap -Spesialpedagogikk	Vårsemesteret, 2021 Åpen
Forfatter: Lisbeth Haugen	(signatur forfatter)
Veileder: Thomas Moser	
Tittel på masteroppgaven: Hvilke konsekvenser har smittevernrestriksjonene medført for barns sosiale relasjoner i barnehagen? Engelsk tittel: What consequences did the infection control restrictions entail for children's social relationships in the kindergarten?	
Emneord: Sosiale relasjoner Relasjoner Kompetanse Korona – Covid-19 Smittevernsrestriksjoner	Antall ord: 29261 + vedlegg/annet: 5 vedlegg Stavanger, 11.06.2021

Forord

Med denne masteroppgaven avslutter jeg masterstudiet i Utdanningsvitenskap – spesialpedagogikk ved Universitetet i Stavanger. Masteroppgaven er gjennomført ved Læringsmiljøsentret i Stavanger. Arbeidet med denne masteroppgaven har vært en spennende prosess der studiet har lært meg mye, det har vært nedturer og oppturer, men jeg kom i mål.

Først vil jeg rette en stor takk til barnehagelærerne og barna i barnehagene som hadde mulighet til å stille opp til intervju og dele sine erfaringer.

En stor takk rettes min veileder Thomas Moser for konstruktive tilbakemeldinger og god hjelp med nyttige innspill, inspirasjon og ikke minst motivasjon til å fullføre.

Jeg vil ellers rette en takk til min mann Anders og våre barn Noah, Avona, Kristoffer og Vegard. Dere har hatt tålmodighet og støttet meg når veien mot målet har kjentes lang, dere har latt meg få fokusere på studie med god samvittighet- det har jeg satt pris på.

Vil også takke øvrig familie og venner for deres tålmodighet de gangene jeg har valgt dem vekk til fordel for å skrive på oppgaven.

Lisbeth Haugen

Brusand 11. juni 2021

Sammendrag

Formålet med studien har vært å se på hvilke konsekvenser smittevernsrestriksjonene har hatt for barns sosiale relasjoner i barnehagen. Studien bygger på en kvalitativ tilnærming og det er benyttet intervju som metode sammen med fire barnehagelærere og femten barn for å innhente deres refleksjoner og erfaringer. For å kunne se hvilken påvirkning smittevernsrestriksjonene har hatt på barnas relasjoner vil det være hensiktsmessig å belyse hvordan barnehagelærere legger til rette for relasjoner uten smittevernsrestriksjoner.

Tidlig innsats fra personalet og god tilrettelegging for relasjoner er viktig for barns utvikling. Ut fra manglende kunnskap om koronapandemiens påvirkning på barns sosiale relasjoner har jeg utarbeidet tre forskningsspørsmål som støtter opp om problemstillingen;

«Hvilke konsekvenser har smittevernrestriksjonene medført for barns sosiale relasjoner i barnehagen?»

1. Hvordan forstår barnehagelærer begrepet sosiale relasjoner og hvordan er praksis på avdelingen?
2. På hvilken måte har barnehagelærer arbeidet med sosiale relasjoner under smittevernrestriksjonene og hvordan tror de det har påvirket barna?
3. På hvilken måte har barna opplevd smittevernsrestriksjoner og hvordan har smittevernsrestriksjonene preget relasjonene til barna?

Det framkommer av studiens resultater at smittevernsrestriksjonene har ført med seg ulike erfaringer for barnehagelærerne i tilretteleggingen av relasjoner. Det er ikke alle løsninger som har vært like optimale og ulike endringer har blitt gjennomført. Smittevernsrestriksjonene har også vært en bekreftelse for flere av barnehagelærerne at den jobben de gjorde for å legge til rette for relasjonsbygging i mindre grupper var bedre før restriksjonene. For å kunne tilrettelegge for gode sosiale relasjoner er personalets kompetanse avgjørende.

Innholdsfortegnelse

FAKULTET FOR UTDANNINGSVITENSKAP OG HUMANIORA	1
Forord	2
Sammendrag	3
1 Innledning	7
1.1 Bakgrunn og formål	7
1.2 Problemstilling og forskningsspørsmål	9
1.3 Sentrale begreper	10
1.3.1 Sosiale relasjoner	10
1.3.2 Veileder om smittevern for barnehagen	10
1.3.3 Kohort	11
1.4 Avgrensning	12
1.5 Oppgavens struktur	12
2 Tidligere forskning og teorigrunnlag	14
2.1 Tidligere forskning på relasjoner	14
2.2 Teoretisk innramming for å framheve barns sosiale relasjoner	18
2.3 Foreliggende kunnskap om konsekvenser for smittevernstiltak	20
2.4 Relevante styringsdokumenter	23
3 Metode	26
3.1 Vitenskapelig ståsted	26
3.1.1 Fenomenologisk- og hermeneutisk tilnærming	26
3.1.2 Førforståelse	27
3.2 Begrunnelse av metodevalg	28
3.3 Det kvalitative forskningsintervju	29
3.4 Datainnsamling og undersøkelsesgjennomføring	30
3.4.1 Valg av informanter	31
3.4.2 Forberedelse til intervju	32
3.4.3 Gjennomføring av intervju	33
3.5 Bearbeiding og analyse av data	34
3.6 Undersøkelseskvalitet	36
3.6.1 Validitet	36
3.6.2 Reliabilitet	36
3.6.3 Generaliserbarhet	37
3.7 Forskningsetikk	37
4 Presentasjon av funn	39

4.1 Hvordan forstår barnehagelærer begrepet sosiale relasjoner og hvordan er praksis på avdelingen?	39
4.1.1 Hva legger barnehagelærerne i begrepet sosiale relasjoner?	40
4.1.2 Hvordan legger avdelingen til rette for å skape gode relasjoner mellom barn?	40
4.1.3 Hvordan jobber avdelingen med å skape relasjoner mellom barn-voksen?.....	42
4.1.4 På hvilken måte tenker barnehagelærer voksenrollen kan påvirke barnas sosiale relasjoner?.....	43
4.2 På hvilken måte har barnehagelærer arbeidet med sosiale relasjoner under smittevernrestriksjoner og hvordan tror de det har påvirket barna?.....	44
4.2.1 Hvordan brukte barnehagelærerne tiden når barnehagen var stengt?.....	45
4.2.2 Hvordan delte barnehagelærerne barna inn i kohorter ved gjenåpning?	46
4.2.3 Hvordan organiseres avdelingen etter dagens smittevernsrestriksjoner?	47
4.2.4 Hvordan tror barnehagelærerne at smittevernsrestriksjonene har påvirket barnas hverdag og sosiale relasjonene i barnegruppa?.....	48
4.3 På hvilken måte har barna opplevd smittevernsrestriksjoner og hvordan har smittevernsrestriksjonene preget relasjonene til barna?	50
4.3.1 Har de voksne snakket med deg/dere om hva korona er?	50
4.3.2 Har dere snakket om hvordan man kan bli smittet med korona og hva må man gjøre for å ikke smitte andre?	52
4.3.3 Er det noe som er dumt med korona?	54
4.3.4 Er det noe som er bra med korona?.....	55
4.3.5 Har du hørt om ordet kohort?.....	55
4.3.6 Kan du fortelle litt om hva en venn er?.....	55
4.3.7 Kan du selv bestemme hvem av de voksne du kan være sammen med?	56
5 Drøfting.....	58
5.1 Hvordan forstår barnehagelærerbegrepet sosiale relasjoner og hvordan er praksis på avdelingen?	58
5.1.1 Hva legger barnehagelærerne i begrepet sosiale relasjoner?	58
5.1.2 Hvordan legger avdelingen til rette for å skape gode relasjoner mellom barn?	59
5.1.3 Hvordan jobber avdelingen med å skape relasjoner mellom barn-voksen?.....	61
5.1.4 På hvilken måte tenker barnehagelærer voksenrollen kan påvirke barnas sosiale relasjoner?.....	62
5.2 På hvilken måte har barnehagelærer arbeidet med sosiale relasjoner under smittevernsrestriksjoner og hvordan tror de det har påvirket barna?	63
5.2.1 Hvordan brukte barnehagelærerne tiden når barnehagen var stengt?.....	63
5.2.2 Hvordan delte barnehagelærerne barna inn i kohorter ved gjenåpning?	64
5.2.3 Hvordan organiseres avdelingen etter dagens smittevernsrestriksjoner?	67

5.2.4 Hvordan tror barnehagelærerne at smittevernsrestriksjonene har påvirket barnas hverdag og sosiale relasjoner i barnegruppa?	68
5.3 På hvilken måte har barna opplevd smittevernsrestriksjoner og hvordan har restriksjonene preget relasjonene til barna?	69
5.3.1 har de voksne snakket med deg/dere om hva korona er?.....	69
5.3.2 har dere snakket om hvordan man kan bli smittet med korona og hva man må gjøre for å ikke smitte andre?	71
5.3.3 er det noe som er dumt med korona?	72
5.3.4 er det noe som er bra med korona?.....	72
5.3.5 har du hørt om ordet kohort?	73
5.3.6 kan du fortelle litt om hva en venn er?	73
5.3.7 kan du selv bestemme hvem av de voksne du kan være sammen med?	73
6 Konklusjon	74
6.1 Videre forskning.	76
7 Litteraturliste.....	77
8 Vedlegg.....	80
8.1 Intervjuguide barnehagelærer	80
8.2 Intervjuguide barna	81
8.3 Informasjons- og samtykke erklæring til barnehagelærer	82
8.4 Informasjons- og samtykke erklæring for barna – til foreldrene	86
8.5 Godkjenning fra NSD	90

1 Innledning

1.1 Bakgrunn og formål

Det var et utsagn fra Rudi, 4år, i barnehagen der jeg arbeider som avgjorde hva masteroppgaven min skulle handle om. Vi var ute og lekte og hadde delt uteområdet inn i ulike soner og Rudi ble lei seg for at han ikke kunne leke med et barn i en annen sone. Han uttalte «korona er noe dritt», det fikk meg til å reflektere, han hadde et poeng. Jeg ville undersøke hva barn har forstått av korona og hvordan de oppfatter egen hverdag og om de har venner de ikke får lekt med. Ved å ta barnas perspektiv kan det gi personalet økt kunnskap og refleksjon om hvordan barna opplever egen hverdag med smittevernrestriksjoner. Ved å møte barna på deres opplevelser kan det predikere til økt forståelse hos barna om hvorfor det er viktig å overholde smittevernsrestriksjonene, selv om det er noe «dritt». Som utdannet barnehagelærer har jeg lært mye teori om relasjonskompetanse og hvor viktig den er for barnas utvikling. For å kunne møte barna og deres opplevelser av pandemien finner jeg det hensiktsmessig å undersøke om hvordan barnehagelærere jobber med sosiale relasjoner under normale omstendigheter for så å undersøke hvilke endringer de har gjort med smittevernsrestriksjoner.

Med utgangspunkt i egen erfaring som pedagogisk leder i barnehage, relevant teori og forskning vil jeg studere hvordan barns sosiale relasjoner har blitt påvirket av smittevernsrestriksjoner. For å belyse problemstillingen finner jeg det hensiktsmessig å intervjuer både barn og personal. Personalet jeg vil ha med i undersøkelsen er barnehagelærere som gjennom sin formelle utdanning bør ha bred kunnskap om sosiale relasjoner.

Formålet for hva man vil studere kan ha ulike forutsetninger, Maxwell (2009, s. 216) mellom personlige-, intellektuelle- og praktiske forutsetninger. Denne studien vil ha som mål å framheve personlige- og intellektuelle forutsetninger. De personlige forutsetningene med studien er å utvikle kunnskap og kompetanse innen eget fagfelt. Studien skal belyse hvordan barnehagelærere har lagt til rette for smittevernsrestriksjoner på avdelingen og hvordan de oppfatter barnas påvirkning og hvordan barna selv har opplevd barnehagehverdag med smittevernsrestriksjoner. De intellektuelle forutsetningene kan være med å gi oss økt forståelse og innsikt på temaer som det er begrenset eller manglende forskning på. Våren 2021 foreligger det fremdeles lite forskning på hvilke konsekvenser smittevernsrestriksjoner har for barn i barnehagen på lang sikt. De praktiske forutsetningene er med på å synliggjøre om det må gjøres endringer med praksisen, i denne studien vil ikke jeg ha noen myndighet for å

endre på praksisen til veileder om smittevern eller hvordan barnehagene jobber med sosiale relasjoner. Studien kan være med på å øke refleksjonen over den praksisen som blir utført. I Norge har vi full barnehagedekning, det betyr at alle som søker innen fristen vil motta et tilbud om plass i løpet av året. I 2020 var det 272.264 antall barn i barnehagene (SSB, 2021). Når et barn begynner i barnehagen skal barnehagen tilrettelegge for at «barnet får tid til å bli kjent, etablere relasjoner og knytte seg til personalet og til andre barn» (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 33). Det er forventet ut fra Rammeplanen for barnehagen at personalet følger opp barnet tett slik at det føler seg trygt og får en tilhørighet til gruppa. Når barnet opplever trygghet vil det utforske, leke og lære (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 33). Barns sosiale relasjoner er viktige for å legge «grunnlag for trivsel, glede og mestring» (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 19). Både forskning, litteratur og styringsdokumenter Greve (2009), Lamer (2014) og Rammeplan for barnehagen(2017)) tyder på at det er viktig å legge et godt grunnlag for barns sosiale relasjoner da de predikerer til så mye mer. Personalet i barnehagen kan være med på å gi barn bedre psykisk helse, mestring og økt sosial kompetanse ved at de bruker kunnskap og kompetansen sin på å styrke positive relasjoner til barna og mellom barna og jevnaldrende barn (Størksen, 2018, s. 60).

Året 2020 startet annerledes for hele verden, det var et virus som spredte seg raskt over landegrensene og det ble også i Norge en stor utfordring for barnehagetilbudet. I desember 2019 var det utbrudd av et virus i Wuhan i Hubei-provinsen i Kina, hvor viruset ble knyttet til et matmarked i byen. 7.januar 2020 identifiserte kinesiske helsemyndigheter viruset, som fikk navnet SARS-Co V-2 og er et koronavirus (coronavirus) og sykdommen som følge av viruset fikk navnet covid-19. Videre i oppgaven omtaler jeg viruset for koronavirus. Koronaviruset kan gi luftveisinfeksjoner og hadde ulike symptomer (HelseNorge, 2020). De mest vanlige symptomene var feber, hoste og utmattelse. Forskerne fant ut at man ble smittet via kontakt eller dråpesmitte (Wu, Wu, Liu & Yang, 2020). Luftveisinfeksjonen kunne variere mellom milde symptomer til alvorlig sykdom og i verste fall dødsfall (HelseNorge, 2020).

Et av tiltakene i Norge for å begrense smittespredning var å stenge ned barnehagene. Barnehagene var stengt fra 12.mars 2020 til 20.april 2020 (Kunnskapsdepartementet, 2020b). Når gjenåpningen nærmet seg måtte personalet forholde seg til en veileder om smittevern i barnehagene, utarbeidet av Folkehelseinstituttet og Utdanningsdirektoratet. Veilederen skulle gi råd og støtte til barnehager i drift under koronavirusutbruddet (Utdanningsdirektoratet, 2020, s. 108). Personalet i barnehagene har måttet forholde seg til ulike smittevernregler for å holde driften av barnehagene i gang. Et av tiltakene var å dele barna inn i kohorter, det vil si

barna måtte inndeles i mindre grupper, et annet tiltak er økt renhold på leker, kontaktflater og generell hygiene. Det ble nye måter å tenke barnehage på både for personalet og barna. Barna fikk ikke leke med hvem de ville, de fikk heller ikke leke hvor de ville og de fikk ikke leke med hva de ville. Hender, kontaktflater og leker måtte vaskes hver dag og opptil flere ganger daglig.

Økt kunnskap fra barnehagefeltet vil gi politikere større innsikt i hva som er viktig å forholde seg til ved innføring av smittevernsrestriksjoner. «Barnehagers indre liv påvirkes av beslutninger på styringsnivå, samtidig som erfaringer fra det som skjer i barnehager, kan påvirke beslutninger som tas på styringsnivå» (Os, Myrvold, Danielsen, Hernes & Winger, 2021, s. 13). Regjeringens ønske om bedre kvalitet og økt kompetansen til personalet (Kunnskapsdepartementet, 2008, 2011, 2012-2013, 2016, 2019-2020, 2020a) er eksempler på praksis eller manglende praksis på barnehagenivå som endrer beslutninger på styringsnivå. Det vil derfor være hensiktsmessig å vektlegge erfaringene fra barnehagefeltet da det på nåværende tidspunkt naturlig nok foreligger lite forskning på relasjonsarbeid under smittevernsrestriksjoner.

1.2 Problemstilling og forskningsspørsmål

Problemstillingen belyser det vi vil få en større forståelse om i forskningen, vi søker en kunnskap og lærdom av noe vi vil vite mer om. For å få svar på problemstillingen kan vi bruke forskningsspørsmål som står i sammenheng til problemstillingen for å hjelpe oss til å svar på forskningen (Maxwell, 2009). Selv om problemstillingen er utgangspunktet for studien, betyr det ikke at den er ferdig definert når vi starter innhenting av empiri (Thagaard, 2013, s. 49).

Gjennom oppgaven vil jeg forsøke å svare på følgende problemstilling:

«Hvilke konsekvenser har smittevernrestriksjonene medført for barns sosiale relasjoner i barnehagen?»

For å arbeide med denne problemstillingen har jeg utarbeidet tre forskningsspørsmål for å formulere problemstillingen ut fra et teoretisk språk (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 163):

1. Hvordan forstår barnehagelærer begrepet sosiale relasjoner og hvordan er praksis på avdelingen?

2. På hvilken måte har barnehagelærer arbeidet med sosiale relasjoner under smittevernrestriksjonene og hvordan tror de det har påvirket barna?
3. På hvilken måte har barna opplevd smittevernsrestriksjoner og hvordan har smittevernsrestriksjonene preget relasjonene til barna?

Problemstillingen og forskningsspørsmålene vil være i en utvikling gjennom hele studien min. De er utgangspunkt for hvordan studien legges opp, men skal ha fleksibilitet etter hvordan studien utvikler seg, noe som kan medføre tilpasninger i forskningsspørsmålet underveis. Det kan gjennom intervjuene komme ny kunnskap til som gjør at jeg åpner opp for å utvikle problemstillingen og forskningsspørsmålene (Thagaard, 2013). En problemstilling er ofte ett spørsmål som man ønsker å finne svar på. Da den opprinnelige problemstillingen min var mer som en tittel, endret jeg på ordlyden uten å endre innholdet for å spisse den mer til en problemstilling for noe jeg ønsker å finne svar på. For orden skyld presenterer jeg gammel problemstilling; «Barns sosiale relasjoner i barnehagen under smittevernsrestriksjoner».

1.3 Sentrale begreper

1.3.1 Sosiale relasjoner

Sosial relasjon forstås her i samsvar med Bø og Helle (2008, s. 290) som en varig kobling eller stabilt samhandlingsforhold mellom to eller flere personer, for eksempel et vennskap.

1.3.2 Veileder om smittevern for barnehagen

Veileder om smittevern har blitt utarbeidet for å definere nødvendige smitteverntiltak ved gjenåpning av barnehagene etter nedstenging grunnet korona våren 2020. De eksisterende tiltakene for å minimere smitteoverføring som å være mest mulig hjemme, vaske hender og hold en meter avstand til medmennesker (Sjøli, 2020), ble integrert i veileder om smittevern.

Utdanningsdirektoratets veileder (Utdanningsdirektoratet, 2020) er ment som et supplement til eksisterende regler, lover og retningslinjer som er gjeldene for barnehagen. Barnehagens samfunnsrolle er viktig for samfunnsstrukturen kan fungere. Veileder om smittevern har blitt oppdatert etter hvert som det er blitt oppdaget mangler ved den og ny kunnskap som har fremkommet på grunnlag av pandemiens utvikling. For å kunne holde barnehagen åpen er det utarbeidet en rekke tiltak for å ivareta barnehagetilbudet og smittevern.

«Det er barnehageeier som er ansvarlig for å sikre at barnehagedriften skjer i samsvar med gjeldende lover og regelverk. Barnehageeier er derfor ansvarlig for å sikre en

forsvarlig drift som tar hensyn til smittevern og for å sikre internkontrollrutiner i henhold til gjeldende forskrift. Vi understreker imidlertid behovet for at alle bidrar til å få til en god smittevern faglig forsvarlig drift av barnehagene» (Utdanningsdirektoratet, 2020, s. 3).

I det følgende skal jeg kort nevne noen av tiltakene som etter min mening har betydning for barns sosiale relasjoner. Det som berører barna indirekte er trafikklysmodellen som ble innført i versjon tre av veileder om smittevern, 29.mai 2020 som hadde til hensikt å inndeles tiltakene i forhold til smittetrykk.

På grønt nivå skal ingen syke møte i barnehagen, det skal være god hygiene og normalt renhold. Kontakten mellom ansatte skal reduseres, det kan være vanlig organisering av avdelinger og barnehagehverdag (Utdanningsdirektoratet, 2020, s. 7).

På gult nivå skal ingen syke møte i barnehagen, det skal være god hygiene og forsterket renhold. Kontakten mellom ansatte skal reduseres. Avdelingen regnes som en kohort, det må være faste ansatte på kohorten og avstand mellom andre kohorter. Det må ikke samles mange på en plass og uteområdet må inndeles etter kohortene (Utdanningsdirektoratet, 2020, s. 7).

På rødt nivå skal ingen syke møte i barnehagen, det skal være god hygiene og forsterket renhold. Kontakten mellom ansatte skal reduseres. Avdelingen må inndeles i mindre kohorter, det må være faste ansatte på kohorten og avstand til andre kohorter. To kohorter kan samarbeide, uteområde må inndeles i soner til de ulike kohortene (Utdanningsdirektoratet, 2020, s. 7).

Disse smittevernsrestriksjonene har lagt føringer på barnas sosiale relasjoner ved å begrense hvilke voksne og barn som kan være sammen i løpet av dagen. Å sørge for økt renhold av leker og kontaktflater tar personalets oppmerksomhet bort fra barna.

1.3.3 Kohort

For å begrense smittespredning og eventuell sporing av smitte anbefales av veileder om smittevern å benytte kohorter på gult og rødt nivå. «En fast gruppe med barn og ansatte kalles en kohort (Utdanningsdirektoratet, 2020, s. 7). Antall personer i en kohort kan tilpasses etter lokale forhold og barnehagens forutsetninger, i en kohort kan barn og voksne omgås normalt, men må minst mulig blande seg med andre kohorter.

1.4 Avgrensning

På grunn av oppgavens tidsbegrensning og størrelse har jeg måttet avgrense masteroppgaven i forhold til både problemstillingen, teori og metode. Jeg skal se på hvordan barnehagelærere og barn opplever at barns sosiale relasjoner i barnehagen har blitt påvirket av smittevernsrestriksjoner. I den forbindelse har jeg valgt å intervju barnehagelærere og barn.

Barnehagelærere blir intervjuet med spørsmål som tar utgangspunkt i hva de legger i begrepet sosiale relasjoner og hvordan avdelingen jobber med det under normale omstendigheter.

Deretter vil de få spørsmål om hvordan de har jobbet med relasjoner under smittevernsrestriksjoner. Intervjuet med barna skal få fram på hvilken måte de opplever at barnehagehverdagen deres har endret seg med hensyn til relasjoner på grunn av korona pandemien. Ved å høre både barnehagelærers og barnas stemme vil en kunne vurdere samsvar og forskjeller mellom det barnehagelærer ønsker å oppnå ut i fra restriksjonene til veileder om smittevern og sammenlikne det med barnas opplevelse av situasjonene. Det er personalet i barnehagen og deres kompetanse og holdninger som danner grunnlaget for arbeidet som utføres på avdelingen, samt tilretteleggingen av relasjoner.

1.5 Oppgavens struktur

Kapittel 1:

Innledningsvis blir bakgrunn og formål med studien beskrevet, problemstilling og forskningsspørsmål blir presentert. Sentrale begreper blir forklart og en begrunnelse for avgrensning av studien.

Kapittel 2

I kapittel to blir det presentert tidligere studier og forskning på relasjoner og forskning på konsekvenser av stengte barnehager under koronapandemien. Det blir også presentert teorigrunnlag for viktigheten av relasjoner og relevante styringsdokumenter for personalets kompetanse.

Kapittel 3

Kapittel tre er metodekapittelet, her blir metoden jeg har benyttet presentert, begrunnet og forklart. Videre blir all forberedelse, gjennomføring og evaluering presentert.

Kapittel 4

I kapittel fire blir funnene fra intervjuene med barnehagelærere og barna presentert. Funnene blir presentert ut fra forskningsspørsmålene, disse har underspørsmål for å innhente større bredde av data.

Kapittel 5

I kapittel fem blir funnene fra kapittel fire drøftet opp mot teori fra den teoretiske framstillingen i kapittel to. Funnene blir drøftet ut fra forskningsspørsmålene og forskningsspørsmålenes underspørsmål.

Kapittel 6

Kapittel seks inneholder studiens konklusjon, drøftingen fra forskningsspørsmålene i kapittel fem blir konkludert opp mot problemstillingen. Det vil også bli presentert forslag til videre forskning.

Kapittel 7

Litteraturliste

Kapittel 8

Vedlegg

2 Tidligere forskning og teorigrunnlag

Forskningen og teorigrunnlaget i dette kapittelet tar utgangspunkt i problemstilling for studien som er; «*Hvilke konsekvenser har smittevernrestriksjonene medført for barns sosiale relasjoner i barnehagen?*» Teorigrunnlaget og deler av forskningen omhandler viktigheten for god tilrettelegging av barns relasjoner og hva relasjonene kan predikere til. Videre blir det presentert konsekvenser koronapandemien har hatt for barnehagens nedstenging. Det blir også bli presentert hvilke styringsdokumenter som har vært med å påvirke at barn skal bli møtt av et kompetent personale.

Barna som har blitt intervjuet i studien min blir fem år våren 2021. Noe av forskningen som er gjort og blir presentert her er av barn med lavere alder, men selv om barna i forskningen har lavere alder enn barna i min studie så er den representativ for flere aldersgrupper da teorien bak er grunnleggende for all relasjonsbygging.

2.1 Tidligere forskning på relasjoner

Det foreligger mye forskning på barns relasjoner både i og utenfor barnehagen, Tonge, Jones & Okley (2019), Kim, Woodhouse & Dai (2018) og Hamre & Pianta (2001). Barn kommer til barnehagen med ulike forutsetninger, barnehagen skal blant annet «sørge for at alle barn opplever trygghet, tilhørighet og trivsel i barnehagen» (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 20). For at barnehagelærer i barnehagen skal kunne legge til rette for sosiale relasjoner så bør det bygges på forskningsbasert kunnskap om hva som er grunnleggende viktig for å bygge relasjoner helt fra barna blir født. Den grunnleggende kompetansen for tilrettelegging av relasjonsbygging må ligge til grunn også når barnehagen er pålagt smittevernsrestriksjoner.

Tilknytning er viktig for å kunne danne relasjoner til andre, både til barn og voksne. Det lille nyfødte barnet knytter seg til sine omsorgspersoner allerede fra fødselen av. Omsorgspersoner kan være mor, far eller signifikante andre som er tilstede fra barnets fødsel. Barnet reagerer på initiativ og respons som oppstår i samspillet, erfaringene tar barnet med seg inn i nye samspill. I tilknytningssituasjoner utvikler barnet en oppfatning av seg selv og sine omsorgspersoner og hva som forventes i et samspill. Det finnes ulike typer tilknytning; trygg, engstelig ambivalent og engstelig unnvikende, (Ainsworth & Bell, 1970). Som barnehagelærer er det viktig å kunne noe om ulike typer tilknytning. Barn med utrygg tilknytning har større risiko for å være tilbaketrukne, utvikle senere psykiske helseproblemer som angst, traumer og atferdsproblemer (Kim et al., 2018). På grunn av oppgavens

begrensninger har jeg videre i oppgaven presentert forskninger som er viktig for en trygg tilknytning.

Barn som blir møtt med sensitive omsorgspersoner vil kunne utvikle en trygg tilknytning og barnet tar denne erfaringen med seg videre i livet (Howes, Hamilton & Philipsen, 1998, s. 418). Bowlby (1969/1982) poengterer at små barn er disponerte for å bruke omsorgspersoner som en trygg base som de kan bruke som utgangspunkt for å utforske verden, de henvender seg til omsorgspersonen hvis de trenger beskyttelse eller trøst. Bowlby mener barns tilknytningsatferd utvikler seg i samspill hvor barn blir møtt på følelser og handlinger av omsorgspersonen. Videre mener Bowlby at utforskningen er med på at barns læring utvikles og de kan få forståelse hvordan verden fungerer (Kim et al., 2018).

Trygg tilknytning og utvikling av samspill kan utvikles til vennskap mellom barn og til voksne. Greve (2009) presenterer i sin studie at vennskap kan fremme kommunikasjon, identitet og en følelse av tilknytning, denne tryggheten kan predikere til å utvikle selvtillit. Videre påpeker hun også at «en vennsapsrelasjon rommer både glede over å være sammen, glede over fellesskapsfølelse, opplevelse av å skape mening sammen og felles humor (Greve, 2009). Vennskap kan også bety konflikter, utestengelse, fortvilelse av å ikke få være med, sorg og savn» (Greve, 2009). Greve har studert hvordan vennskap kommer til uttrykk mellom toåringene. Selv om det finnes ulike definisjoner på vennskap mener Greve at barns vennskap har en betydning som er verdt å studere. Toåringene som var med i studien hadde ikke verbalspråk og kunne ikke bli intervjuet så studien bygger på videoobservasjoner av 10 barn og 4 voksne. Små barn kommuniserer med hele kroppen, sanser, følelser og gester. Barnas nonverbale språk er så tydelig at det er lett å lese om de er glade i relasjonene med andre. Greve støtter seg på den svenske pedagogen Pia Maria Ivarsson (2013) og utvider vennsapsbegrepet til et fellesskap, man gjør noe felles i et vennskap. Det utvikles et felles «vi» i vennsapsrelasjonene, barna gjør noe meningsfullt sammen ved å bruke kroppsspråket, det må være en gjensidighet i relasjonen for at et felles vi skal oppstå, vennskap er en to-veis prosess. Studien nevner at i løpet av året kan vennsapsrelasjoner skifte karakter. Greve påpeker at «*vi aldri kan vite om vi har tolket og forstått det vi observerer på en korrekt måte*» (2009). Ved å være tilstede med barna over tid vil man komme nær barnas opplevelser ved å observere uttrykkene i relasjonene. Selv om barna hadde konflikter fant de tilbake til hverandre, vennskap bygges opp over tid og blir styrket av mange felles opplevelser- «vi» (Greve, 2009).

En studie som er gjort i Australia av Tonge, Jones og Okely (2019) blant 490 barn i alderen 2-5 år og 110 ansatte i 11 barnehager hadde til hensikt å se på hvilken betydning utendørsmiljøet har å si for relasjonskvaliteten mellom voksen og barn. Studien poengterer at barn har muligheter for opplevelser på alle utviklingsområder både inne og ute, men at mulighetene utemiljøet kan gi for utvikling og læring kan være undervurdert (Tonge et al., 2019). Bakgrunnen for studien er hentet fra Shonkoff, 2014 som poengterer at i barns første leveår skjer det mye med tanke på barnas fysiske-, kognitive-, sosiale- og emosjonelle utvikling (Tonge et al., 2019, s. 32). I Australia går 89% av fireåringene i barnehager og 92% av disse barna har et barnehagetilbud som er mer enn 15 timer per uke. Studien henviser til OECD, 2014 at det har vært en betydelig økning i antall barn som har benyttet seg av barnehagetilbud i løpet av de to siste tiår (Tonge et al., 2019, s. 32). Personalet i barnehagene har en viktig rolle for barns læring og utvikling i de første leveårene, da det er de som legger til rette for barnas opplevelser og samspill med barn og voksne. På bakgrunn av funnene som kom fram i denne studien anbefalte de at barn kan ha en balanse mellom innendørs-aktiviteter og utendørsaktiviteter, og at et miljø av høy kvalitet ville støtte barns læring og utvikling. Økt tid med utendørsaktiviteter har hatt en betydelig innflytelse på kvaliteten i interaksjonen mellom barn og voksen. Det beste læringsmiljøet for barna vil være i de barnehager hvor det etableres relasjoner av høy kvalitet (Tonge et al., 2019).

Et forskningsprosjekt som ble gjennomført i 206 barnehager i Norge, i perioden fra 2013 til 2015 (Løkken, Bjørnstad, Broekhuizen & Moser, 2018) hadde til hensikt å studere interaksjonskvaliteten mellom personale- og barn relasjonen i småbarns-grupper, de har sett på stabile grupper og fleksible grupper. Funn som kommer fram i denne studien må tas med forbehold da det ikke var likt antall barnehager som var i den stabile og den fleksible gruppen, 52 fleksible- og 154 stabile grupper (Løkken et al., 2018). Stabile grupper er i denne sammenhengen det vi kan kjennetegne som avdelingsbarnehage og fleksible grupper er det vi assosierer til en basebarnehage. Stabile grupper har definerte områder de må forholde seg i imens fleksible grupper har større områder de kan bevege seg rundt i. Studien poengterer mange kvaliteter som personalet i norske barnehager må ha; være sensitive, responderende, skape varme og forutsigbare atmosfærer, oppmerksomme, se barn som subjekter, legge til rette for læring og kunnskap gjennom relasjoner, være tilstede for barna på deres nivå, kommunisere både verbalt og nonverbalt, være lyttende, snakke og veilede i barna gjennom tanker og følelser de har. Forskningen viste at det var høyere kvalitet i de stabile gruppene,

men det varierte på de ulike dimensjonene som ble målt. De stabile gruppene hadde høyere personaltetthet til barna i aktivitetene noe som predikerer til høyere kvalitet for barna. Det er gjort forskning på barn som har mer personal til stede med utdanning og som er i mindre grupper har bedre utbytte i barnehagetilbudet, resultatene i sin helhet fra forskningen blir ikke videre presentert her. Det skal nevnes at det var flere av de fleksible gruppene som også scoret høyt på interaksjonskvalitet (Løkken et al., 2018).

En studie gjort i USA gjort av Hamre & Pianta (2001) viste at barn som hadde negativt relasjonelt forhold til personale i barnehagen hadde dårligere akademiske og atferdsmessige resultater ved utgangen av åttende klasse sammenlignet med barn med positive relasjoner til personalet. Studiens varighet var over en tidsperiode på 10 år og ved studiens start var det 436 barn og ved studiens slutt var det 179 barn som fullførte åttende klasse. De fleste av barna som ikke fullførte åttende klasse i dette distriktet var afroamerikanske (Hamre & Pianta, 2001) Relasjonen til jevnaldrende barn hadde også betydning for utviklingen. Tidlig innsats fra personalet i barnehagen kan være med på å legge grunnlaget for utvikling av barns relasjoner både til jevnaldrende og personale i barnehagen. En studie utført av Howes og Hamilton (1994) henviser til at barn viser interesse for hverandre i tidlig alder. Når barna når førskolealder blir de mer opptatt av å danne relasjoner til jevnaldrende barn og de er opptatt av hva de kommuniserer og på hvilken måte de handler (Howes & Hamilton, 1994). En studie av Nærland og Martinsen (2011) viser til at førskolebarn har stor innflytelse på hverandre, noen av barna får høyere sosial status enn andre, de barna som har problemer med å tilpasse seg reglene i barnegruppen vil ha vanskeligheter med å bli integrert i relasjonene med disse barna.

En studie gjort av Sandseter og Seland (2018) poengterer hvor viktig sosiale relasjoner er til jevnaldrende barn og omsorgsfulle voksne. Bakgrunnen til studien til Sandseter og Seland var å få fram barnas stemmer i forhold til lek, sosiale relasjoner til jevnaldrende og ansatte i barnehagen da det forelå få studier som omhandlet barnehagebarns perspektiv (2018, s. 2). Sandseter og Seland henviser til tidligere forskninger om at sosiale relasjoner til og mellom barn er grunnleggende for trivsel og omsorgspersonene rundt barnet er viktige aktører i denne forbindelsen (2018, s. 3). Manglende relasjoner til barn og voksne kan være en risikofaktor for barns utvikling, helse og læring (Sandseter & Seland, 2018, s. 4). Studien inneholder samtaler med barn i fra 17 ulike barnehager i Sør-Trøndelag. Resultatene fra studien viser at barns sosiale relasjoner til andre barn og personalet er viktig for deres trivsel, de opplever trivsel ved å bli likt og at andre barn viser vennlighet. Noen av barna i studien opplevde å bli

plaget i barnehagen, det krever oppmerksomme voksne for å få slutt på negativ atferd. Avslutningsvis henvises det til FNs generelle kommentar nr.17: «play, friendship and good social relations among peers and staff are of unique value, both for children's life quality, development and learning» (Sandseter & Seland, 2018, s. 20) . Forfatterne av studien er bekymret for kvaliteten og trivselen når barnegruppene i barnehagen blir større og forholdet mellom barn og personal øker. Barn i barnehagealder har flere voksne rollemodeller å forholde seg til store deler av sin våkne tid, blant annet foreldre og lærere i barnehagen. Forskning viser at voksen-barn relasjonen spiller en viktig rolle for utviklingen av atferd, emosjoner, selvkontroll, intellektuell ytelse og språk (C.Pianta, L.Nimetz & ElizabethBennett, 1997, s. 264).

2.2 Teoretisk innramming for å framheve barns sosiale relasjoner

Hvordan skal vi forstå hvilke konsekvenser smittevernrestriksjonene har medført for barns sosiale relasjoner i barnehagen? Maxwell (2009) poengterer med den teoretiske komponenten at forsker må støttes seg på teorien og forskningen som finnes på temaet fra før. Den kompetansen og erfaringene forsker innehar er med på å påvirke hvordan gjeldene forskning blir forstått. I min studie har det vist seg at det finnes begrenset forskning på koronapandemien våren 2021, det foreligger mer forskning på temaet relasjoner.

Etter gjenåpningen av barnehagene uttalte kunnskaps- og integreringsminister Guri Melby at det er en viktig investering i å bidra til at alle barn får like muligheter til å lykkes ved å gi dem en god start og at «barnehagen er viktig for både lek, læring og trivsel» (Kunnskapsdepartementet, 2020b). For å ruste barna for videre skolegang er et pedagogisk og inkluderende barnehagemiljø en forutsetning for sosial utjevning (Kunnskapsdepartementet, 2020b). Forskning viser at gode relasjoner er viktig for i barns første leveår skjer det mye med tanke på barnas fysiske-, kognitive-, sosiale- og emosjonelle utvikling (Tonge et al., 2019, s. 32). Viktigheten med etablering av gode relasjoner blir støttet opp med Sandseter og Seland (2018, s. 3) som henviser til tidligere forskninger om at sosiale relasjoner til og mellom barn er grunnleggende for trivsel og omsorgspersonene rundt barnet er viktige aktører i denne forbindelsen. Manglende relasjoner til barn og voksne kan være en risikofaktor for barns utvikling, helse og læring (Sandseter & Seland, 2018, s. 4). Som det kommer fram fra både politikere og forskere så er relasjoner viktig for det enkelte individ, det blir forsterket av det sosiokulturelle synet på læring som har sin opprinnelse fra den sovjetiske psykologen

Vygotsky. Utgangspunktet til Vygotsky er at læring skjer i sosiale fellesskap, barn approprierer det andre barn gjør. Det er dette som Vygotsky kaller den nærmeste utviklingszone, det du lærer i samspill med andre i dag – kan du klare alene senere (Säljö, 2016). Bronfenbrenner (1996) og Bø og Helle (2008) sier at en relasjon er mellom to personer og sistnevnte poengterer at en relasjon er et stabilt forhold eller en varig kobling.

William Corsaro er forsker og barndomssosiolog, han har forsket mye på jevnaldrende barns kultur og vennskap. Corsaro stiller spørsmål om voksne og barns oppfattelse av vennskap kan oppfattes ulikt, nedvurderer vi verdien barns vennskap har ved å sammenligne den med voksnes? (Øksnes & Greve, 2015, s. 12). Øksnes og Greve skriver om vennskap i øyeblikket og vennskapshendelser, slike typer vennskap beskrives som noe som oppstår og en erfaring som deles (2015, s. 17). Relasjoner mellom venner er med å styrke barns sosiale kompetanse. Sosial kompetanse «*handler om å mestre samspill med andre, eller med andre ord: Det handler om å lykkes i å omgås andre*» (Lamer, 2014, s. 8).

Barnehagelærere må være bevisst på viktigheten av barns sosiale relasjoner og hva sosiale relasjoner predikerer og kunne legge til rette for relasjonsbygging. Med utgangspunkt i hva tidligere forskning og styringsdokumenter viser så er voksenrollen i barnehagen viktig, barnehagelærerne må være gode rollemodeller og ha kunnskap om relasjonskompetanse.

For at barnehagelærerne skal kunne arbeide med å styrke relasjonene mellom barna, må de parallelt jobbe med sin egen relasjon til hvert barna. Det er den voksne som har ansvaret i relasjonen med barn og må passe på så det ikke blir en skjev makt (Bae, 1996, s. 133).

Barnehagelærerne kan møte barna med en autoritativ tilnærming, da stilles det krav til atferd, orden og læring samtidig som de bygger gode varme relasjoner. Den voksne må være tilstede, veilede og hjelpe barna for å finne løsninger. Barn som blir møtt med autoritative barnehagelærere har forutsetninger for å utvikle seg i gode læringsmiljø og oppnår fordeler som bedre selvstendighet, prososial atferd, sosial selvtillit og vennligere kommunikasjonsferdigheter (Roland, 2021, s. 22).

Som vi kan se er sosiale relasjoner fundamentet for videre samhandling både mellom barn-barn og barn-voksen. Sosiale relasjoner blir et samlet begrep for fellesskap, deltakelse, medvirkning, utbytte, tilknytning, sosial kompetanse, vennskap, anerkjennelse og voksenrollen. Hvordan barnehagelærerne har jobbet med tilrettelegging av barns sosiale relasjoner under smittevernsrestriksjoner kommer jeg tilbake til i drøftingen.

2.3 Foreliggende kunnskap om konsekvenser for smittevernstiltak

Da informasjonsinnhenting til studien startet desember 2020 forelå det av naturlige grunner ikke mye forskning på hvordan smitteverntiltakene har preget barna i barnehager. Det er tatt med to internasjonale studier og en nasjonal studie. De internasjonale studiene har jeg valgt en som ble publisert i juni 2020 og en som ble publisert januar 2021. Den nasjonale studien ble også publisert januar 2021. Etter januar 2021 har det kommet flere studier som omhandler koronapandemien, jeg valgte å ta med noen studier som forelå fram til februar på grunn av studiens framdrift.

Forskning som er utført i Norge, Sverige og California USA, viser at det er ulike metoder i hvordan smitteverntiltak til barnehagebarn ble praktisert våren 2020 (Pramling Samuelsson, Wagner & Eriksen Ødegaard, 2020). Norge og Sverige innførte en nasjonal pandemipolitikk, i USA var det opp til hver delstat hvordan de laget retningslinjer for pandemien. Sverige valgte å holde sine barnehager åpne, personalet i barnehagen hadde jevnlige møter for være sikre på at de hadde laget gode strategier for et trygt barnehagemiljø. Norge og staten California valgte å stenge barnehagene, men for foreldre i samfunnskritiske yrker og barn med særlige behov ble det gjort unntak slik at de beholdt barnehagetilbudet. Det ble utført ulike metoder for å holde kontakten mellom barnehage og hjemmet under nedstengingen. I California hadde de virtuell barnehage fra 0900-1430 for barna som er 5 og 6 år, med ulike læringsaktiviteter via skjerm. Lærerne fikk positive tilbakemeldinger fra barna, da de var glade for å kunne være sammen med vennene sine, virtuelt. I Norge var det dialog mellom barnehagen og hjemmet via telefon, det ble laget videoer hvor personalet leste på diverse online plattformer. Det ble også gjort forberedelser på gjenåpning av barnehagen. Alle tre landene innførte virusreducerende tiltak som håndvask og mindre grupper (Pramling Samuelsson et al., 2020). Hvilken utslagskraft de ulike tilnærmingene som er blitt benyttet i de ulike landene har hatt på barna foreligger, av naturlige årsaker ingen longitudinell studie på nå.

En studie gjort av Matovani et al (2021) i regionen Lombardy i Nord Italia i samarbeid med «SICuPP- (Italian Society of Primary Care Pediatricians – Lombardy)», organisasjonen består av barneleger som har fulgt familiene under hele nedstengingen. De studerte 3443 foreldre med barn fra 1år-5år og fra 6år-10år. Regionen ble rammet tidlig i pandemien og ble hardt rammet. Studien har studert familienes opplevelser av nedstenging av barnehager og skoler under koronapandemien. Nedstengingen varte fra februar 2020 til september 2020 (Mantovani et al., 2021, s. 38). Det ble brukt en kvantitativ metode, et digitalt spørreskjema. Skjemaet hadde spørsmål basert på bekymringene foreldrene hadde delt med barnelegene, det var

spørsmål om hverdagslivet og barnas oppførsel under nedstengingen. Målet med studien var tre delt; 1- hadde fokus på daglige rutiner som blant annet mat, søvn, fysiske aktiviteter og erfaring med fjernundervisning. 2- utforske endringer i utviklingen. 3- identifisere familiers ressurser for å tilrettelegge for støtte (Mantovani et al., 2021, s. 38). Det ble implementert fjernundervisning via digitale verktøy, det ble mye debatt og kritikk, det var forskjell i tilgangen til digitale hjelpemidler i hjemmene og lærerne hadde ulik kompetanse i å undervise digitalt. Rammene ble også kritisert, for få timer med undervisning, for mange timer med undervisning, for mye lekser, for lite samhandling og foreldrene synes det var en stor belastning med oppfølgingen de måtte gi barna (Mantovani et al., 2021, s. 37). Resultatene fra undersøkelsen viste at 9,1% av barna fra 1-5år hadde egen digital enhet og 67% brukte foreldres smarttelefon, videre viste undersøkelsen at generelt var ikke barnehagebarna interessert i å sosialiseres via internett (Mantovani et al., 2021, s. 42). Det ble også registrert frykt for å forlate husene sine på grunn av koronasmitte (Mantovani et al., 2021, s. 42). I studien kommer det fram at det er et godt samarbeid mellom foreldre og barneleger og det bør åpnes opp for videre studier slik at foreldrene får delt sine erfaringer. Slik at lærere kan være med å støtte faglig utvikling der det trengs og redusere gapet mellom helse og utdanning (Mantovani et al., 2021, s. 46). Et interessant funn i studien er at den fremhever tanken på tilgjengeligheten på digitale hjelpemidler. Mindre velstående områder i Italia hvor barn og foreldre er preget av fattigdom har økt siden pandemien begynte. En økning i fattigdom vil kunne forverre ulikheter i utdanning og tilgang på digitale hjelpemidler (Mantovani et al., 2021, s. 45). Jeg går ikke videre inn på de ulike resultatene her.

Utdanningsdirektoratet har gitt OsloMet i oppdrag å undersøke håndteringen av koronapandemien i barnehagesektoren i Norge og hvilke effekter krisen har hatt for barn og unge. Forskningsprosjektet er utarbeidet av Barnehagelærerutdanningen og By- og regionforskninginstituttet ved OsloMet høsten 2020. Undersøkelsen var ferdig november 2020 og flere av barnehagelærerne har kommentert at de fremdeles synes det er utfordrende med alle avgjørelser som må tas. Jeg presenter funn fra forskningsprosjektet til Utdanningsdirektoratet som er relevant for min problemstilling.

Undersøkelsen viser til at flere av respondentene var særlig fornøyd med veileder om smittevern sin «trafikklysmodellen» den viser en tydelighet over hvilke tiltak som er gjeldene etter hvilket smittenivå kommunen har (Nilssen, Trommald, Greve-Isdahl & Carlsen, 2020, s. 7). Det som kunne være utfordrende var at veilederen er rådgivende og gir rom for tolkning. Noen av barnehagelærerne var redde for å gjøre feil og drev med overdrevet smittevern imens

andre ikke gjorde så mye ut av det (Os et al., 2021, s. 68). Veilederen beskriver tiltak om at barnehagehverdagen skulle organiseres etter kohorter for å redusere kontakten mellom personer. Rapporten avslører delte meninger om å inndele barna i kohorter. Tiltak de mener kan være aktuelle for å innføre mindre grupper videre er økt bemanning og redusert åpningstid. Noen av respondentene påpekte at inndeling i kohorter gjorde at kvaliteten på barnehage tilbudet ble høyere for det førte til at intensjonen i Lov om barnehagen og rammeplan kunne lettere gjennomføres. Andre nevner at sårbare barn har hatt utelukkende positive erfaringer med mindre grupper. Ved at personalet inndelte barna i kohorter kan det «ha hindret videreutvikling av etablerte vennsksrelasjoner. Men det kan også ha skapt grobunn for at nye fellesskap og relasjoner blir utforsket og etablert» (Os et al., 2021, s. 59). Media har vinklet den nye organiseringen av barnehagehverdagen som positiv for relasjonene og nærheten mellom barna og de ansatte i barnehagen (Os et al., 2021, s. 59). Positiviteten antas å ha ulike faktorer som utslagsgivende, de som veier tyngst er størrelsen på barnegruppen og stabiliteten i kohorten (Os et al., 2021, s. 77). På den andre siden kan det stilles spørsmålsteget om barna har for få lekekamerater eller at barna blir for avhengig av en bestemt voksen (Os et al., 2021, s. 78). Undersøkelsen viser til at barnehagelærerne har ikke bare vært positiv til organisering av kohorter, flere av respondentene nevner at kohortinndeling ikke passer barnehagens fysiske miljø, flere av barnehagene er bygget for fellesskap og vennskap på tvers av avdelinger (Os et al., 2021, s. 47-48). Personalet har brukt mye tid på «praktisk organisering og rengjøring» (Os et al., 2021, s. 70). Selv om det har vært utfordrende å drive pedagogisk barnehage under korona pandemien fremhever barnehagelærerne at de opplever økt kvalitet på noen områder av barnehagedriften i forhold til vanlig drift (Os et al., 2021, s. 77).

Undersøkelsen viser at barna hadde flere referanser til smittevern og hvilke tiltak som var nødvendige for å unngå smitte som god håndhygiene, ikke deling av stoler eller smøring av egen mat. De kommenterte også at personalets vasket lekene ofte (Os et al., 2021, s. 94). Barna var i samtalene tydelige viktige smittevernstiltak. Det var vanskelig for de fleste av barna å huske tilbake til nedstengingen i mars. Et av barna husket at barnehagelæreren hadde ringt hjem og snakket med ham. Fra gjenåpningen husket barna at de bare kunne leke på enkelte rom, de kunne ikke besøke søsken, de måtte ha faste lekekamerater, ulike arenaer å være på (skogen, lavvo, ute, fotballbane, grillplass, inne) og at lekene var borte (Os et al., 2021, s. 95). Det var et savn hos flere av barna at de ikke kunne velge lekekameratene sine selv, men de protesterte ikke på de valgene som var tatt for dem (Os et al., 2021, s. 97). Ved

inndeling av kohorter uttrykte flere av barna at de savnet å være sammen med venner i de andre kohortene (Os et al., 2021, s. 48).

Erfaringene fra hvordan internasjonale og nasjonale studier har håndtert smitteverntiltak og hvilke konsekvenser tiltakene har hatt for barna gir meg grunnlag for å bruke disse erfaringene i drøfting av egne funn.

2.4 Relevante styringsdokumenter

For at barn skal kunne inngå i relasjoner så må de ha lært seg strategier i fra omsorgspersonene sine på hjemmebane eller i barnehagen. Regjeringen har publisert flere relevante føringer fra styringsdokumenter som skal være med å heve kvaliteten i Norske barnehager. De siste årene har regjeringen lagt fram flere ulike stortingsmeldinger som påpeker viktigheten av god kvalitet i barnehagene, det kommer fram at regjeringen er opptatt av at barna skal få en god start og utvikle en selvstendighet fra barna er små. For at barna i barnehagen skal få en god start mener regjeringen at de språklige ferdighetene og de sosiale ferdigheter er en forutsetning for å mestre god utvikling. Som nevnt tidligere er relasjoner et komplekst begrep og det trengs kompetanse for å utvikle barns sosiale relasjoner. Regjeringen har gjort ulike grep for å øke kompetansen i barnehagene.

Innledningsvis har jeg presentert veileder om smittevern, veilederen er som nevnt tidligere ment som et supplement til eksisterende regler, lover og retningslinjer som er gjeldene for barnehagen. Da veilederen om smittevern er presentert innledningsvis vil den ikke bli gjentatt her. Videre vil jeg kort presentere Rammeplan for barnehagen sin funksjon, relevante stortingsmeldinger som framhever viktigheten av personalets kompetanse og kvalitetsplan for barnehagen – en kommunal plan.

Rammeplanen for barnehagen

«Stortinget har i lov 17. juni 2005 nr. 64 om barnehager (barnehageloven) fastsatt overordnede bestemmelser om barnehagens innhold og oppgaver, jf. § 1, § 1a, § 2, § 3, § 4 og § 5. Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver (rammeplanen) fastsetter utfyllende bestemmelser om barnehagens innhold og oppgaver» (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 3).

I 2017 ble den nyeste utgaven av rammeplan for barnehagen lagt fram og tredd i kraft. Forskjellen på gammel og ny rammeplan er tydelighet. Den nye rammeplanen er tydeligere på

hva barnehagen *skal* gjøre og hvilken rolle de ulike yrkesgruppene i barnehagen har. Rammeplanen skal være et verktøy for barnehagens personale til å gi alle barn et jevnbyrdig tilbud. Rammeplanen for barnehagene sier at «barnehagene skal aktiv legge til rette for omsorgsfulle relasjoner mellom barna og personalet og mellom barna, som grunnlag for trivsel, glede og mestring» (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 19).

Stortingsmelding nr.41

Meldingen blir det poengtert at «*personalets faglige og personlige kompetanse er barnehagens viktigste ressurs og en forutsetning for at barnehagen skal være en god arena for omsorg, lek, læring og sosial utjevning*» (Kunnskapsdepartementet, 2008, s. 22). Videre sier meldingen at «*God omsorg styrker barns forutsetninger for å utvikle tillit til seg selv og andre og for å utvikle gode relasjoner. I et omsorgsfullt miljø vil barn gradvis lære å ta større ansvar for seg selv og fellesskapet*» (Kunnskapsdepartementet, 2008, s. 61). Etablering av gode sosiale relasjoner krever god omsorg, da det dannes tillit i omsorgen. «*Tillit er bærebjelken i alle relasjoner*» (Spurkeland, 2020, s. 37). Det skal være «*kvalitet på relasjonene mellom ansatte og barn, de ansattes kompetanse, fysiske omgivelser, antall barn per ansatt, kontroll og innholds krav*» (Kunnskapsdepartementet, 2008, s. 6). «*Kvaliteten på samspillet mellom barna og personalet har betydning for barnets læring*» (Kunnskapsdepartementet, 2008, s. 22). For at kvaliteten kan predikere til utvikling hos barna trenger barna personale med kompetanse, regjeringens mål er å ha tilstrekkelig pedagogisk bemanning inn i barnehagene for å øke kompetansen (Kunnskapsdepartementet, 2011).

Stortingsmelding nr.24

For at flest mulig barn skal benytte seg av barnehagetilbudet innførte regjeringen to nye mål; «*retten til plass blir innfridd*» og «*Prisen skal være så lav at alle som ønsker det, skal ha råd til å ha barn i barnehage*» (Kunnskapsdepartementet, 2012-2013, s. 8). Målene har utspring i regjeringen politiske plattform Soria Moria II-erklæringen for 2009-2013. Erklæringen sier blant annet «*Regjeringens mål er at alle barn er sikret et barnehagetilbud med høy kvalitet og lav pris*» (Arbeiderpartiet, Sosialistisk-Venstreparti & Senterpartiet, 2009-2013, s. 44).

Stortingsmelding nr.6

Gjennom tidligere stortingsmeldinger har målene til regjeringen vært klare på at det skal være kvalitet i barnehagetilbudet, personalets kompetanse og at tilbudet skal gjelde for alle barn i Norge uansett forutsetninger. Dagens samfunn er i endring når det gjelder blant annet familieliv, møte mellom ulike kulturer, innvandring og teknologi. Ved å ha personalet i barnehagen som har kompetanse på relasjonsbygging får barna en grunnleggende trygghet

som bidrar til at barna mestrer møtet med nye utfordringer etter hvert som de vokser til (Størksen, 2018, s. 86). «Trygge barn som trives, lærer bedre» (Kunnskapsdepartementet, 2019-2020, s. 7). Stortingsmelding nr. 6 påpeker at når barn opplever annerkjennelse, tilhørighet og trivsel gjennom gode etablerte relasjoner og trygg tilknytning fremmer vi kvaliteten og barna blir inkluderte i en lærende barnehage (Kunnskapsdepartementet, 2019-2020, s. 18).

Kvalitetsplan for barnehagen – kommunal plan

Kommunen som jeg utfører studien min i har en kvalitetsplan for barnehagen som varer over en periode på fire år, dagens plan er gjeldene fra 2018-2021. Gjennomgående tema i planen er fokus på personalet. I møte med barna må personalet vise kompetanse, holdninger og verdier som gjør at hvert barn i barnehagen får en god barndom, samt opplever mestring og læring hver dag. Kvalitetsplanen er ikke en utfyllende plan men den gir føringer for felles rammer og felles satsning i kommunens barnehager (Hå-kommune, 2018). I denne studien blir ikke kommunens kvalitetsplan for barnehagen framhevet noe mer, den er nevnt for å poengtere at kommunen har en plan på hvordan de skal arbeide mot kvalitet i barnehagene sine.

3 Metode

I dette kapittelet vil jeg gjøre rede for hvilken metode jeg har brukt for å finne svar på problemstilling og hvilke metodiske valg jeg har gjort i studieprosessen. Problemstillingen min «*Hvilke konsekvenser har smittevernrestriksjonene medført for barns sosiale relasjoner i barnehagen?*» Problemstillingen er med å definere hvilken metode som er mest hensiktsmessig for å innhente data (Maxwell, 2009, s. 216). For å kunne forske på problemstillingen min er jeg avhengig å kunne ha en dialog med barnehagelærerne og barna i barnehagene. Den kvalitative metoden er forbundet med en slik nærkontakt (Thagaard, 2013, s. 11). I studien ble fire barnehagelærere i fire forskjellige barnehager intervjuet, 15 barn fra de samme fire barnehagene var også med i studien bidro til datagenerering gjennom individuelle- eller gruppeintervju. Først vil jeg presentere mitt vitenskapelig ståsted med en fenomenologisk- og hermeneutisk tilnærming og forforståelse. Deretter gir jeg en begrunnelse av metodevalg og beskrivelse av det kvalitative forskningsintervjuet. Videre blir datainnsamling presentert, valg av informanter, forberedelser til intervju og gjennomføring av intervjuene. Hvordan jeg har gått fram for å bearbeide dataene jeg har samlet inn blir presentert under bearbeiding og analyse av data. Videre ser jeg på undersøkelseskvaliteten, validitet, reliabilitet og generaliserbarhet før jeg avrunder med forskningsetikk.

3.1 Vitenskapelig ståsted

Informasjonen forskeren søker i studien har utgangspunkt i et vitenskapsteoretisk grunnlag. Det er ulike teoretiske retninger som kan benyttes i søket om informasjon, det er den vitenskapelige retningen forsker velger som danner grunnlag for forståelsen til forskeren (Thagaard, 2013, s. 37). Problemstillingen i denne studien er «barns sosiale relasjoner under smittevernsrestriksjoner», problemstillinger søker til å bruke en fenomenologisk og hermeneutisk tilnærming for å få informantenes beskrivelser og erfaringer av hvordan de opplever sosiale relasjoner under smittevernsrestriksjoner. Videre vil jeg presentere den fenomenologiske- og den hermeneutiske tilnærmingen og forforståelse.

3.1.1 Fenomenologisk- og hermeneutisk tilnærming

Når forskeren bruker en fenomenologisk tilnærming er det for å forstå verden til informantene, få tak på den subjektive opplevelsen (Thagaard, 2013, s. 40). Den fenomenologiske forskeren prøver å få en forståelse av den dype meningen til informantene (Thagaard, 2013, s. 40). Kvale & Brinkmann (2015) poengterer at det er sosiale fenomener forskerne skal prøve å forstå i en fenomenologisk tilnærming. For å kunne gi en beskrivelse av den subjektive opplevelsen til informantene må forskeren sette til side egne erfaringer for

kunne gi best mulig beskrivelse av informantenes livsverden (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 44). Studiens formål har til hensikt å sammenlikne barns og barnehagelærers stemmer, finne ut om barnehagelærerens arbeid med sosiale relasjoner under smittevernsrestriksjoner samsvarer med barnas opplevelser. I denne studien vil smittevernrestriksjonene være det sosiale fenomenet, det er barnehagelæreres og barnas beskrivelser og erfaringer som er grunnlaget for å forstå det sosiale fenomenet.

I analysen av empirien er en hermeneutisk tilnærming sentral, hermeneutikken har ingen faste retningslinjer som følges (Thagaard, 2013, s. 41) noe som gjør at et sosialt fenomen kan beskrives og tolkes på flere ulike nivåer. I bearbeiding av analysen er forskers fortolkninger avgjørende for hvordan analysen blir forstått (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 238). En handling som blir beskrevet kan ha en dypere intensjon enn det som virker åpenbart for forskeren. Fenomenet som skal beskrives må tolkes ut i fra konteksten som studeres for å kunne forstå sammenhengen, en helhet må legges til grunn (Thagaard, 2013, s. 41). I tolkning av empiri må forskers førforståelse legges til side for å ikke fortolke fenomenene for noe annet enn det som blir uttrykt (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 239). I møte med mine informanter må jeg legge til side egne erfaringer fra barnehage, relasjonsarbeid og smittevernsarbeid for å få en virkelighetsforståelse for barnas og barnehagelærernes opplevelser og beskrivelser.

3.1.2 Førforståelse

Forsker kan møte ulike utfordringer ved bruk av kvalitativ metode. Gilje og Grimen (2013, s. 148) påpeker at «førforståelse er et nødvendig vilkår for at forståelse overhodet skal være mulig». Ved å forske i eget miljø har forsker en førforståelse om hvordan det som skal studeres fungerer. I møte med informantene må jeg som forsker legge egne erfaringer til side og møte feltet med åpenhet for å diskutere funnene som kommer fram uten at de er preget av en førforståelse (Thagaard, 2013, s. 206).

Når barna i egen barnehage ble inndelt i kohorter på grunn av koronapandemien ble det utfordrende både for barn og voksne. Det er interessen for barnas sosiale relasjoner som ble utgangspunktet for denne studien. De sosiale relasjonene som barna hadde både til barn og voksne ble brutt ved inndeling av kohorter, nye relasjoner måtte etableres. Hvordan relasjonene til barna videreutvikles avhenger av barnehagelærer og personalets relasjonskompetanse. Studien er todelt, jeg har fokus på hvordan barnehagelærere i fire ulike barnehager definerer sosiale relasjoner og hvordan de har organisert barnegruppen under

smittevernsrestriksjoner. Jeg har også valgt å ha samtaler med barn for å høre hvordan de opplever egen hverdag med smittevernsrestriksjoner. Gjennom utdanning og erfaring fra egen jobb som barnehagelærer har jeg fått en forforståelse om hva relasjonsarbeid i barnehagen er. Jeg har ingen bred forforståelse på hvordan man jobber med relasjoner under en pandemi, men har fått gjort meg noen erfaringer.

Thagaard (2013, s. 100) påpeker at i møte med informanter må man kunne sette seg inn i informantene sin situasjon. For at kvaliteten på intervjuet skal være bra må forskeren ha kunnskap om temaet som tas opp i intervjuet (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 268).

3.2 Begrunnelse av metodevalg

Det finnes ulike metoder å bruke for å forske på en problemstilling, samfunnsvitenskapelig metodelitteratur skiller mellom kvantitativ og kvalitativ metode. Kvantitativ metodetilnærming benytter talldata, strukturen på designet er fast og det er et distansert forhold til personene det innhentes informasjon i fra (Thagaard, 2013, s. 17-18). Den kvalitative metodetilnærmingen har til hensikt å gå i dybden og vektlegger betydningen av hvilke egenskaper eller karaktertrekk som blir funnet i de fenomenene som blir studert. Nærhet og sensitivitet i relasjonene til informantene er en viktig faktor i kvalitativ metode (Thagaard, 2013, s. 17-18). I min studie er problemstillingen «Barns sosiale relasjoner i barnehagen under smittevernsrestriksjoner», jeg søker her erfaringene og opplevelsene barnehagelærer og barn i barnehagen har hatt så langt under pandemien. For å innhente data har jeg brukt en kvalitativ tilnæringsmetode. Kvalitativ tilnærming har en fleksibel design som gjør at det metodiske opplegget kan endres underveis i studien hvis det skulle oppstå noe uforutsett.

Formålet med studien er med på å avgjøre hvilket design som velges. Designet inneholder ulike retningslinjer som jeg må forholde meg til, retningslinjene forteller om hva som er studiens problemstilling, hvor den skal utføres, hvem som er utvalget og på hvilken måte den skal gjennomføres. Designet jeg velger for studien må ha muligheter for fleksibilitet slik at jeg ikke låser meg til planen men kan gjøre justeringer ut i fra informasjonen dataene gir meg (Thagaard, 2013, s. 55).

I denne studien vil jeg benytte et kvalitativt forskningsdesign og bruker Maxwells interaktive modell for å tydeliggjøre strukturen på designet (Maxwell, 2009, s. 216). Han viser sammenhengen mellom fem ulike komponenter vi må ta hensyn til i forskningen, hvor

komponentene er i en interaktiv prosess som påvirker hverandre. Problemstillingen danner selve utgangspunktet i designen og er omkranset av komponentene: mål, teoretisk innramming, metoder og validitet (Maxwell, 2009).

3.3 Det kvalitative forskningsintervju

For å innhente kvalitative data i denne studien har jeg benyttet meg av intervju som metode, jeg har intervjuet barnehagelærere enkeltvis, barna er blitt intervjuet både enkeltvis og via gruppeintervju. Et kvalitativt forskningsintervju kjennetegnes ved en intervjuguide som er delvis strukturert og temaet for intervjuet er fastlagt på forhånd. Hvordan rekkefølgen blir underveis i intervjuet bestemmes av hvordan dialogen mellom forsker og intervjupersonen skrider fram. For å ha flyt i intervjuet må forsker ha fleksibilitet til rekkefølgen av spørsmål, samtidig som forsker må være åpen for å stille spørsmål om temaer som kommer fram som ikke var planlagt på forhånd. Thagaard presenterer et av Rubin og Rubin sitt perspektiv i forhold til kvalitative intervjuer, de mener at det er viktig å danne et tillitsforhold mellom forsker og intervjuer (2013, s. 98). Det foreligger en form for grunnleggende tillit i alle relasjoner (Løgstrup, 2010, s. 17). Her vil jeg som forsker ha et ansvar i intervjuprosessen for å etablere en god tillit til intervjupersonene med en tilnærming som er preget av fleksibilitet (Thagaard, 2013, s. 98). Barnehagelærerne og barna som jeg skal intervjuer i studien min vil komme til å utlevere seg med sine erfaringer og subjektive opplevelser, i slike utleveringer av seg selv vil det være grunnleggende å bygge opp et tillitsforhold slik at jeg som forsker kan være lyttende og vise forståelse og sensitivitet til barnehagelærernes og barnas responser.

Det å ta barn ut av sitt kjente miljø for å snakke med ukjente voksne som driver forskning har vært kritisert (Eide & Winger, 2003, s. 73). Det var viktig for meg at barna skulle oppleve trygghet. Ved ankomst til barnehagene snakket jeg med barnehagelærer om hvordan det passet best med organisering av intervjuene, tid og sted, og at jeg ville være med å leke sammen med de barna som hadde svart ja til å være med i studien. Noen av barna var godt forberedt av personal og foreldre, de visste at jeg skulle snakke med dem og andre var ikke det. Selv om flere av barna var klare til å snakke med meg med en gang, brukte jeg tid sammen med dem i lek før vi trakk oss vekk fra resten av barnegruppa og personalet. Noen av barna ble intervjuet alene og noen ble intervjuet i grupper.

I studien min hadde jeg individuelle intervju med barn og gruppeintervju med to og to barn og i et tilfelle hadde jeg tre barn sammen. De første intervjuene i den første barnehagen jeg var i valgte jeg å ha to og to barn sammen da jeg tenkte at det kunne oppleves trygt for barna å ha

en de kjente sammen med seg i intervjuprosessen, maktforholdet mellom voksen-barn blir utjevnet med at det er flere barn med (Eide & Winger, 2003, s. 70). Det å ha flere barn sammen var og utfordrende for meg som intervjuer da relasjonen min til barna var begrenset. På grunn av tillitens begrensning kunne jeg bare komme med små korrigeringer for å begrense barna når de begynte å tøyse og tulle. I slike tilfeller tolket jeg barnas signaler på at de var ferdige med samtalen vår og de fikk gå tilbake til leken. Av erfaring så ble intervjuene i barnehage to gjennomført individuelt, jeg brukte lenger tid på at barna skulle bli kjent med meg, barna i denne barnehagen var også godt forberedt av både foreldre og personale på at jeg skulle snakke med dem. I den tredje barnehagen jeg var i ble intervjuene med barna tett opp mot lunsj og jeg gjennomførte gruppeintervju med barna. I barnehage fire hadde jeg igjen individuelle intervju. Det var en god erfaring og få erfare ulike aspekter ved å være intervjuer.

På grunn av forskningens varighet og den pågående koronapandemien er min tilgang til å bli kjent med barna over tid begrenset. Barnas forutsetninger for å samtale med en person de ikke kjenner er og individuell. I møte med barna i de ulike barnehagene var jeg åpen for intervju med enkelt-barn og intervju i gruppe med flere barn. En fordel med å intervju barn sammen er at de kan hjelpe hverandre til å komme med innspill på temaet (Eide & Winger, 2003, s. 68). Sammensetningen av barna i gruppeintervjuene var i mitt tilfelle tilfeldig for hvem som hadde svart ja på at de ville la sitt barn være med i studien. Det ideelle vil være å ikke sette sammen barn hvor den ene dominerer hele samtalen med et barn som ikke er like dominerende (Eide & Winger, 2003, s. 69). Studien min beror på at barna må tenke tilbake på erfaringer samtidig som de skal fortelle om erfaringer som de opplever nå. I slike retrospektive samtaler vil det være en styrke for barna å være flere for å kunne gjenscape minnene fra tidligere opplevelser og erfaringer (Eide & Winger, 2003, s. 68).

3.4 Datainnsamling og undersøkelsesgjennomføring

Før studiens oppstart utarbeidet jeg to informasjons- og samtykkeerklæringer. Det ene til barnehagelærer og det andre til foreldrene til barna som skulle være med i studien. Intervjuguider til barnehagelærerne og barna ble også utarbeidet. Søknad til NSD (Norsk senter for forskningsdata) ble sendt for godkjenning. Tilbakemelding var at studien var godkjent (vedlegg 5). Ved godkjent studie ble barnehagesjef i kommunen kontaktet. Barnehagesjefen var med i utvelgelsesprosessen av barnehager for å finne barnehager av samme størrelser. Barnehagesjefen sendte så ut mail til de aktuelle styrerne i disse barnehagene om at de kom til å bli kontaktet av meg. Denne mailen var også en bekreftelse til

styrerne om at studien var godkjent av barnehagesjefen. Jeg kontaktet styrerne som ga meg navn på aktuelle barnehagelærere og barnegrupper for studien. I to av barnehagene var det styrer som videresendte informasjonen om forskningen til barnehagelærer og i to barnehager tok jeg kontakt med de aktuelle barnehagelærerne via telefon. Etter at jeg hadde hatt kontakt med alle barnehagene sendte jeg informasjon om forskningen via mail.

3.4.1 Valg av informanter

Jeg var i kontakt med barnehagesjefen i kommunen for å spørre om det var mulig å gjennomføre studien min i egen kommune, og det var barnehagesjefen positiv til. Jeg finner det hensiktsmessig å bruke egen kommune i studien på grunn av koronaepidemiens usikkerhet og at egen kommune har lav smitte på nåværende tidspunkt. Da jeg ikke kan forutsi tilgangen til felten fram i tid er det og hensiktsmessig at tilgang til felten er i nærmiljøet.

På grunn av de tidsmessige begrensningene for oppgaven og ønsket om å gå i dybden i datamaterialet vil antall informanter begrense seg til fire barnehager. Fire barnehager er valgt da jeg tenker at det er tilstrekkelig for å belyse problemstillingen. De valgte barnehagene har ulik geografisk beliggenhet i kommunen, men omtrentlig lik størrelse med tanke på barn og avdelinger. Når barnehagene var blitt plukket ut kontaktet jeg styreren i alle fire barnehagene for å spørre om de var villige til å være med i studien min, og jeg fikk positiv respons av alle. Jeg forklarte problemstillingen og aldersgruppen som var målet for studien. I flere av barnehagene som ble valgt ut til studien var det to barnehagelærere på de aktuelle avdelingene, styrer gav meg da navnet på den som jobbet tettest opp mot de eldste barna. Jeg kontaktet barnehagelærerne via telefon og mail, og alle var positive til å delta. Samtykkeerklæring, informasjonsskriv og intervjuguide til både barnehagelærer og barn ble sendt på mail til barnehagelærer.

I henvendelsen min til de ulike barnehagene uttrykket jeg at barnehagelærerne måtte gi ut informasjons- og samtykkeerklæring til to til seks foreldre. Det å ha flere barn tilgjengelig var et bevisst valg fra min side i tilfelle noen av barna ikke ville snakke med meg, da hadde jeg flere og velge mellom. Det viste seg at det totalt var femten foreldre som hadde gitt tillatelse til at jeg kunne snakke med barna. «Ved å henvende seg til barn som informanter har man indirekte sagt at man ser på barn som viktige personer som er i stand til å gi uttrykk for tankene sine, og som det er verdt å lytte til» (Eide & Winger, 2003, s. 65).

Barnehagelærerne var alle kvinner og hadde 13-17års erfaring fra barnehagefeltet fra en av barnehagelærerne hadde i tillegg erfaring med barn fra andre arenaer. Alle barnehagelærerne

var utdannet førskolelærere, noen med tilleggs utdanninger og andre ikke. Noen jobbet på avdeling med bare den eldste barnegruppen imens andre hadde flere aldersgrupper på sin avdeling.

3.4.2 Forberedelse til intervju

I en intervjusammenheng er det viktig at intervjuer har selvtillit på at han/hun er flink nok. En avslappende og lyttende intervjuer klarer å være oppmerksom på informantene sine uten å miste fokus (Thagaard, 2013, s. 100). Da jeg skal intervjuer både voksne og barn har jeg utarbeidet to ulike intervjuguider.

Spørsmålene i intervjuguiden er utarbeidet fra problemstilling og forskningsspørsmål. Jeg har brukt egen barnehage, søsteren min og medstudent som pilotmedarbeidere for å teste ut spørsmålene i intervjuguiden til barnehagelærerne. Etter utarbeidelsen av spørsmål til barnehagelærers intervjuguide var min søster den første jeg intervjuet. Hun kom med noen innvendinger og jeg gjorde noen endringer på spørsmålsformuleringen. Jeg intervjuet en kollega i egen barnehage som også hadde noen konkrete tips til endringer. Medstudenten hadde gjennomført noen av intervjuene sine og hadde konstruktive tilbakemeldinger å komme med. Medstudenten anbefalte å ha færre spørsmål enn hva jeg hadde utarbeidet, men ble anbefalt å ha de spørsmålene jeg tok bort som oppfølgingsspørsmål.

Intervjuguiden til barna har jeg måtte redigere etter jeg prøvde den ut på barn i egen barnehage. Jeg prøvde meg på et gruppeintervju med 6 barn noe viste seg å være for mange. Barna ble raskt ukonsentrerte og var mer opptatt av å prate med hverandre, så da måtte jeg avbryte intervjuet. Jeg kom fram til at individuelle intervjuer eller grupper på to ville være passende.

Jeg har utarbeidet to intervjuguider, en til barnehagelærer og en til barna. Spørsmålene som lages i intervjuguiden til barnehagelærerne må være åpne slik at den vi intervjuer oppmuntres til å fortelle ut fra egne synspunkter og erfaringer (Thagaard, 2013, s. 103). Et forskningsintervju er ikke som en hverdagssamtale men den ligger tett opp mot samtaler som vi har i det daglige. Selv om man forbereder seg godt kan det dukke opp bidrag til studien som man ikke er så godt forberedt på. Det er viktig å være fleksible på disse funnene og stille oppfølgingsspørsmål for å få informantene til å fortelle mer, de kan vise seg å bli verdifulle funn.

Intervjuguiden til barna må ikke bestå av vage spørsmål. Barn har lettere for å kunne svare når spørsmålene er konkrete (Thagaard, 2013, s. 104). Eide & Winger sier at spørsmålene må være formulert slik at barna forstår dem og at det kan være gunstig å innlede med hva eller hvordan. Ved å stille spørsmålene på denne måten legger ikke intervjuer opp til at det finnes noe fasit på svaret, men barnet kan selv komme med hvilke tanker dem har (2003, s. 79).

3.4.3 Gjennomføring av intervju

Kvale & Brinkmann (2015, s. 160) poengterer at de første minuttene er avgjørende i et intervju. Før barnehagelærerne kan snakke fritt om sine erfaringer og opplevelser må jeg evne å skape en tillit og god kontakt. Det kan jeg gjøre med å vise interesse og forståelse, lytte oppmerksomt og respektere barnehagelærernes ytringer. Bateson skriver at det er umulig å ikke kommunisere, vi kommuniserer både om innhold og forhold og vi kommuniserer på flere nivå på samme tid (2000, s. 283). Det nytter ikke bare å vite hvordan jeg skal utøve god fremtoning over for barnehagelærerne jeg må vise det også. Jeg må vise det ved å bekrefte nonverbalt og verbalt.

Lengden på intervjuene med barnehagelærerne varierte mellom ca. 25-50 minutter. Jeg startet med en brifing (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 160), jeg takket for at de ville være med i studien og presenterte problemstillingen. Vi snakket om at problemstillingen var relevant i forhold til den pågående koronapandemien. Vi gikk ikke igjennom informasjons- og samtykkeerklæringen, den hadde de fått på forhånd og jeg fikk den ferdig underskrevet. Etter brifingen startet vi rett på spørsmålene i intervjuguiden. Jeg ser nå i ettertid at jeg skulle utvidet brifingen før intervjuet til og ha repetert at informasjonen barnehagelærerne gav meg ble behandlet konfidensielt og slettet etter at studien er blitt sensurert. Jeg skulle også repetert at barnehagelærerne kan trekke seg fra studien hvis de har ønske om det. Etter intervjuene spurte jeg om jeg kunne kontakte barnehagelærerne igjen hvis det skulle dukke opp noe jeg ville vite mer om i transkribering og analysering av intervjuene, og samtlige samtykket til dette.

Det var utfordrende å planlegge på forhånd hvordan intervjuene/samtalene med barna skulle utføres. Det var mange hensyn som måtte tas, ville barna snakke med meg? Fikk jeg god kjemi med barna og opparbeidet meg deres tillit? Skulle jeg ta intervju med et barn eller med flere barn samtidig? Jeg hadde vært åpen til barnehagelærer om at hvordan intervjuene/samtalene med barna ble ville jeg ta en avgjørelse på etter å ha brukt litt tid sammen med barna, slik at relasjonen jeg fikk til barna var med på å bestemme hvordan gjennomføringen skulle bli.

Den første barnehagen jeg var i var det fire barn som hadde sagt ja til å være med i studien. Etter at jeg hadde snakket med de to første tenkte at jeg ikke trengte å snakke med de andre to, for jeg tenkte at jeg hadde mye god informasjon. Mens jeg ventet på at barnehagelærer skulle bli klar for intervju, satte jeg meg ned og tegnet med de to jeg ikke hadde snakket med og to andre barn. De lurte på hva jeg gjorde hos dem, og jeg fortalte at jeg hadde snakket med to andre barn om korona og venner. Da begynte de å fortelle litt om korona og om at de hadde snakket litt med foreldrene hjemme. Det viste seg at når jeg kom ut i barnehagene så var de fleste barna forberedt fra foreldre og personal på at jeg skulle komme. Jeg kunne bestemt meg for å velge bare noen barn fra hver barnehage, men det gjorde noe med meg å få barnas tillit til at de vil snakke med meg om korona og venner uten å ha snakket med dem. Ved å møte barna på deres glede over å ha en samtale med meg legger jeg grunnlaget for et anerkjennende samspill (Bae, 1996, s. 132). Hadde jeg brukt definisjonsmakten min og bare valgt meg ut noen barn, kan jeg være medvirkende til at barna som var forberedt lukket seg for framtidige samtaler da de vil ha utviklet et negativt handlingsrepertoar sammen med meg (Bae, 1996, s. 133).

En annen ting som gjorde meg mer bevisst på å ikke utelate informanter gjorde jeg etter å ha hørt igjennom og transkribert de første intervjuene. Selv om jeg hadde de samme spørsmålene så fikk jeg ulike svar og større bredde i datamaterialet.

Intervjuene ble gjennomført på ulike typer rom i de respektive barnehagene som gjorde at vi kunne sitte uforstyrret. Intervjuene med barna varte mellom 4-12 minutter, det var veldig varierende hvor mye de hadde å fortelle. Før vi startet intervjuet så viste jeg dem lydopptakeren jeg hadde med og at den var litt magisk, den kunne trylle stemmene våre inn i seg. Jeg startet hvert intervju med å fortelle hva jeg het og så spurte jeg barna hva de het og så spurte jeg om de ville høre sin egen stemme, og det ville alle. Jeg fortalte at jeg gikk på skole og måtte ta opp samtalen for å klare å huske alt vi snakket om, de brydde seg ikke mer om lydopptakeren under intervjuet. Intervjuene ble innledet med at jeg takket barna for at de ville snakke med meg før jeg startet på spørsmålene i intervjuguiden.

3.5 Bearbeiding og analyse av data

En stor del av studien er å bearbeide og analysere datamaterialet. Dataene ble hentet inn fra barnehagene med intervju, transkriberte, kodet og analysert. I intervjuene ble det benyttet lydopptaker og intervjuene ble transkribert samme dag som intervjuet ble avholdt, da var intervjuene ferskt i minne. Kvale & Brinkmann poengterer at forsker lærer mye om egen intervjustil ved å transkribere egne intervju (2015, s. 207). Ved å transkribere etter hvert

intervju gjorde jeg meg erfaringer underveis når det gjaldt å stille oppfølgingsspørsmål. Under transkripsjonen opplevde jeg blant annet at jeg burde fått barnehagelærer til å utdypet et tema som hun snakket om mere. Denne erfaringen gjorde meg mer bevisst til neste intervju.

Transkribering er prosessen for å gjøre muntlig intervjusamtale om til skriftlig tekst (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 204). Ved å bruke lydopptaker i intervjuene forsvinner det nonverbale kroppsspråket hos informantene, som gester og holdninger. I transkriberingen av intervjuene forsvinner også tonefall, intonasjon og åndedrett (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 205).

Intervjuene ble transkribert og organisert i dataprogrammet NVivo. For å få transkripsjonene så nøyaktig som mulig noterte jeg ordrett hva som ble sagt, gikk tilbake for å høre at jeg fikk med meg hva som ble sagt. For å ivareta informantenes anonymitet har jeg valgt å transkribere på bokmål og ikke dialekt, da enkelte dialekter er lett gjenkjennbare. Det finnes ingen korrekt eller ukorrekt måte å transkribere på, transkripsjonen må sees i sammenheng hva den skal brukes til. Skal transkripsjonen brukes til språklig analyse vil det være hensiktsmessig å få med alle pauser, intonasjoner og åndedretter som latter og sukking (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 208). I min studie har jeg utelatt disse da jeg har fokus på innholdet i dialogen til barnehagelærerne og barna.

De transkriberte dataene må videre analyseres for at dekan bidra til å besvare forskningsspørsmålene til studien. For å få en systematisk oversikt over det transkriberte materialet er koding den vanligste formen for å analysere dataene (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 226). Da jeg har intervjuet barnehagelærere og barn med ulike spørsmål i intervjuguiden har kodingen av datamaterialet blitt gjennomført hver for seg.

Selve analysen kan gjennomføres ved en induktiv eller deduktiv tilnærming til datamaterialet. En induktiv tilnærming beskrives som en prosess der dataene, tolkes for å utvikle teori (Thagaard, 2013, s. 187). Informantenes utsagn tolkes og analyseres ut fra hva som blir sagt og ikke med utgangspunkt i kategorier som er gitt på forhånd på grunnlag av en teoretisk modell. I en deduktiv tilnærmingen knyttes dataene fra eksisterende teorier (Thagaard, 2013, s. 187) til den teksten vi skal analysere.

Det er første gang at jeg gjennomfører en intervjustudie og min erfaring med analyseprosesser er derfor begrenset. I starten av analyseprosessen laget jeg meg koder som i utgangspunktet ikke var hensiktsmessig for studien. Etter veiledning startet jeg å kode på nytt, og datamaterialet er nå kodet ut i fra spørsmålene i intervjuguiden, til både barnehagelærerne og barna. Kvale & Brinkmann poengterer at det kan utarbeides koder på forhånd (2015, s. 228).

Jeg skulle brukt intervjuguiden som utgangspunkt fra starten av i kode prosessen, men med å «gjøre feil» ble jeg bedre kjent med datamaterialet mitt siden jeg har lest og analysert informantenes utsagn flere ganger.

3.6 Undersøkelseskvalitet

I de påfølgende avsnittene vil jeg redegjøre for studiens undersøkelseskvalitet ved å se på studiens validitet, reliabilitet og forskningens generaliserbarhet. Begrepene blir brukt for å diskutere forskningens sannhetsverdi (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 275). Ved å se på forskningens validitet ser man på gyldigheten av forskningens tolkninger (Thagaard, 2013, s. 194). Begrepet reliabilitet handler om forskningens pålitelighet (Thagaard, 2013, s. 193). Generalisering er hvor overførbar forskningen er til andre situasjoner eller sammenhenger (Thagaard, 2013, s. 194).

3.6.1 Validitet

Validitet handler om studiens troverdighet, resultatene fra undersøkelsen skal tolkes og forstås. Skal vi tro på det som kommer fram i analysene eller kan man stille kritiske spørsmål til hva forskningen viser for å kunne eliminere vekk trusler (Maxwell, 2009, s. 216). I forberedelse av intervjuguiden til barn og barnehagelærer brukte jeg problemstilling og forskningsspørsmål for å utarbeide spørsmål. Om metoden og spørsmålene var velegnet for denne studien vil jeg komme tilbake til når empirien er analysert.

Etikk er ikke en egen komponent i modellen til Maxwell, han mener at etikk er viktig og må integreres i alle fem komponenter (Maxwell, 2009, s. 216). Utdypning av hvordan etikk har vært en prosess i denne studien kommer jeg tilbake til i kapittel 3.10 forskningsetikk.

Det er flere ulike fremgangsmåter for å samle empiri i en kvalitativ tilnærming. For å kunne forske på problemstillingen min er jeg avhengig å kunne ha en dialog med barnehagelærerne og barna i barnehagene. Den kvalitative metoden er forbundet med en slik nærkontakt (Thagaard, 2013, s. 11).

3.6.2 Reliabilitet

For å undersøke hvor pålitelig en forskning er kan man stille spørsmål om samme forskning gjort av andre personer ved en annen anledning gi samme resultat, vil svarene fra intervjupersonene endres ((Kvale & Brinkmann, 2015, s. 276). I forhold til egen studie er det tenkelig at svarene vil bli endret da smittevernreglene og barnas sosiale relasjoner ikke er

statiske. Koronapandemien er fremdeles pågående og barnehagelærernes handlingsrom i barnehagen preges av hvilke smittevernsrestriksjoner de har å forholde seg til. Reliabilitet handler også om at forsker overbeviser leser om at forskningen er gjort på en tillitvekkende måte og at innhentete data er gjort rede for i metodedelen. Innhentete data kan bli påvirket av forskers kjennskap til informantene og felten (Thagaard, 2013, s. 194), reliabiliteten styrkes når det foreligger en transparent synliggjøring av valgene underveis (Silverman, 2011). Eget teoretisk ståsted og kjennskap til felten er forsøkt synliggjort i 3.1.2.

3.6.3 Generaliserbarhet

Kvalitativ forskning kjennetegnes ved nærhet til informantene for å få deres erfaringer og opplevelser og antall informanter er begrenset. Med å generalisere en forskning ser man på om den aktuelle forskningen kan overføres fra en situasjon til en annen. På grunn av begrenset antall informanter, kan resultatene fra denne studien ikke la seg generalisere. I denne studien er det gjort intervjuer av fire barnehagelærere og femten barn, resultatene som kommer fram fra studien kan bidra til kunnskap og økt refleksjon for andre interesserte, men den kan ikke generaliseres til resten av populasjonen (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 200).

3.7 Forskningsetikk

Maxwell har ikke med forskningsetikk som en egen komponent, han mener at etikk er så viktig at det må integreres i alle fem komponenter (Maxwell, 2009, s. 216). Denne bevisstheten vil følge forskningsdesignet underveis i oppgaven.

Problemstillingen min er aktuell med tanke på at det ikke foreligger mye forskning på hvordan barns sosiale relasjoner blir påvirket av smittevernsrestriksjoner. Utarbeidelsen av egen problemstillingen har vært preget av etiske overveielser. Som barnehagelærer hadde jeg en førforståelse om hvordan det har vært å jobbe med barn under smittevernsrestriksjoner? Hva ville jeg vite med problemstillingen min? I starten følte det som jeg skulle sjekke hva andre barnehager gjorde. Skulle jeg fortsette med problemstillingen? Kom informantene mine til å ha samme oppfatning som jeg startet med? Ved å være klar over disse tankene kunne jeg bruke egen førforståelse på å få tak på opplevelsene til informantene om hvordan de oppriktig har kjent på hvordan barnas sosiale relasjoner har vært under smittevernsrestriksjoner. Ved å gå noen runder med meg selv fikk jeg klarert at jeg hadde ulike målforutsetninger for studien, personlige og intellektuelle. De var personlige med tanke på at jeg oppriktig var interessert i hvordan opplevelsen med smittevernsrestriksjoner har vært for både barnehagelærere og barn. Studien er ikke stor men kan gi en intellektuell forståelse av hvordan noen barn og barnehagelærere i fire barnehager opplever smittevernsrestriksjoner. For å få tak på

informantenes opplevelser og erfaringer var valget om en kvalitativ metode innlysende. Ved valget av å ha barn som informanter var det ulike etiske overveielser som måtte tas.

Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi (heretter forkortet til NESH) har utarbeidet forholdsregler vi må overholde i arbeidet med personopplysninger (Thagaard, 2013). Som forsker må jeg jobbe ut fra å respektere privatlivet til de som jeg skal intervju, det skal ikke være mulig å identifisere informantene. Det betyr at i transkriberingen må informantene anonymiseres, det er spesielt viktig hvis det kommer fram informasjon om følsomme temaer. For å få bekreftelse på at anonymiteten er ivarett kan informanten få lese igjennom teksten før den blir publisert.

Før intervjuet kan starte må informantene skrive under på et informert samtykke. Da jeg skal intervju barn er det foreldrene som samtykker på vegnet av barnet. Selv om foreldrene har gitt samtykke skal barn selv være med å akseptere egen deltakelse i forskningen i den grad de evner det (NESH, 2016). Barn som er sju år eller mindre skal også ha en mening om deltagelse, de skal bli informerte og ut fra sine forutsetninger være deltakende, rettighetene deres blir beskyttet av barneloven (NESH, 2016). I dialogen mellom forsker og barnet, uavhengig av alder, er det viktig at det dannes en tillit for at barnet åpner opp for å formidle det forsker lurer på (Thagaard, 2013).

Det å ha barn som informanter kan gi andre virkelighetsoppfatninger av relasjoner og smittevern enn hva voksne kan gi. Barn har andre forutsetninger for å tolke og gjøre erfaringer og er viktige bidragsytere for å presentere andre måter å tenke på og synspunkter. For å få informasjon fra barn er det viktig å være lyttende, nysgjerrig og møte barn med respekt (Eide & Winger, 2003, s. 17). I en intervjusituasjon vil forsker, meg, være forpliktet både for barn og voksne være bundet av NSDs regler om anonymisering, registrering av data samt bearbeiding og formidling av dataen og godkjennelser (Eide & Winger, 2003, s. 64). For barns del har jeg nevnt at foreldre må samtykke, men barna selv skal også bli informerte om sin rett til å bli spurt om å være med selv om foreldre har gitt samtykke og sin rett til å trekke seg. Andre etiske retningslinjer forsker kan følge er stille barna akseptable spørsmål som er alderstilpasset og avbryte intervjuet hvis man oppfatter at barnet er ukomfortabelt. Etter intervjuet er slutt bør forsker takke barnet og rose det for god innsats eller andre tilbakemeldinger som kan være styrkende for barnets selvbilde (Eide & Winger, 2003, s. 65)

4 Presentasjon av funn

I dette kapitlet vil funnene fra intervjuene med barnehagelærerne og barna presenteres. Informasjonen er hentet fra fire barnehagelærere i fire ulike barnehager og femten barn fordelt på fire ulike barnehager, men de samme barnehagene som barnehagelærerne representerer. Barnehagelærerne vil bli betegnet som BHL1, BHL2; BHL3 og BHL 4. Barna blir betegnet som barn 1, barn 2 – helt opp til barn 15. Funnene som blir presentert ut fra forskningsspørsmålene som er:

- 1 Hvordan forstår barnehagelærer begrepet sosiale relasjoner og hvordan er praksis på avdelingen?
- 2 På hvilken måte har barnehagelærer arbeidet med sosiale relasjoner under smittevernrestriksjonene og på hvilken måte tror de det har påvirket barna?
- 3 På hvilken måte har barna opplevd smittevernsrestriksjoner og hvordan har smittevernsrestriksjonene preget relasjonene mellom barna?

For å kunne besvare forskningsspørsmålene har det vært hensiktsmessig å stille underspørsmål til hvert av spørsmålene for å få en større bredde av data som belyser problemstillingens ulike sider. Funnene til underspørsmålene blir presentert under hvert forskningsspørsmål for å holde oversikt i oppgaven.

I presentasjon av funnene benytter jeg klammer [...] hvor det er tatt bort mindre relevant informasjon fra informantene som ikke var direkte relatert til forskningsspørsmålene. Dette er valgt for enklere kunne beholde oppmerksomheten på det sentrale innholdet. Jeg har i denne forbindelse alltid reflektert kritisk over om utelatelsen av bestemte tekstdeler endrer eller forvrenger innholdet eller meningen, og kun når jeg fant at det ikke var noen risiko for det har jeg fjernet tekstdeler.

4.1 Hvordan forstår barnehagelærer begrepet sosiale relasjoner og hvordan er praksis på avdelingen?

Det har vært hensiktsmessig for studien å belyse først hvordan barnehagelærerne forstår begrepet sosiale relasjoner, og hvordan de praktiserer relasjonsarbeid uten smittevernsrestriksjoner. Med å få et bilde av denne forståelse har jeg et sammenlikningsgrunnlag for å vurdere hva som er spesielt med måten de jobber med sosiale relasjoner under smittevernsrestriksjoner.

Under dette forskningsspørsmålet skal jeg presentere funnene fra underspørsmålene; hva legger barnehagelærerne i begrep sosiale relasjoner, hvordan legger avdelingen til rette for å skape gode relasjoner mellom barn og mellom barn-voksen og på hvilken måte barnehagelærer tenkervoksenrollen kan påvirke barns sosiale relasjoner.

4.1.1 Hva legger barnehagelærerne i begrepet sosiale relasjoner?

BHL 1 sier at sosiale relasjoner er «Samspill mellom to personer eller flere personer som er i samhandling med hverandre.»

BHL 2 beskriver sosiale relasjoner som «Et vennskap, en måte du er i dialog med andre eller en lek, kontekst der du er med andre folk og barn.»

BHL 3 sier at sosiale relasjoner er «et møte mellom mennesker over tid, det er å være sammen med andre, snakke og kommunisere sammen med andre, gjøre ting sammen, samspill og handlinger mellom mennesker.»

BHL 4 forbinder sosiale relasjoner med «at man er ikke alene, man er sammen med noen, det er noe som oppstår i møte med to eller flere, sosial ja, trenger ikke være venner men du har et samspill med noen, du forholder deg til noen.»

Det var bare en barnehagelærerne som kommenterte at vi har et lovverk vi må forholde oss til i barnehagen. Barnehagelærer 3 referer til at Rammeplanen gir oss ikke et valg «*Voksne i barnehagen har et ansvar i møte med barna og hvilken kvalitet det skal være på relasjonene.*» Videre forteller barnehagelæreren at Rammeplanen er en forskrift til loven og det vil aldri være et valg å velge vekk å legge til rette for relasjoner.

4.1.2 Hvordan legger avdelingen til rette for å skape gode relasjoner mellom barn?

Alle barnehagelærerne forteller at de deler barna i mindre grupper for å legge til rette for å skape gode relasjoner mellom barna. Barnehagelærerne uttrykker ulike utgangspunkt når det gjelder begrunnelse for et slikt organisatorisk grep.

BHL 1 uttrykker at når de deler barna i grupper «Skaper litt større trygghet for barna, de blir lettere trygge på hverandre når de er i smågrupper [...] vi varierer litt med om det er faste grupper med aldersdelt og noen ganger blander vi litt på tvers av alder. Vi er veldig bevisste

på at vi lukker dørene til gruppene, da vi har mulighet til det.» BHL 1 sier at avdelingen ser utbytte av smågruppene når de leker i større grupper, hun tror det er fordi de rullerer på hvem som er på gruppene. Avdeling er utformet slik at de har mulighet til å lukke ei dør for å få to avskilte rom og rommene blir brukt for å kunne legge til rette for ro rundt barnas lek. BHL 1 forteller at de har vært på kurs med Kari Pape og har blitt inspirert av Papes engasjement for å ha barna i mindre grupper og de ser verdien av det. BHL 1 sa også at det kan være utfordrende med de barna som strever med relasjoner, men med å jobbe i mindre grupper så er det lettere for oss å fange dem opp.

BHL 2 sier de *«Jobber i smågrupper [...] prøver å sette de litt opp mot hverandre at de kan støtte hverandre både i språksettinger og noen synes det er vanskelig i det sosiale [...] variere på gruppene.»* Avdelingen er organisert med barn av ulik alder og de varierer på hvem som er på gruppene, noen dager er det alders rene grupper andre dager blander de på tvers av alder. Det barnehagelærer mente med å sette barna opp mot hverandre er at hun bruker barn som er sterke språklig og sosialt for å løfte de barna som strever. BHL 2 ser at selv om noen har god relasjon, er de ikke alltid de gjør hverandre godt i lek og bruker gruppetiden til å legge til rette for at barna skal utvide antall barn de har relasjoner til.

BHL 3 tilnærming til hvordan de legger til rette for relasjoner mellom barn er at *«Alle får være med alle, vennebegrepet vårt er at alle er venner med alle på avdelingen, men vi kan ha noen som vi leker mer sammen med enn andre, vi har grupper, men de får mulighet i løpet av dagen til å leke sammen med dem som dem vil.»* Avdelingen deler seg i grupper og har ulike dager hvor de er på tur, inne og ute. Selv om gruppene i utgangspunktet er faste kan barna få være med å medvirke til hvem de vil være sammen med. Noen dager kan være vanskeligere enn andre dager for noen av barna og da blir det lagt til rette for at barna skal oppleve å ha en god dag. BHL 3 forteller at relasjonsbygging ligger i verdiene til barnehagen, barnehagen er opptatt av at barna skal bli inkluderte, ha venner, oppleve fellesskap, samhörighet og samhold. Hun nevner også at voksenrollen er viktig for å legge til rette for relasjoner mellom barn.

BHL4 legger til rette for relasjonsbygging i leken *«Vi har grupper, vi skal være bevisste og barna trenger veiledning og hovedfokus er i leken, i den daglige leken, vi må være tilstede for at barna skal kunne ha det rette fokuset og kunne ha gode relasjoner til andre, vi bruker samlinger og snakker om det, griper inn og veileder når det trengs.»* BHL 4 snakker om et prosjekt som de er med i og de har ekstra fokus på å legge til rette for relasjoner i uteleken.

Uteområdet er ikke like avgrenset som området inne og barnehagelærer sier det er ekstra viktig å være i mindre grupper for at barna skal kunne inkludere hverandre i leken og for at vi voksne skal ha oversikt og kan være med å veilede i leken. BHL 4 sier at relasjonene mellom barna kan være utfordrende da noen barn er mer populære enn andre, det kan det bli konflikter av hvis vi ikke er tett på og veileder.

4.1.3 Hvordan jobber avdelingen med å skape relasjoner mellom barn-voksen?

«Vi har fokus på å være en autoritativ voksen dette har vi jo jobbet med i mange år og ser at det er med på å skape gode relasjoner til barna [...] og at barna får den tryggheten til de voksne når den voksne har en god relasjon til barnet.» BHL 1. Det å skape gode relasjoner er barnehagens fokus og de jobber ut fra kompetansehevingsprogrammet «være sammen» og har gjort det over flere år forteller barnehagelæreren. Når det blir ansatt nye medarbeidere i barnehagen får de en gjennomgang av styrer om viktighet av relasjonsarbeid, samtidig som de får utdelt bøker og må lese seg opp på eget ansvar. Det er i mindre grupper avdelingen legger grunnlaget for relasjonene mellom barn og voksne.

BHL 2 bruker primærgrupper «Vi sitter med de samme hver gang, barna er trygge på alle voksne, men mest den som er primærkontakt.» Primærgruppene er inndelt etter alder slik at skolebarna er på en gruppe og de som er året yngre er på en gruppe. I inndelingen av gruppene har de tatt noen individuelle hensyn. Et av de yngre barna er satt på samme gruppe som skolebarna da barnet leker godt med de som er eldre og veldig modent for alderen.

BHL 3 poengterer at det er alltid de voksne som er ansvarlig for relasjonen, relasjonen mellom barn og den voksnes relasjon til barna «Vi har kartlegginga av de voksnes relasjoner til barna, kartleggingen viser hvor vi må styrke, ser vi ikke barnet godt nok?» Avdelingen bruker denne kartleggingen på høsten og evaluerer den underveis fram til kartlegging til våren, kartleggingen er for at personalet skal være bevisst sine relasjoner til barna. BHL uttrykker ulike begreper om hvordan voksne må forholde seg i relasjonene «gode relasjoner skal være preget av likeverd, tillit, trygghet og anerkjennning. Vi må møte barnet for den de er, ha tro på dem, forstå dem, bekrefte dem, møte de på følelsene sine, veilede og støtte når det trengs, være nysgjerrig på dem, balanse mellom det varme blikket og tydelighet og inntoning, det og tone seg inn på barnet.» Barnehagelærer forteller at avdelingen jobber ut fra en prosessplan som handler om et trygt, godt og inkluderende barnehagemiljø. Alle på

avdelingen har kommet med innspill til hva som skal være med i prosessplanen, planen sier noe om mål og tiltak til hvordan voksenrollen skal være i møte og i relasjonene med barn og voksne. Alle avdelingene i barnehagen har en prosessplan som er tilpasset hver enkel avdelings behov. Barnehagelærer forteller videre at prosessplanene er knyttet opp til barnehagens visjon og verdier. Barnehagelærer forteller at «*i møte mellom barn og voksen skal det ligge håp, glede og humor som grunnlag for å gi dem framtidstro og at de skal ha tro på seg selv*». Barnehagelærer kommenterer at det er mange fine ord i planene, men det er de voksnes jobb å legge til rette for at de får det til sammen med barna.

BHL 4 sier at relasjonsbygging mellom barn og voksen «*Går på tilstedeværelse [...] vi har vært på samlinger og på kurs i være sammen [...] ja og trygghets sirkelen, vi har mange virkemidler som vi bruker.*» BHL 4 har erfart at mange ganger kan det se ut som barna leker godt sammen, men når personalet nærmer seg leken så er det ikke alltid leken er positiv. Det kan være at de sier stygge ting til hverandre eller de stenger hverandre ute fra leken. BHL 4 sier de er bevisste på hvordan den voksne skal tilnærme seg barn på og jobber med ulike kompetansehevingsverktøy som være sammen og trygghets sirkelen. Uavhengig av at jeg kom i barnehagen så hadde de nettopp snakket om at de skulle ha fokus på voksenrollen på personalmøtene framover. Hun sier selv om de har vært på kurs er det viktig å vedlikeholde det de har lært. BHL 4 synes det kan være utfordrende når de har vikarer inne som ikke har de samme relasjonene til barna som det faste personalet, men sier det er viktig at de får grunnleggende kompetanse om relasjonsbygging.

4.1.4 På hvilken måte tenker barnehagelærer voksenrollen kan påvirke barnas sosiale relasjoner?

BHL 1 «*Jeg tenker at barna speiler seg i oss og at har man ikke en god relasjon til barna vil samspillet mellom barna og den voksne bli preget av det.*» BHL 1 sier at det er viktig å være bevisst på det ansvaret vi som voksne har som rollemodeller. Barn som blir møtt av voksne med gode samspillskunnskaper kan bruke den kunnskapen i møte med andre barn og voksen sier hun. BHL 1 sier at det kan være utfordrende å være en god voksen hvis man ikke har kjemi med barnet, da må det jobbes litt ekstra for å danne relasjonen.

BHL 2 sier at «*Måten vi voksne snakker på til hverandre, må vi tenke over.*» Det er lov for de voksne å ha dårlige dager, men i barnehagen må vi fokusere på å være sammen med barna og være der for dem. BHL 2 sier at hvis det er travelt eller voksentettheten er lav kan det være vi

er stresset og sier ting vi ikke mener, så er vi ikke gode rollemodeller for barna. Hun mener at en god tone er viktig for det smitter over på barna.

BHL 3 «*voksenrollen kan prege barnas sosiale relasjoner på flere forskjellige måter, kvaliteten, det er vi som har ansvar for kvaliteten i relasjonen, det er ikke alltid like bra, men når vi reflekterer sammen så kan vi evne å se at vi kan bomme også, vi hjelper hverandre, vi vet at voksenrollen har noe å si for barns utvikling.*» BHL 3 nevner Rammeplanen og lov om barnehager som argument for at det er de voksne som har ansvar for kvaliteten. Hun sier videre at intensjonen voksne har kan bli oppfattet som noe annet fra barnas perspektiv og at det er voksnes ansvar å fortelle barn hva som er intensjonen og være ærlige når vi voksne gjør feil. BHL 3 eksemplifiserer med at «*hvis en voksen tenker at den legger til rette for trygge rammer i en gruppe så kan noen barn oppleve det trygt og andre kan oppleve det utrygt.*»

BHL 3 forteller at voksne som er sammen og tilstede med barna i leken er de voksne som er mest populære blant barna. Videre sier hun at de bruker praksisfortellinger på avdelingsmøter fra hverdagen for å reflektere sammen og øve seg på å bli en bedre utgave av seg selv.

BHL 4 mener at «*Voksenrollen kan påvirke veldig mye, det handler om hvordan du selv er og på hvilken måte du tilnærmer deg, så i utgangspunktet har den alt å si.*» Barnehagelærer repeterer at de har jobbet mye med være sammen og at det ligger som en grunnleggende kunnskap. De snakker om hvordan være en autoritativ voksen på avdelingsmøter og trygghetssirkelen. BHL 4 forteller at det er utfordrende at personalet har ulik kompetanse og forståelse for mye av det de har lært om være sammen og trygghetssirkelen. Flere av kursene hun har vært på sammen med de andre pedagogene har de ofte ikke tid til å snakke om på avdelingsmøter da det er så mange andre saker som må diskuteres.

Arbeid med sosiale relasjoner er ikke noe som kan velges vekk av barnehagelærere, det er nedfelt i Rammeplan for barnehagen og Lov om barnehage.

4.2 På hvilken måte har barnehagelærer arbeidet med sosiale relasjoner under smittevernrestriksjoner og hvordan tror de det har påvirket barna?

Under dette forskningsspørsmålet skal jeg presentere funnene fra underspørsmålene; hvordan barnehagelærer brukte tiden når barnehagen var stengt, hvordan barna ble inndelt i kohorter ved gjenåpning, hvordan avdelingen ble organisert etter smittevernsrestriksjoner på intervju tidspunktet og hvordan barnehagelærerne tror at smittevernrestriksjonene har påvirket barnas hverdag og sosiale relasjoner i gruppen.

4.2.1 Hvordan brukte barnehagelærerne tiden når barnehagen var stengt?

BHL 1 forteller at når barnehagen var stengt *«brukte mye av tiden til hvordan vi skulle jobbe når det ble åpning igjen, hvordan legge til rette, hvilke hensyn måtte vi ta og vi planla samlinger og pedagogiske opplegg for videre framover, leste fagstoff, møter på teams.»* BHL 1 forteller at de hadde åpent for barn som hadde foreldre med samfunnskritiske yrker. Hun forteller at de rullerte på hvem som var i barnehagen og hvem som hadde hjemmekontor, noen fra personalet var hjemme med egne barn som gikk på barnetrinnet.

BHL 2 jobbet hjemmefra når barnehagen var stengt for hun hadde barn i skolealder som trengte oppfølging noe hun kommenterte som utfordrende å balansere. Barna måtte prioriteres på dagtid noe som gjorde at hun måtte jobbe på kveldene for å strekke til for egne barn. BHL 2 forteller at de fikk *«refleksjonsoppgaver fra styrer, vi planla neste barnehageår med tanke på hvilket tema vi ville jobbe med.»* BHL 2 forteller at de skulle sende svarene på refleksjonsoppgaver og tema til styrer på mail. BHL 2 hadde foreldresamtaler på telefon med foreldre. Når barnehagen var stengt var det barn som hadde bursdag, da laget barnehagelæreren krone til barnet og leverte den i barnehagen og foreldrene kom til barnehagen for å hente kronen. BHL 2 hadde fått tilbakemelding om at det var veldig stas for barnet.

BHL 3 synes det var en rar tilstand at barnehagen måtte stenges. Når barnehagen var stengt fikk vi *«Oppgaver til et prosjekt som vi er med i, vi så på foredrag og forelesninger tilknyttet prosjektet. Vi fikk utdelt bøker og artikler som vi måtte lese og vi måtte sende inn skriftlige oppgaver til styrer. Vi hadde møter på teams med ledergruppen og ukentlig kontakt med hjemmet.»* BHL 3 fortalte at forelesningene til prosjektet skulle de egentlig ha sett på sammen på personalmøter og reflektert sammen i grupper. Hun er ikke negativ til TEAMS, men savnet å kunne snakke sammen *«face to face»*, hun mener det er bedre med fysiske møter og at eget utbytte er større istedenfor *«å sitte framfor en skjerm å vente på tur»*. BHL 3 forteller at den ukentlige kontakten med hjemmet var samtaler med både barn og foreldre, samtalene var konsentrerte om hvordan de hadde det hjemme og hvis barna hadde spørsmål til barnehagelærer så var det muligheter å spørre. Barnehagen la ut aktiviteter på barnehagens Facebook-side som et tilbud til foreldrene.

Det første BHL 4 husket best fra nedstengingen var *«vasking, irritasjon og frustrasjon, hvorfor skal jeg bruke tiden min på dette? Og lesing, det var overdose med lesing!»* BHL 4 synes det var mye som skulle vaskes i tillegg til at barnehagen hadde åpent for barn med samfunnskritiske yrker. BHL 4 synes de leste mye og i begynnelsen var det ingen struktur på

lesingen «*ta hjem de bøkene og les*». Balansen mellom all lesing og pass av egne barn var og utfordrende for barnehagelæreren. Strukturen på lesingen ble bedre når styrer delte ut refleksjonsspørsmål til tekstene som skulle leses, barnehagelærer stiller spørsmålstegn på hvor mye lesingen har blitt brukt i etterkant. Den faglige kompetansen skulle løftes fram på møter når barnehagen kom til «normalen» igjen, men «*vi venter ennå på den dagen*». BHL 4 sier at selv om den normale hverdag ikke er tilbake igjen så har hun fått økt egen kompetanse.

4.2.2 Hvordan delte barnehagelærerne barna inn i kohorter ved gjenåpning?

BHL 1 forteller at barnehagen hadde redusert åpningstid og barna ble delte «*litt basert på tidspunktet barna kom og litt relasjoner mellom voksen-barn og vi prøvde og å dele etter relasjoner de hadde til hverandre at de hadde minst en venn i gruppa.*» Det var ikke alle gruppene som fungerte like godt og de måtte gjøre justeringer underveis fortalte BHL 1. Det var ulike årsaker til at gruppene ikke fungerte, det var sosiale og praktiske hensyn som måtte tas. Gruppene ble ikke delt inn etter alder noe som gjorde at det var ikke alle som hadde like god relasjon til hverandre og vi måtte gjøre et bytte. Den største utfordringen var at det var barn som hadde gitt beskjed at de kom i barnehagen, men så kom de ikke likevel. Det at barna ikke kom gjorde at gruppene ble ujevne og sårbart for relasjonene. BHL 1 sier videre at på grunn av hensyn til smitterestriksjonene måtte de vente til etter en helg før de gjorde byttet.

BHL 2 sier de «*delte rett av, skolebarn i ei gruppe og de som var året yngre i ei gruppe [...] vi hadde jo ikke fysiske rom så ei gruppe begynte inne og ei gruppe begynte ute.*» BHL 2 fortalte at oppstarten gikk over all forventning, barna var flinke til å vaske hender og var bevisste på hvilken kohort de var i og at de ikke kunne være sammen med andre kohorter. Da barnehagen ikke har nok rom for alle gruppene inne, valgte avdelingen å fordele seg inne og ute, de hadde halve dagen hver inne og ute. Den gruppen som var inne hadde ansvar for å vaske leker, do og andre kontaktflater slik at det var «klart» for den andre gruppen å komme inn. BHL 2 fortalte at foreldrene fikk ikke lov til å komme inn i barnehagen, de måtte leverer barna i døra. Barnehagelærer synes det var en positiv effekt for barna ble mer selvstendig med tanke på å ta vare på egne ting. Det var barna selv som bar alt til plassen sin og hengte det opp, barnehagelærer eller annet personal var tilstede hvis de trengte hjelp. BHL 2 sier at foreldrene mistet litt kontrollen på hva barna trengte av klær, det gjorde at personalet måtte «være litt mere på» og kontakten med foreldrene ble bedre synes barnehagelæreren.

BHL 3 «*Alle barn skulle ha en trygghet i barnegruppa, de skulle ha lekevenner, de fikk ikke alle lekevennene sine men de fikk noen som de lekte mest med [...] når vi startet var det*

fordeling av inne og uteområdet» BHL 3 hadde fokus på at barna skulle oppleve trygghet når de ble inndelt i kohorter, barnehagelærer uttalte at det var utfordrende å sette sammen kohortene for de visste ikke om sammensetningen ville fungere. De laget de første kohortene som et utgangspunkt, kohortene fungerte bra og det ble ikke nødvendig med justeringer. Uteområdet ble inndelt i soner og det var bare en kohort som hadde tilgang på hver sone, det ble fordelt litt leker i hver sone.

BHL 4 sa at det var mye prøving og feiling de første ukene da det ikke var alle sammensetningen av barn som fungerte *«faktisk måtte vi gjøre endringer midt i en uke for det var ikke optimalt i det hele, vi burde ventet til en helg, men det kunne vi ikke.»* Det optimale løsningen ble å *«dele barn inn i kohorter etter alder og så dele de i to igjen for å ikke overskride maks grensen med antall barn i en kohort.»* BHL 4 var overrasket over at foreldrene blandet seg inn i hvordan de hadde fordelt barna i kohorter. Meningene til foreldrene ble ikke alltid tatt hensyn. Videre kommenterte barnehagelærer også at det var utfordrende at personalet ikke skulle blande seg i de ulike kohortene, hun kommenterte at to kohorter kunne samarbeide, men at de valgte å samarbeide minst mulig på for å begrense antall nærkontakter. Uteområdet ble inndelt i soner med sperrebånd og hver kohort fikk tildelt et uteområde.

4.2.3 Hvordan organiseres avdelingen etter dagens smittevernsrestriksjoner?

BHL 1 *«Avdelingen er en kohort og så deler vi innad i avdelingen men det har ikke med korona å gjøre at vi deler i mindre grupper igjen, vi har samarbeid med naboavdeling og har samme uteområdet som samarbeidene kohort.»* BHL 1 forteller at barnehagens målsetning om å være autoritative voksne sammen med barna har ført til at de har jobbet i mindre grupper før pandemien og at det var en selvfølge å fortsette med det etter at det åpnet mere opp. I pause- og møte avvikling samarbeider de med en annen avdeling og er da sammen ute

BHL 2 sier at *«Hele avdelingen er en kohort, vi deler fortsatt i grupper, men det er på grunn av mengden barn ikke på grunn av koronaen, det er godt å dele, lettere å jobbe i mindre grupper.»* BHL 2 sier at når de deler seg i mindre grupper er det mer hensiktsmessig å jobbe med barnas relasjoner. Barnehagelærer sa *«vi var gode på å dele oss i mindre grupper før smittevernsrestriksjoner og koronaen har gitt oss en bekreftelse på at vi gjorde noe bra og det vil vi fortsette med. Men koronaen skal ikke ha æren av det».*

BHL 3 sier at *«vi deler mer nå etter korona for vi ser hvilken positiv virkning det har hatt på samspillet og relasjonene sånn at vi deler på å være inne og ute med gruppene.»* BHL 3 sier at før korona var de mer fleksible på hvem som var i gruppene, barna fikk være med å medvirke litt. Når de måtte inndeles i kohorter etter gjenåpning så måtte de være strengere på at barna ikke kunne medvirke, det gjorde at barna respekterer bedre gruppeinndelingene som er nå. Personalet er fremdeles fleksible på gruppeinndelingen, men barna spør ikke like mye etter om å være på andre grupper. BHL 4 sier videre at det er åpnet opp for at hele avdelingen kan samarbeide *«Vi samarbeider to og to grupper, men det hender at vi deler oss i fire grupper., under møter og pauseavvikling samarbeider vi med en annen avdeling og da er vi på samme uteområdet.»*

BHL 4 kommenterer at *«det er egentlig likt nå, men det er mer fellestid nå siden åpningstiden er normal»* BHL 4 sier at de deler fremdeles i grupper selv om hele avdelingen kan være en kohort. Barnehagehverdagen er gått litt tilbake til normalen med plantid og møter. Det som er utfordrende med plantid og møter er at vi må ha mer felles tid og vi får ikke jobbet i mindre grupper *«store deler av dagen er vi ikke nok voksne til å dele oss i fire lenger, ikke tre eller to heller noen dager»* sier barnehagelæreren. Barnehagelærer sier det er fordeler og ulemper med alt og mener at den kortere åpningstiden var med på å bedre kvaliteten overfor barna. Nå er åpningstiden normal, vi kan være mere sammen og voksne går vekk fra avdelingen, hun mener kvaliteten blir dårligere når voksentettheten går ned.

4.2.4 Hvordan tror barnehagelærerne at smittevernsrestriksjonene har påvirket barnas hverdag og sosiale relasjonene i barnegruppa?

BHL 1 *«For noen er det nok godt, blir tvunget til mindre grupper og det er tryggere for de som strever.»* BHL 1 forteller om at de har barn som av ulike årsaker strever med å være i lek med andre barn. Når gruppene er mindre synes barnehagelærer det er lettere å observere barna og være med å skape gode relasjoner for dem som ikke finner seg til rette. BHL 1 sier at inndelingen av barna i kohorter var utfordrende for noen av barna. Barna uttrykte frustrasjon for at de ikke kunne være med barn i andre kohorter og at de ikke kunne leke der de ville.

BHL 2 *«De som er i samme gruppe blir veldig sammensveiste, samtidig så er de og sammen med andre, men jeg tenker så lenge de har en god relasjon med noen så trenger de ikke ha det med alle.»* Barnehagelærer er fornøyd med at gruppene er mer stabile nå, tidligere rullerte de oftere på gruppene og det var vanskeligere å legge til rette for det enkelte barn. Videre sier

BHL 2 at når de har jobbet i kohortene så har personalet «vært veldig tilstede». Med tilstedeværelse mener BHL 2 at det har ikke vært møter og andre administrative oppgaver som har tatt tiden vekk fra barna. Personalet har blitt tryggere på barna i sin kohort for det har vært «*tid til å sette seg ned å danne relasjoner til barn og mellom barn*» sier hun. BHL 2 sier at hun kan ikke vite om hvordan barna kjenner på smittevernsrestriksjonene men at de bli berørte er det ingen tvil om. Personalet må minne barna mer på håndvask nå enn i starten, avdelingen hadde vært på besøk på et offentlig sted og da «*var det litt ekstra, for hvis vi tar oss i fjeset så må vi vaske oss på ny, noen måtte vaske seg 5-6 ganger*» sier hun.

BHL 3 sier at hun tror det har variert hvor mye barna har blitt påvirket for «*kommer ann på det enkelte barn for det handler om hvordan de er og i hvilken grad de er sårbare for endringer, noen trengte nok litt lenger tid for å tilpasse seg, noen unntak men de fleste tilpasset seg ganske fort.*» Hun legger til at vet jo at barna har blitt påvirket for de har kommentert at de gleder seg til korona er over for da kan de leke med hvem de vil og hvor de vil. BHL 3 forteller at hun opplever det som positivt med kohorter for «*vi har blitt bedre kjent med barna og de voksne, barna har færre personer å forholde seg til, det er lettere å bli sett og hørt og observert at man må legge til rette for barnas utvikling.*» BHL 3 sier videre at barna har også uttrykt at de savner å leke med andre barn i andre kohorter «*det trenger ikke ha noe å si for utviklingen*» poengterer hun og legger til at de regulerer gruppene hvis savnet av et annet barn er veldig stort en dag. BHL 3 avrunder spørsmålet med å poengtere at dagene er ikke like for barna for hvem de har lyst til å være sammen med «*men jeg tror de opplever at de har en god hverdag uansett.*»

BHL 4 sier at «*I starten tror jeg det var negativt for noen med restriksjoner for de ble splittet med barn som de lekte med på en annen avdeling.*» Personalet brukte lang tid på å forklare barna hvorfor vi ikke kunne være sammen med barn på andre avdelinger, sier hun. Barna var nok ikke fornøyde, men de innrettet seg etter reglene legger hun til. BHL 4 tror at det har vært positivt for utviklingen av relasjoner at barna har måttet funnet seg nye barn å leke med «*vi har fokus på at vi ikke alltid bruker vennebegrepet [...] men at vi har noen å være sammen med [...] barna er med flere, bedre på å inkludere andre.*» BHL 4 forteller at det har vært mindre konflikter mellom barna når de har vært i kohorter, hun tror det er fordi personalet har vært tettere på barna, men at barna har lært seg å respektere hverandre på en annen måte. BHL forteller at barna hadde veldig mange spørsmål i starten og de har brukt mye tid på å forklare, hun synes barna har vært flinke å innrette seg etter situasjonen selv om de trenger litt

påminnelser. Hun mener at selvfølgelig har barna blitt berørt av smittevernsrestriksjonene, det skjedde mye på kort tid, mindre leker å leke med i barnehagen, færre barn og leke med og rutiner som ble endret. BHL avslutter med å fortelle at de har måttet være mye ute og flere av barna som likte seg best inne, liker seg bedre ute nå.

4.3 På hvilken måte har barna opplevd smittevernsrestriksjoner og hvordan har smittevernsrestriksjonene preget relasjonene til barna?

Jeg snakket med 15 barn for å samle inn informasjon til studien min, det var veldig varierende på hvor mye barna ville snakke. Noen av barna svarte ikke på det jeg spurte om, men begynte derimot å snakke om andre ting. Jeg hadde intervjuer med enkelt-barn og gruppeintervjuer med to og tre barn tilstede. I presentasjonen av funnene er det noen intervju med barna som er avsluttet før jeg har fått spurt alle spørsmålene, derfor mangler det svar i fra noen barn under noen av spørsmålene.

Under dette forskningsspørsmålet skal jeg presentere funnene fra underspørsmålene; om de voksne har snakket med barna om korona, om noen har snakket med barna om hvordan man kan bli smittet av korona og hvilke smitterestriksjoner som burde følges for å unngå smitte, om barna synes noe er dumt med korona, om barna synes noe er bra med korona, om de har hørt ordet kohort, om de kan fortelle hva en venn er og om de kunne bestemme hvilken av de voksne de ville være sammen med i barnehagen.

4.3.1 Har de voksne snakket med deg/dere om hva korona er?

Barn 1 og 2; Barn 1 har en opplevelse av at moren er stresset når det gjelder koronavirus og kommenterer at moren «*alltid går ut selv om det er mye koronavirus.*» Barn 2 sier at «*det er skummelt med koronavirus.*» Barn 1 legger til «*det er ikke skummelt for meg!*» På spørsmål om det er noen som har snakket med barna om koronavirus svarer begge barna nei.

Barn 3 og 4; Begge barna svarer at foreldrene hadde snakket med dem om korona den samme dagen og dagen før. Når jeg spurte om de kunne fortelle hva foreldrene hadde sagt, kunne de ikke si noe konkret om viruset de begynte å fortelle om hva vi ikke måtte gjøre for å ikke bli smittet.

Barn 5; «*jeg har sett koronavirus på tv.*» På spørsmål om hva barnet så på tv, svarer barnet at

han viste hvordan et koronavirus ser ut. Barnet sier at det er lenge siden for det var når barnehagen var stengt og barnet var fire år *«nå er jeg fem år.»* Jeg spurte om barnet husket hva det gjorde når barnehagen var stengt og fikk til svar *«lekte og kjedet meg.»*

Barn 6; Barnet hadde hørt veldig mye om koronaviruset. På spørsmål om hva barnet hadde hørt fikk jeg til svar *«hvis man har koronavirus da kan man ikke komme i barnehagen eller komme på besøk eller ikke dra noen steder bortsett fra tur.»* Jeg spurte om man kunne gå på tur når man var syk *«joda, men ikke i andre hus og jobber»* jeg spurte på nytt om man bare måtte være hjemme da og barnet svarte *«ja, men vi kan gå på tur og»*. På intervjuguiden hadde jeg bilde av et koronavirus og barnet peker på bildet og sier *«sånn ser et koronavirus ut, jeg vet det fra gamledager»* Jeg spurte barnet om gamledager var når barnehagen var stengt? Barnet svarte bekreftende på det og fortalte at tiden ble brukt til å se på Diadalos på tv. På spørsmål om Diadalos hadde koronavirus fikk jeg til svar at *«Diadalos ikke er ekte og at det ikke finnes koronavirus på tv, bare i virkeligheten.»*

Barn 7; har ikke hørt om koronavirus. Barnet forteller at mamma og pappa har snakket om det, men barnet vet ikke hva det er

Barn 8, 9 og 10; barn 8 peker på bildet som jeg har og lurer på hva det er som er på bildet. Barn 9 sier *«det er et koronavirus.»* Jeg spør barna om de voksne har snakket med dem om korona, barn 8 svarer nei og barn 9 sier at det har spurt de voksne. Barn 9 lurer på om *«koronavirus kan hoppe eller fly.»* Jeg bekrefter eller avkrefter ikke spørsmålet, men sier tilbake *«det lurer jeg også på.»* Barn 8 sier at *«det er så strenge regler»* barn 9, følger opp med *«ja men det er jo dumt å bli smittet»* barn 8 sier *«joda og ingen i barnehagen er smittet.»* Barna er enige om at det er ikke bra med korona. Jeg spør barn 10 som ikke har sagt noe enda om *«har du hørt om korona?»* Barn 10 forteller at *«korona er et virus og det kan smitte andre»*. Barn 11 sier *«det finnes virus og det finnes bakterier»*, barn 8 avbryter barn 9 og sier *«korona kan smitte selv om det ikke er her hos oss, det er i lufta og det er usynlig.»* Barn 10 lurer på hvor korona kommer fra, jeg forteller at det første viruset ble oppdaget i Kina. Barn 9 sier *«Kina?»*, barn 8 reiser seg og spør om jeg vil se et triks og de andre barna henger seg på.

Barn 11 og 12; barn 11 svarer at koronavirus *«er sånne runde baller»*. Jeg viser bildet jeg har på intervjuguiden og spør slik som dette? Barn 12 sier *«ja og det har sånn bing bing også»* og peker på de røde som står ut på bildet jeg har. Barn 11 sier at *«koronavirus ødelegger kroppen»*

og man kan bli veldig syke.» Barna vet ikke noe mer om hva koronavirus er.

Barn 13; På spørsmål om det er noen som har snakket med barnet om korona svarer barnet *«nei men jeg skal få et nytt hus.»* Barnet forteller om en hage-stue faren lager og om gravemaskinen som gravde vekk steiner og laget et stort hull. Barnet forteller videre at gravemaskinen lagde høy lyd når skuffen traff en stein, de har fylt på med moll også. Barnet var veldig interessert i å fortelle om hageprosjektet, etter barnet hadde fortalt litt spurte jeg *«men er det ingen som har snakket med deg om korona?»* barnet svarer *«joda»* og forteller at søskenbarnet måtte være i karantene. Barnet peker på veggen på et bilde av en løve og en sang *«det er løveloven, skal jeg lese den til deg»* jeg svarer ja og barnet begynner å synge sangen. Når barnet var ferdig å lese så spør jeg *«hva betyr løveloven?»* barnet svarer at *«det er for at vi skal være snille og ikke slå hverandre!»* Barnet sier *«vet du hva jeg fikk til frokost i dag?»* Jeg svarer nei og avslutter intervjuet, vi snakker om frokost, farmor og farfar, PlayStation, jobben til far og mor samtidig som jeg følger barnet ut til de andre barna.

Barn 14; barnet har ikke hørt om korona, men *«de snakket om korona på radioen i bilen til far.»* På spørsmål om barnet husker hva de sa på radioen, svarer barnet nei.

Barn 15; barnets beskrivelse på hva korona *«er sånn at vi ikke kan leke sammen.»* Barnet hadde ikke noe mer det ville si om korona

4.3.2 Har dere snakket om hvordan man kan bli smittet med korona og hva må man gjøre for å ikke smitte andre?

Barn 1 og 2; barn 1 sier at de har snakket om hvordan de skal hoste og viser hosting i armkroken. Barn 2 sier at *«jeg husker når jeg var syk, men det var ikke korona, men jeg måtte være hjemme.»* Jeg spør barna om det er andre ting vi kan gjøre for å ikke smitte andre. Begge barna svarer i kor at *«vi må vaske hender»* barn 1 tilføyer at hendene er ganske svette og trenger en vask. Barnet går og vasker seg.

Barn 3 og 4; Barna sier *«vi må vaske hender, hoste i armkroken og holde avstand»* Barn 4 forteller at vi kan ikke hoste i fingrene for da kommer det bakterier på fingrene.

Barn 5; sier vi *«må vaske hender og holde avstand»* Når jeg spør barnet om hva avstand er så

får jeg til svar at «vi må ikke være så nær hverandre, men vi trenger ikke holde avstand til de i samme familie»

Barn 6; forteller at «det er ikke lov til å ta på noen, hvis en syk tar på en frisk da blir den friske syk.» Jeg svarer at da kan det være lurt at vi vasker hendene hvis vi tar på noen som er syke. Barnet svarer at det er også viktig «å vaske hendene etter vi har vært ute, for da er de full av utebakterier.»

Barn 7: Korona kan komme på oss «vi må hoste i armkroken.» Barnet viser hvordan vi kan hoste. Barnet forteller at vi må gå til legen hvis vi er syke og «det kan være at vi må i karantene.» barnet bekrefter på oppfølgingsspørsmål at det er søsteren som har vært i karantene og ikke barnet selv. Barnet fortalte at søsteren måtte bruke badet oppe og barnet måtte bruke badet nede. Barnet fortalte at det måtte ta koronatest «jeg ble så sint at jeg brakk pinnen!». Jeg spurte om barnet ble så sint og barnet ledde til meg og fortalte at sykepleieren sprang vekk. Jeg spurte om sykepleieren skulle finne ny pinne og fikk til svar at de hadde ikke flere og de kunne kjøre hjem.

Barn 8, 9 og 10; Barn 8 sier «vi må være hjemme hvis vi hoster» barn 9 sier «egentlig kommer korona til en som ingen vet om og når han kommer på besøk til noen andre så kan de bli smittet eller på grunn av hosten.» Jeg spør om hva barna må gjøre når de hoster og tenker på smittevernsrestriksjonene. Jeg får til svar «vi må jo være hjemme». Jeg spør om det er andre ting vi kan gjøre for å ikke smitte noen. Barn 8 sier at «vi kan vaske hender og bruke håndsprit.» Barn 10 forteller at «korona er i luften, vi kan ikke se det, det er usynlig.» Barn 9 kommer bort til der vi sitter og sier «vet du at vi tre er venner?» Barn 8 sier «ja, men noen ganger krangler vi!» Hva gjør venner? spør jeg. Barn 9 svarer «vi holder i hånda og er glade i noen.» Barn 10 sier «jeg ga dette garnet til barnehagen.» Jeg avslutter intervjuet og barna får gå til lunsj.

Barn 11 og 12; Barna 11 sier at «koronavirus kan smitte hvis vi går nærme hverandre», barn 12 skyter inn at «ja viruset hopper på oss». Barn 11 sier videre at «hvis vi tar på noen så kan vi få viruset på oss.» Jeg sier at det kan være lurt å vaske hendene oftere, barn 12 sier «ja og det er viktig å bruke såpe og i dag var det ikke såpe!» barn 11 bekrefter «nei det var ikke såpe i dag!» Vi snakker at om at hvis det mangler såpe så er det lurt å si i fra til en voksen så finner de mer såpe.

Barn 14; På spørsmål om barnehagen har gjort noe for å ikke spre virus får jeg til svar «*vi har i alle fall satt musespray der ute for vi fant en mus der ute.*» Jeg bekrefter at det var bra og spør om barnet vet hva vi må gjøre for å ikke smitte andre med virus. Barnet sier «*vi må ikke hoste på dem*» barnet viser at vi må hoste i armkroken. Barnet forteller at de bruker håndsprit på hendene for å ta bort bakterier når de skal spise frukt.

Barn 15; barnet sier at «*vi må vaske hendene mye*» og «*vi kan ikke hoste i fingrene, da får vi bakterier på oss.*» Barnet viser at vi må hoste i armkroken

4.3.3 Er det noe som er dumt med korona?

Barn 1 og 2; barna synes det er dumt at de ikke kan gå på besøk til hverandre. De kommenterer at noen barn får lov av foreldrene sine til å gå på besøk og andre får ikke lov. Barna sier at det er dumt at de ikke kan være med barn i fra andre avdelinger og barn 2 får ikke være med naboen sin.

Barn 3 og 4; På spørsmål om barna synes noe er dumt med korona svarer de ikke, de tegner videre på en tegning som de har med seg i intervjuet. Jeg spør om de kan leke med alle som de vil. Barn 3 svarer «*ja, men vi er bestevenner og jeg skal komme til barn 4 i dag*» Barn 4 ramser opp noen barn som er de barna de begge leker mest med. Barna kommenterer ikke mer på at noe er dumt med korona.

Barn 5; barnet synes det er dumt med korona for «*da kan vi ikke gå på besøk til andre.*»

Barn 6; barnet svarer ja på at noe er dumt, men tilføyer «*jeg har glemt hvorfor det er dumt*» jeg spør om barnet kan leke med alle vennene og barnet svarer «*ja, men vi kan ikke ta på så mange mennesker.*»

Barn 7; synes ingenting var dumt med korona.

Barn 11 og 12; barn 11 sier at «*det er dumt at det ikke kan være så mange barn i huset vårt*» barn 12 nikker og er enig.

Barn 14; synes ingenting var dumt med korona.

Barn 15; «*det er dumt at vi ikke kan leke med alle*», barn 15 ville leke med barn på andre avdelinger. «*Mamma sier at vi ikke kan gå til noen, men jeg kan få gå til noen av og til.*»

4.3.4 Er det noe som er bra med korona?

Barn 1, 2, 3, 4, 11, 12 og 15 hadde ingenting å kommentere på at noe var bra med korona.

Barn 5; *«det er bra at det er godt vekk litt»* barnet kommenterer at *«de voksne hjemme og i barnehagen passer på slik at det ikke korona kommer fram igjen til barnehagen og smitter slik at alle må være hjemme igjen.»* Barnet husker at barnehagen var stengt, men husker ikke hva det gjorde.

Barn 6; *«ja, faktisk er det bra, fordi jeg liker best å være hjemme»* Barnet hadde det gøy i barnehagen, men ville helst vært hjemme.

Barn 7; *«at vi får være litt mer med familien.»*

4.3.5 Har du hørt om ordet kohort?

Barn 7; Det er sånn vi er i barnehagen

Et av de femten barna hadde hørt om ordet kohort, de resterende 14 hadde ikke hørt ordet. Når jeg forklarte at det er det samme som å være i gruppe, så var det flere av barna som kunne uttrykke hva gruppe var.

4.3.6 Kan du fortelle litt om hva en venn er?

Barn 1 og 2; Barn 1 forteller *«vi er sammen med vennene våre»* Barn 2 sier *«jeg har mange venner jeg ikke kan være sammen med.»* Barn 1 sier *«jeg kan ikke være med naboen min, en gang måtte jeg vente i fire dager.»* Barn 2 sier *«det er dumt at de ikke kan være med vennene på de andre avdelingene.»*

Barn 3 og 4; *«vi er bestevenner»* på spørsmål om hva bestevenner gjør sammen svarer barn 4 *«vi disser, leker og ruller ute i gresset»* barn 3 sier *«vi sklir i sklien også og husker du når det var snø?»*. Barn 4 bekrefter at de hadde det gøy i snøen og at de gikk på ski. Barna forteller at det er noen barn i barnehagen som slår og de liker de ikke å være sammen med. Jeg spør om barna har noen du ikke kan leke med, barn 4 sier *«vi kan leke med alle som vi vil»* barn 3 sier *«vi kan være venner selv om vi ikke leker sammen.»*

Barn 5; *«en venn er sånn når vi leker sammen»* Barnet sier det er venner med alle barna på avdelingen. Barnet har også venner som ikke går i barnehagen, barnet leker mye med naboen sin som går på skolen. På spørsmål om barnet har venner som det ikke kan leke med får jeg til

svar at det er et barn, det barnet hadde kastet en stol på barn 5, så barn 5 hadde ikke lyst å leke sammen med det barnet.

Barn 6; «*en venn er en som elsker en annen*» jeg spurte barnet hva venner gjør sammen og barnet sier «*de leker sammen, deler ting og ser tv sammen hvis de får lov.*» På spørsmål om barnet har mange venner svarer barnet «*jeg har en venn, husker ikke hva hun heter, men hun er et år høyere enn meg.*» Når vi snakker videre om venner forteller barnet at det leker med flere venner hjemme.

Barn 7; «*venner er noen som leker sammen*» på spørsmål om barnet har mange venner svarer barnet at «*jeg har bare en venn.*» Jeg spør svaret tilbake «*har du bare en venn?*» barnet svarer «*ja, men når han ikke vil leke mer med meg så leker jeg med andre.*» Barnet forteller at det leker med andre barn hjemme.

Barn 11 og 12; Barn 12 forteller at «*en venn er en bestevenn og de er glade i hverandre*» barn 11 sier at noen ganger kan vi bli sure og da sier vi «*vi er ikke venner, men så sier vi at vi tuller.*» Jeg spør barna om de har mange de kan leke med og om de kan leke med alle i barnehagen. Barn 11 svarer «*vi kan ikke leke med alle for vi er i grupper.*» Barnet forteller videre at det er bare de barna som er på gruppe sammen som kan leke sammen.

Barn 14; «*venn er sånn at vi er venner med folk, vi kan leke med dem*» barnet forteller at det har mange venner. På spørsmål om hva de leker forteller barnet «*maskiner, lage parkeringsplasser, åker og hus*», barnet kommenterer etter en stund at det er i sandkassen det er kjekkest å leke.

Barn 15; «*en venn er en som man kan leke med*» barnet ramser opp mange navn på venner, barnet har to venner som ikke går i barnehagen. På spørsmål om hva venner gjør sammen svarer barnet «*vi leker mor-far-baby, disser, klatrer og leker buss.*»

4.3.7 Kan du selv bestemme hvem av de voksne du kan være sammen med?

Når jeg stilte dette spørsmålet svarte samtlige av de 15 barna ja. To barn i to ulike barnehager dro fram kommentar om de voksne:

Barn 6; *«de voksne kan hjelpe meg hvis noen ødelegger i leken» barnet tenkte litt og så fortsetter det «eller så må jeg si stopp, tenk om di ikke stopper, det kunne ikke vært bra.»*

Barn 11 og 12; barn 11 sier *«de voksne bestemmer hvor vi skal være, det er litt kjedelig at de voksne bestemmer, det er som om at vi er hjelperne og de er sjefen»* barn 12 tilføyer *«ja sjefen eller kongen.»* Jeg spør om de ville vært sjefen eller kongen, barn 11 svarer *«nei det er kjedelig og da må man være så streng i munnen.»*

5 Drøfting

I dette kapitlet vil funnene i resultatdelen bli drøftet opp mot det teoretiske rammeverket som ble presentert i kapittel 2.

I drøftingen av funnene har det vært hensiktsmessig å inndele etter en lik struktur som i resultatdelen, for å presentere en oversiktlig framstilling i drøftingen.

Funnene som blir drøftet er ut fra forskningsspørsmålene:

- 1 Hvordan forstår barnehagelærer begrepet sosiale relasjoner og hvordan er praksis på avdelingen?
- 2 På hvilken måte har barnehagelærer arbeidet med sosiale relasjoner under smittevernrestriksjonene og på hvilken måte tror de det har påvirket barna?
- 3 På hvilken måte har barna opplevd smittevernsrestriksjoner og hvordan har smittevernsrestriksjonene preget relasjonene mellom barna?

Funnene til underspørsmålene blir drøftet under hvert forskningsspørsmål for å holde oversikt i oppgaven. Der det passer inn i drøftingen har jeg løftet fram barnas stemmer.

5.1 Hvordan forstår barnehagelærebegrepet sosiale relasjoner og hvordan er praksis på avdelingen?

Under dette forskningsspørsmålet skal jeg drøfte funnene fra underspørsmålene; hva legger barnehagelærerne i begrep sosiale relasjoner, hvordan legger avdelingen til rette for å skape gode relasjoner mellom barn og mellom barn-voksen og på hvilken måte barnehagelærer tenkervoksenrollen kan påvirke barns sosiale relasjoner.

5.1.1 Hva legger barnehagelærerne i begrepet sosiale relasjoner?

Som analysen viser beskriver barnehagelærerne sosiale relasjoner med synonymer som samhandling, et møte, være sammen, forholde seg til noen og en kontekst. Alle fire barnehagelærerne forstår en sosial relasjon som et møte og en samhandling mellom to eller flere personer. Barnehagelærernes forståelse samsvarer med Bø & Helles definisjon på at sosiale relasjoner innebærer et samhandlingsforhold (2008). Samhandling med andre kan ifølge Roland (2021) predikere til blant annet sosial selvtillit og vennligere kommunikasjonsferdigheter. Analysen viser at barnehagelærerne har ulike oppfatning på hva de tenker om kommunikasjonsform i relasjonene. BHL 2 og 3 sin beskrivelse av sosiale

relasjoner hentyder til at det framkommer en kommunikasjon i relasjonen, «det er dialog» (BHL 2) og «snakke og kommunisere» (BHL 3). Slik jeg forstår BHL 2 så er det rom for at hun mener kommunikasjonen *kan* være nonverbal og/eller verbal i relasjonen. BHL 3 sin beskrivelse tolker jeg til at det *må* være flere kommunikasjonsformer for å kommunisere i relasjonen, både verbal og nonverbal kommunikasjon. Greve sier i sin studie at barn utvikler vennsksapsrelasjoner med å gjøre noe meningsfullt sammen med å bruke kroppsspråket (2009). Samtidig er Vygotsky opptatt av at barn kan appropriere verbalspråk fra andre kompetente barn og voksen for å oppnå læring og utvikling (Säljö, 2016).

Uavhengig av hvilken fremgangsmåte og kommunikasjonsform som bli benyttet i forståelsen av sosiale relasjoner er det viktig å understreke at relasjonsarbeid kan ikke velges vekk, det er nedfelt i Rammeplanen at «*I barnehagen skal alle barn kunne erfare å være betydningsfulle for fellesskapet og å være i positivt samspill med barn og voksne. Barnehagen skal aktivt legge til rette for utvikling av vennskap og sosialt fellesskap.*» (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 23)

5.1.2 Hvordan legger avdelingen til rette for å skape gode relasjoner mellom barn?

Slik det fremgår av analysen, så deler barnehagelærerne barna i mindre grupper for å legge til rette for å skape gode relasjoner mellom barn. Dette samsvarer med det funnene til Pramling Samuelsen et al.(2020) og Os et al. (2021) fant for en tidlig fase med smittevernstiltak.

Barnehagelærerne uttrykker ulike utgangspunkt når det gjelder begrunnelse for et slikt organisatorisk grep. BHL1 forklarer at hun har trygghet som mål når hun deler barna inn i grupper. Når barn blir møtt av sensitive omsorgspersoner vil de ha forutsetninger for å utvikle en trygg tilknytning (Howes et al., 1998). Rammeplanen for barnehagen er tydelig på at «personalet skal sørge for at alle barn opplever trygghet» (Utdanningsdirektoratet, 2017).

BHL 1 valgte å legge til rette for trygghet med å ha barna i mindre grupper. Gjennom å ha barna i mindre grupper vil BHL 1 legge til rette for å skape god lek og utvikle gode relasjoner mellom barna for å oppnå trygghet. Både BHL 1 og BHL 2 legger til rette for å variere på gruppene. Det kommer fram av analysen at BHL 2 varierer på gruppene ut fra dagene, det kommer imidlertid ikke fram noe tidsperspektiv på hvor ofte BHL 1 varierer på gruppene. Hun gir uttrykk for at barna virker trygge på hverandre når de er i stor gruppe og begrunner tryggheten i arbeidet personalet legger ned i relasjonsbyggingen når de er i mindre grupper. Denne metoden for å skape gode relasjoner støttes av Størksen (2018) som poengterer at personalets kompetanse på relasjonsbygging er med å trygge barn til å tørre å ta utfordringer. Med å variere på gruppene vil ikke barna ha stabile grupper å forholde seg til og barna kan

utvikle en utrygg tilknytning til gruppen (Kim et al., 2018). I inndeling av grupper legger BHL 2 til grunn at barna kan støtte hverandre både med tanke på språk og sosialt, denne måten å tenke relasjonsbygging på samsvarer med Vygotsky sitt syn på læring (Säljö, 2016). Med å legge til rette for læring i mindre grupper kan barna ta læringen med seg videre til nye grupper, noe som kan tas til uttrykk for at barns som mestrer samspill med andre utvikler god sosial kompetanse (Lamer, 2008).

Også BHL 3 deler barna inn i grupper, men hun er den eneste som nevner at barna selv kan være med å medvirke i gruppenes dannelse. Denne måten og organisere hverdagen på samsvarer med Rammeplanens intensjon om å «legge til rette for og oppmuntre til at barna kan få gitt uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet» (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 27). BHL 3 uttaler at barna på avdelingen er venner med alle, men at de har noen som de leker mer med andre, her legger også barnehagelærer til rette for at barna kan medvirke. Et viktig spørsmål som bør stilles er om voksne kan definere hvem av barna som skal være venner. Hva er venner sett fra et voksenperspektiv og hva er venner sett fra et barneperspektiv. Greve (2009) uttaler at en venns relasjon inneholder glede av å være sammen, den er frivillig og preget av gjensidighet og glede over en fellesskapsfølelse. Det vil være hensiktsmessig for forståelse av vennskap og skille mellom at alle er venner med hverandre og alle kan leke med alle. I analysen kommer det fram at verdiene som barnehagen til BHL 3 har, er særlig opptatt av barna skal bli inkluderte, ha venner, samhörighet, samhold og oppleve fellesskap. Verdiene til barnehagen beskriver en vid form for vennskapsdannelse og jeg tolker det til at det kan være flere måter å ha et vennskap på. Ut fra hva Greve og verdiene til barnehagen sier så tenker jeg at det handler om å respektere hverandre, det å kunne omgås alle. Ser man på barnas ytringer om hva en venn er så svarer samtlige av barna at det er noen man kan leke med, flere av barna nevner aktiviteter som barna kan gjøre når de leker. Et av barna forteller at hvis to barn blir sure på hverandre så kan de si at de ikke er venner mer, men utsagnet blir fulgt opp av de sier at de bare tuller. Barnets utsagn kan trekke linjer til at barn har konflikter, men ut fra dette barnet så klarer de å ordne opp med å si at de bare tuller. To av barna sier i tillegg at venner er noen man er glad i. I analysen kommer det fram at barn fire er opptatt av at hun kan leke med alle som hun vil mens barn elleve svarer at han kan ikke leke med alle barn fordi avdelingen er inndelt i grupper. Det trenger ikke være ulik forståelse blant barna om hvem som kan leke sammen og ikke, men praksis på hvordan avdelingen og barnehagen legger til rette for å følge smittevernsrestriksjonene kan være ulik.

Det som skiller seg ut i analysen av data er at BHL 1, BHL 2 og BHL 3 gir en beskrivelse på organiseringen rundt tilrettelegningen av relasjoner imens BHL 4 forteller mer konkret hva som er barnehagelærers og personalets rolle i relasjonsbygging mellom barn. BHL 4 bruker også grupper som utgangspunkt for relasjonsbygging, men hun konkretiserer at barn trenger veiledning og det er personalets oppgave å være tilstede og gripe inn og utføre veiledningen i blant annet leken. BHL 4 sier at de bruker samlinger for å snakke om hva som er viktig i relasjonene, barnehagelærer bruker kompetansehevingsverktøy som metode i praktisering av Rammeplanen.

5.1.3 Hvordan jobber avdelingen med å skape relasjoner mellom barn-voksen?

På spørsmål om hvordan avdelingen jobber med å skape gode relasjoner mellom voksen og barn kommer det fram i analysen at samtlige barnehagelærere retter oppmerksomheten mot at det er de voksnes ansvar at relasjonen skal være god. Ulike styringsdokumenter peker på viktigheten av personalets kompetanse, deriblant Rammeplanen. Rammeplanen har ulike mål og krav som skal oppfylles i forhold til omsorg av barn. Rammeplanen framhever at alle som arbeider i barnehagen skal bidra til å oppfylle målene og kravene (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 15). Samtlige barnehagelærerne forteller at det er i mindre grupper det er mest hensiktsmessig å legge til rette for relasjonsbygging. BHL 1 nevner tryggheten det gir for barna når personalet på avdelingen har en autoritativ tilnærming til barnet (Roland, 2021). BHL 1 fortalte at de hadde jobbet med kompetansehevingsverktøyet «være sammen» og autoritativ voksenstil i mange år. Jeg hadde forventet av BHL 1 gav meg noen konkrete eksempler på hvordan de arbeidet med den autoritative voksenrollen i hverdagen, men jeg fikk god innføring i hvordan de jobbet med teorien i personalgruppen. BHL 2 nevner også trygghet i argumentet på at barna er i primærgrupper, en fast voksen og seks barn, det å være i mindre grupper kan øke kvaliteten når voksentettheten er høy poengterer studien til Løkken et al. (2018). I studien utført av Os et al. (2021) utrykte barnehagelærerne at med faste grupper over tid kunne det være kontinuitet i leken og relasjonene ble styrket. I analysen kommer det fram at BHL 3 også har faste grupper men gjør justeringer hvis barnehagelærer eller barna ytrer behov for endring. BHL 3 bruker kartlegging av voksnes relasjoner til barna for å tydeliggjøre hvilke relasjoner de må jobbe med. I følge Bae har personalet ansvar i relasjonene, blant annet må de påse at det ikke blir en skjev makt (1996). Det fremkommer av analysen at BHL 3 uttrykker ulike begreper som er grunnleggende i relasjonsbygging, blant annet; anerkjennelse, bekreftelse, veiledning og møte barn på følelser. Begrepene samsvarer

med det Kim, Woodhouse & Dai (2018) anser som viktig i tilretteleggingen for barns læring. I følge forskning vet vi at voksen-barn relasjonen er viktig for kognitiv-, fysisk-, emosjonell-, og sosiale utvikling (Tonge et al., 2019) (C.Pianta et al., 1997). BHL 4 har en tilnærming til barna som handler om tilstedeværelse, for å kunne danne relasjoner til barn må personalet i barnehagen ha kunnskap om hvordan man skal tilnærme seg barn. BHL 4 har deltatt på kurs og samlinger i «være sammen» og «trygghetssirkelen», videre sier hun at barnehagen bruker kompetansehevingsverktøyene for å få mer kompetanse og for å ha noen verktøy for å utføre en bedre praksis på avdelingen. Størksen (2018) sier at personalets kunnskap og kompetanse danner et godt grunnlag for å styrke relasjonene til barnet.

5.1.4 På hvilken måte tenker barnehagelærer voksenrollen kan påvirke barnas sosiale relasjoner?

Alle fire barnehagelærerne snakker om voksenrollens betydning for å legge til rette for gode relasjoner mellom voksen og barn. Dette er i tråd med forskningslitteraturen der Størksen (2018) poengterer viktigheten for trygghet i relasjoner og Sandseter og Seland (2018) som poengterer at manglende relasjoner kan være en økt risikofaktor for barns utvikling, helse og læring. Teori, forskning og styringsdokumenter poengterer at personalet skal ha mye kunnskap om barn og seg selv for å kunne tilrettelegge for gode relasjoner mellom barn og voksne. Det kommer fram av analysen at BHL 1 og BHL 2 trekker fram speiling som en viktig faktor for voksenrollens betydning i relasjonsbygging. Begge barnehagelærerne mener barna speiler seg i personalet og det er viktig at personalet overfører positive samspillskunnskaper som barna kan dra nytte av i andre relasjoner, denne formen for overføring av kunnskap samsvarer med Vygotskys metode om å appropriere (Säljö, 2016). BHL 3 poengterer at selv om personalet mener de utfører positive intensjoner i samspillet, så kan det oppfattes annerledes for barna. Overføres det negative samspillserfaringer til barna vil det være hensiktsmessig å forklare barna hva som egentlig var intensjonen. Forklaringen vil være med på å styrke relasjonen mellom barnet og personalet, studien til Sandseter & Seland (2018) uttrykker at manglende relasjoner kan være en risikofaktor for barns helse, utvikling og læring. Denne formen for læring vil kunne hjelpe barn til å styrke eget selvbilde i møte med andre, det er lov å gjøre feil. Som analysen også viser kan det være flere strukturelle indikatorer som kan avgjøre voksenrollens betydning på sosiale relasjoner ifølge to av barnehagelærerne. BHL 2 kommenterer at personalet kan kjenne på stress hvis voksentettheten på avdelingen er lav og BHL 4 synes det er utfordrende at personalet har ulike forutsetninger med tanke på kompetanse. Videre viser analysen at BHL 3 vektlegger at

det er personalets ansvar og påse at det er kvalitet i relasjonen til barna. BHL 3s erfaring med å kunne «måle» relasjonskvalitet er å se på relasjonene mellom barn og voksne, det er «*de voksne som er sammen og tilstede med barna i leken som er de mest populære voksne blant barna*». Dette samsvarer med det Roland (2021) og Greve (2009) sier om viktigheten for at personalet er tilstede i relasjonene med hele seg. Flere av barnehagelærerne nevnte at de har prosessplaner som sier noe om hvordan voksenrollen skal være i møte med barna. Disse prosessplanene evaluerer dem jevnlig på avdelingsmøter og personalmøter.

5.2 På hvilken måte har barnehagelærer arbeidet med sosiale relasjoner under smittevernsrestriksjoner og hvordan tror de det har påvirket barna?

Under dette forskningsspørsmålet skal jeg drøfte funnene fra underspørsmålene; hvordan barnehagelærer brukte tiden når barnehagen var stengt, hvordan barna ble inndelt i kohorter ved gjenåpning, hvordan avdelingen ble organisert etter smittevernsrestriksjoner på intervjutidspunktet og hvordan barnehagelærerne tror at smittevernrestriksjonene har påvirket barnas hverdag og sosiale relasjoner i gruppen.

5.2.1 Hvordan brukte barnehagelærerne tiden når barnehagen var stengt?

Nedstenging av barnehagene våren 2020 var det mest inngripende smittevernstiltaket som regjeringen har utført i fredstid uttalte Statsminister Erna Solberg på pressekonferanse 12. mars 2020 (Helse-og-omsorgsdepartementet, 2020, mars). Barnehagene var stengt for ordinært barnehage tilbud i over en måned, 12.03.20-20.04-20. Som det framkommer av analysen så var det et fellestrekk at barnehagene brukte den stengte tiden på å lese fagstoff fra bøker og artikler, de hadde møte på teams med personalgruppen, de planla samlinger og pedagogiske opplegg, de planla barnehageåret 2020/2021, og de vasket. Personalets planlegging skal være i tråd med Rammeplanens forutsetninger til at barnehagen skal være en pedagogisk virksomhet og all «pedagogisk arbeid skal være begrunnet i barnehageloven og Rammeplanen (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 37). Fagstoffet som ble lest, samlingene som ble planlagt og de pedagogiske oppleggene gir ingen informasjon om det hadde noe med relasjonsbygging å gjøre og i hvilken grad de brukte styringsdokumentene i planleggingen. Samtidig som det skulle vaskes og leses viser analysen at barnehagen hadde åpent for barn av foreldre med samfunnskritiske yrker (Pramling Samuelsson et al., 2020). De barna som var tilstede ble gitt et tilbud om barnehageplass, åpningstilbudet var ikke et pedagogisk tilbud. De barna som «måtte» være i barnehagen kunne ikke garanteres å være sammen med barn og voksne som de hadde god relasjon til. Hvis vi samsvarer dette funnet med Kim et al. (2018)

sin studie så kan utrygg tilknytning føre til at barn har økt risiko for å blant annet utvikle angst, adferdsproblemer og oppleves tilbaketrukkne. Det kom fram av analysen at det var ulik praksis på hvordan barnehagen holdt kontakten med de barna som ikke hadde tilbud om barnehageplass. Det var to barnehager som uttalte at de hadde kontakt med hjemmet via telefon. BHL 2 hadde foreldresamtaler med foresatt og på spørsmål om hun pratet med noen av barna svarte hun «*Ja et barn, det var litt skeptisk men det ville snakke litt, men var egentlig ikke interessert.*» Denne tilnærmingen kan sammenlignes med studien i Italia hvor Mantovani et al. (2021) viser til at barnehagebarn ikke var interessert i sosialisering via internett. BHL 3 hadde ukentlig kontakt med foreldre og barn, hva barnehagelæreren snakker med barna om fremkommer ikke i analysen. Barnehagen tilbydde foreldrene tips til aktiviteter via barnehagens Facebook side. Denne formen for kontakt med hjemmet kan det dras paralleller til studien som Pramling Samuelsson et al. (2020) utførte på barnehager i Norge, Sverige og staten California i USA. I studien kommer det fram at det ble brukt digitale hjelpemidler som telefonkontakt og videokontakt og det ble meldt om positiv respons til lærerne (Pramling Samuelsson et al., 2020). Det som ikke framkommer i denne studien, men som kommer fram i studien til Mantovani et al. (2021) som ble utført i Italia at det kan foreligge store forskjeller på hvilken tilgang de ulike familier har på digitale hjelpemidler. En slik forskjell kan føre til store forskjeller på forutsetningene barna også her i Norge har for å opprettholde relasjoner til personalet ved nedstenging av barnehagen (Mantovani et al., 2021).

5.2.2 Hvordan delte barnehagelærerne barna inn i kohorter ved gjenåpning?

Når barnehagen skulle gjenåpne uttalte en av barnehagelærere «*alt skjedde så fort og vi var ikke forberedt, til tross for all tiden vi hadde hatt*». Barna skulle deles inn i kohorter, to kohorter kunne samarbeide og barnehagen skulle jobbe med smittevernsrestriksjoner på rødt nivå (Utdanningsdirektoratet, 2020). Slik det kommer fram av analysen er det interessant hvilken framgangsmåte de ulike barnehagene har valgt i forhold til hvordan de jobber med relasjoner uten smittevernsrestriksjoner. BHL 1 hadde ulike kriterier for å inndele barna i kohorter både praktiske og relasjonelle hensyn ble tatt. Barnehagen hadde redusert åpningstid noe som gjorde at barna utnyttet barnehage tilbudet ulikt og disse hensynene måtte vektlegges i inndelingen. De relasjonelle hensynene var todelt og innbar relasjoner til både voksne og barn, barna skulle minimum ha en venn i gruppen. Med å ta de praktiske og relasjonelle hensynene samsvarer det med Howes et al. (1998) sin tekning om at barn skal oppleve trygghet. Det viste seg at alle hensynene barnehagelærer la til rette for ikke fungerte like godt

i praksis, da det var flere av barna som ikke benyttet seg av barnehagetilbudet allikevel. Det førte til at gruppene ble ujevne og alle barn oppnådde ikke trygghet med tanke på relasjon til andre barn. Barnehagelærer hadde erfarte at de mindre gruppene de hadde på avdelingen hadde predikert til at barna ble trygge på hverandre når de var i større gruppe uten smittevernsrestriksjoner. Hva årsaken var til at gruppene ikke fungerte kommer ikke fram i analysen. Hvis barna ble plassert i grupper med barn og voksne de ikke var trygge på så kan barn ifølge Brandtzæg (2013) oppleve avvisning og stress som fører til utrygghet. En opplevelse som omstrukturering av avdelingen kan muligens være en utløsende faktor for stress.

I relasjonsbygging mellom barn kommer det fram av analysen at BHL 2 legger til rette for å variere på gruppene i forhold til dagene og hun bruker barna som hverandres støtte, noe som samsvarer med Vygotsky sin proksimale utviklingszone (Säljö, 2016). I tilretteleggingen for relasjoner mellom barn og voksen legger BHL 2 til rette for at barna er i primærgrupper med en fast voksen og seks barn. Når det kommer til inndeling av barna i kohorter stiller jeg spørsmålsteget om barnehagelærer bruker en ny variant av gruppeinndeling da hun velger å ha skolebarn i en gruppe og de som er året yngre i en gruppe. Det kommer ikke fram i analysen at barnehagelærer tenker på relasjoner når hun inndeler i kohorter. Det som kommer fram hos BHL 2 er at *«når vi er i kohortjobbing så er de voksne veldig tilstede og de blir trygge på sine barn og det er tid til å sette seg ned å danne relasjoner på til barn og mellom barn.»* Det at personalet har mulighet til å være tilstede sammen med barna er positivt for utviklingen i følge Brandtzæg et al. (2013), i tilknytningen vil det være et samspill mellom relasjonsbygging og barnets utforskning som fører til positiv utvikling. Barnegruppen til BHL 2 hadde mangel på fysiske rom inne i barnehagen for å kunne etterleve smittevernsrestriksjonene så de tok i bruk uterommet, hvor de hadde rullering med halve dagen inne og halve dagen ute. Med å ta i bruk uteområdet som oppholds arena henviser studien til Tonge et al. (2019) at utendørsaktiviteter er med på å øke kvaliteten på interaksjonen mellom barn og voksne.

Tidligere funn viser at BHL 3 la til rette for barns medvirkning og fleksibilitet i sammensetning av gruppene, barnehagelærer var også opptatt av at alle barna var venner med hverandre. Når BHL 3 skulle sette sammen kohorter syntes hun det var utfordrende og ikke vite utfallet på sammensetningen. Slik det fremgår av analysen var BHL 3 opptatt av at barna skal ha trygghet og lekevenner i inndelingen av kohorter, det som var høyest prioritert var ifølge barnehagelærer tryggheten. Jeg stilte spørsmålsteget tidligere i drøftingen angående

tankegangen om at alle barn skal være venner med hverandre. BHL 3 sine erfaringer med inndelingen av kohorter var at det fungerte så bra at det var ikke nødvendig å gjøre justeringer underveis. Det kan være at barnehagelærers tilnærming til tilrettelegging av relasjoner uten smittevernsrestriksjoner kan ha vært en medvirkende årsak til at utfallet på kohortene var positiv. Det vi vet fra teorien er at vennskap blir bygget opp over tid og styrkes av felles opplevelser (Greve, 2009). I følge tidligere drøfting har BHL 4 lagt til rette for relasjonsbygging mellom barn i mindre grupper og brukt ulike kompetansehevingsverktøy for å utøve god praksis for tilrettelegging av gode relasjoner. BHL 4 gir inntrykk av at gruppene de har utarbeidet før smittevernsrestriksjoner fungerer utmerket. I analysen av kohortinndeling kommer det fram at barnehagelærer hadde mange uheldig sammensetninger og endte opp med ulike gruppesammensetninger de første ukene. Den største utfordringen var da barnehagelærer måtte endre på kohortene midt i en uke. En slik endring er ikke anbefalt i følge veileder om smittevern (Utdanningsdirektoratet, 2020), men var høyst nødvendig i følge BHL 4. Det fremkommer ikke av analysen hvorfor BHL 4 må gjøre byttet midt i uken, men det vi vet er at hvis bytte skylles relasjoner som ikke fungerer så bør personalet vise respekt over følelsene og sorgen barn kan oppleve overfor brutte vennskap (Greve, 2009). Inndelingen av kohorter framstår som en helt annen tenkning på gruppeinndeling enn den BHL 4 har som sin grunnleggende tenkning. Etter mye prøving og feiling ender BHL 4 opp med å inndelegge kohortene etter gruppeinndelingen avdelingen hadde før smittevernsrestriksjoner. Hvorfor BHL 4 velger en annen strategi i inndeling av kohorter kommer ikke fram av analysen, men det kommer fram at foreldre blandet seg inn i hvordan BHL 4 hadde fordelt barna i kohorter. Barnehagelærer sier at hun «*prioriterte relasjonene barna hadde til hverandre i barnehagen og ikke på hjemmebane.*» Så foreldrenes meninger var kanskje ikke avgjørende for de negative kohortinndelingene, men ifølge Rammeplanen har «foreldre og personale et felles ansvar for barnets trivsel og utvikling» (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 29). Noe som betyr at både barnehagelærer fire og de øvrige barnehagelærerne i studien må lytte til foreldrenes innvendinger på barnas barnehagehverdag. I analysen kommer det fram at fjorten av femten barn hadde ikke hørt om ordet kohort og det barnet som hadde hørt ordet relaterte det til «det er sånn vi er i barnehagen». Når barna fikk en forklaring på at det var det samme som å være i gruppe så relaterte de det til ulike former for grupper. De snakket om at skolebarna var en gruppe, snakket om ulike fargekoder på gruppene, grupper på tur og grupper som kunne leke sammen. Hvorfor barnehagelærerne har valgt å bruke ordet gruppe og ikke kohort til barna kommer ikke fram av analysen.

5.2.3 Hvordan organiseres avdelingen etter dagens smittevernsrestriksjoner?

Da jeg var ute og intervjuet i barnehagene var barnehagene på gult nivå i veileder om smittevern og hele avdelingen kunne være en kohort. Samtlige barnehagelærere forteller at avdelingen er en kohort men de inndeler barna i grupper. Det kommer fram av analysen at barnehagelærerne snakker mer om grupper enn kohorter når de organiserer hverdagen med mindre stramme smittevernsrestriksjoner. BHL 1 sier at det er på grunn av barnehagens målsetting om å være autoritative voksne at de fremdeles jobber i grupper. Tenkemåten til BHL 1 samsvarer med Rolands (2021) beskrivelse av autoritativ voksen og barnehagelærer bruker også teorien om trygghet i begrunnelsen av sine valg (Størksen, 2018). BHL 2 deler barna i grupper, men poengterer at de deler i grupper på grunn av mengden barn og ikke på grunn av korona eller smittevernsrestriksjoner. Videre viser analysen at BHL 2 mener koronapandemien har vært en bekreftelse på at de gjorde en god jobb med gruppeinndeling før de måtte forholde seg til smittevernsrestriksjoner. Funn fra analysen viser til at BHL 4 sier at hun tilrettelegger avdelingen likt som når de måtte være flere kohorter. Barnehagelærer mener kvaliteten på tilbudet til barna har gått ned etter at avdelingen kunne være en kohort, personaltettheten er mindre da det er åpnet opp for plantid og møter. Studien til Sandseter & Seland (2018) poengterer at det krever oppmerksomme voksne for å få slutt på negativ atferd. Ved å være i mindre kohorter vil det den voksne ha mindre barn å ha oversikt over og kan gi barna mer oppmerksomhet. BHL 4 sier selv at utgangspunktet er inndeling av grupper, men på enkelte dager lar det seg ikke organisere. I følge analysen er BHL 3 den som uttrykker at de deler mer inn i grupper etter at barnehagene kom på gult nivå i veileder om smittevern. Analysen viser at BHL 3 ser at mindre faste grupper har hatt positiv innvirkning på samspillet og relasjonene til barna. Videre kommer det fram av analysen at barnehagelærer har sett verdien av å bruke utemiljøet som arena, de deler fremdeles på å være inne og ute. Barnehagelærers syn på å bruke utemiljøet støttes opp av en studie gjort i Australia, studien peker på at mulighetene utendørsmiljøet kan gi for utvikling og læring er undervurdert (Tonge et al., 2019). Tonge et al. (2019) påpeker videre at et miljø med høy kvalitet vil støtte barns læring og utvikling, men at det kan være en balanse mellom aktiviteter innendørs og utendørs. Selv om samtlige barnehagelærere gir uttrykk for at det er hensiktsmessig å være i mindre grupper for trygghet og relasjonsbygging, så ser de utfordringer også. Veileder for smittevern på gult nivå krever fremdeles at det skal være økt fokus på vasking av leker og kontaktflater og det er åpnet opp for møtevirksomhet og plantider noe som fører til redusert voksetetthet. Til tross for utfordringer hadde samtlige barnehagelærere positiv innstilling.

Samtlige barn uttrykker at de har en opplevelse av at de er i en hverdag hvor alle de voksne på avdelingen er tilgjengelige hvis de har behov for dem. Utfra barnas utsagn trenger ikke personalet å bekymre seg for at det har oppstått brudd i relasjonene når barn og personal har vært separert i ulike grupper eller kohorter. Dagens organisering av avdelingen er at hele avdelingen er en kohort. Samtidig som alle barna har gode opplevelser med personalet var det to av barna som oppfattet de voksne som bestemte og sjefete. «de voksne bestemmer hvor vi skal være» her kan det høres ut som barnet referer til smittevernsrestriksjoner, og barna må være på tilvist plass. Har da dette barnet ikke forstått hvorfor de må være på tilviste plasser, hva forstår barnet av smittevernsrestriksjonene? Makt er noe som kan oppstå i relasjoner og mellom voksne og barn så kan makten ha en ubalanse med fordel til den voksne (Bae, 1996). Det begge barna er enige om er at de voksne har makt og de bestemmer, barna var ikke interessert i å ha denne makten selv for da måtte de være strenge. Barna opplever en ubalanse mellom voksne og dem selv, de ønsker ikke å snu situasjonen, de vil heller bare være i den posisjonen de befinner seg i, å være hjelpere.

5.2.4 Hvordan tror barnehagelærerne at smittevernsrestriksjonene har påvirket barnas hverdag og sosiale relasjoner i barnegruppa?

Analysen peker på at BHL 1 tror at det har vært godt for noen å være i mindre grupper, det å være i mindre grupper er ikke noe nytt for barna til BHL 1, men det å ikke kunne bytte på hvem barna var med i grupper har påvirket barna mener hun. Barna har selv gitt uttrykk for frustrasjon i flere av barnehagene for å ikke få leke sammen med andre barn på andre grupper og avdelinger. På den ene siden poengterer teorien til Greve (2009) at det er viktig å høre på barns følelser og på den andre siden kan barn med god utviklet sosial kompetanse være en støtte for barn som strever (Säljö, 2016). Teorien til Roland (2021) mener at for at barna skal ha gode forutsetninger for å mestre sårbare situasjoner er det viktig med en tilstedeværende og veiledende autoritativ voksen som legger til rette for å bygge gode relasjoner mellom barn og voksne. Barna på avdelingen til BHL 2 har blitt mer «sammensveiste» mener hun, samtidig som de deler i grupper kan barna nå være sammen med barn på samme avdeling og barnehagelærer er ikke bekymret for relasjonene så lenge barna har i alle fall en god relasjon i gruppen. BHL 2 poengterer at personalet har blitt tryggere på barna, analysen viser ikke til om hun tror barna har samme opplevelse. Videre sier hun at barna har uten tvil blitt berørt av restriksjonene, da det var mange endringer, men mener at det har vært positivt også da personalet har vært mer «tilstedeværende» for barna og det har gjort at barna har kunne følt

seg trygge, det samsvarer med Kim et al.(2018) sin studie som poengterer at hvis barn er utrygge trenger de trygge voksne de kan henvende seg til . Funn fra analysen viser at BHL 3 og synes det er vanskelig å beskrive på hvilken måte barna har blitt berørt, men hun tenker at det har variert utfra sårbarheten til barna. Det hun vet er at noen barn gleder seg til «korona er over» for det har de uttalt og da kan de leke med hvem dem vil. Fordelen for barna er at i mindre grupper har barna hatt færre personer og forholde seg til og det har vært lettere for personalet å legge rette for de enkelte barns utvikling. BHL 3 sier videre at barnas savn fra å være med andre trenger ikke å ha noe å si for utviklingen. Denne uttalelsen samsvarer ikke med det forskning viser om voksen-barn relasjoner og sosial- og emosjonell utvikling (Tonge et al., 2019) (C.Pianta et al., 1997). BHL 4 forteller at de brukte lang tid i starten på å snakke med barna om hvorfor de har måttet foretatt mange ulike valg i forhold til smittevernsrestriksjonene, de fortalte om inndeling av grupper og hvorfor det var økt fokus på renhold. BHL 4 sier videre at avdelingen er ikke opptatt av at barna trenger å bruke vennskapsbegrepet, de er opptatt av at barna har noen å være sammen med og barnehagelærer synes det har hatt en positiv effekt for barna er flinkere på å inkludere hverandre. Det kommer ikke fram av analysen hva barnehagelærer legger i begrepet vennskap men barn 1 og 2 i studien beskriver en venn som «noen å være sammen med». For disse barna vil vennskapsbegrepet være synonymt med være sammen begrepet og ikke ha noen betydning for barnas oppfattelse av intensjonen til avdelingen.

5.3 På hvilken måte har barna opplevd smittevernsrestriksjoner og hvordan har restriksjonene preget relasjonene til barna?

Under dette forskningsspørsmålet skal jeg drøfte funnene fra underspørsmålene; om de voksne har snakket med barna om korona, om noen har snakket med barna om hvordan man kan bli smittet av korona og hvilke smitterestriksjoner som burde følges for å unngå smitte og om barna synes noe er bra med korona

5.3.1 har de voksne snakket med deg/dere om hva korona er?

Det er viktig å informere og forberede barna på hva korona er og hvorfor det er viktig med smittevernsrestriksjoner for å minske risikoen for å utsette barna for stress, negativt stress kan føre til emosjonelle vansker og oppmerksomhetsproblemer (Brandtzæg et al., 2013). Barna har ulike opplevelser av hvordan de har blitt informert om koronaviruset. Samtlige barn kan referere til at de har hørt noe om korona, men det er ikke alle som kan sette ord på hva de vet. Barna gir også inntrykk av at de vet ulike tiltak for å begrense smittespredning. Ut fra

analysen så kommer det fram at flere av barna svarer nei på at noen har snakket med barna om koronavirus, men de kan referere til at de har hørt ordet. Et av barna som opplevde å ikke ha blitt snakket med om korona hadde oppfattet at moren er stresset for korona og at moren går mye ut selv om det ikke er lurt. Så selv om barnet opplevde at ingen hadde snakket om korona så har det fått med seg at, når det er fare for koronasmitte så er det lurt å holde seg hjemme.

Et annet barn hadde hørt veldig mye om korona og barnet kunne vise meg på et bilde hvordan viruset så ut, for det visste han fra gamledager. Gamledager ble referert til da barnehagen var stengt våren 2020 og barnet var hjemme, barnet hadde brukt tiden hjemme til å se på TV. Barnet hadde også en lengre avhandling om på hvilke arenaer man ikke kunne oppholde seg hvis man hadde blitt smittet av korona. Det tyder på at dette barnet var godt informert om koronaviruset, det kommer ikke fram av analysen om det var for at barnet har vært nysgjerrig å spørre eller om det var fordi noen hadde informert barnet.

Ulike spørsmål som dukket opp fra barna til meg var hvordan viruset så ut, om det kunne hoppe eller fly og hvor viruset kom i fra. Det som var interessant når de spurte så fikk dem et svar og så godtok dem svaret uten å spørre noe mer. Et barn jeg snakket med unngikk å svare på det jeg spurte om, istedenfor fikk jeg vite det meste om hagestuen og familielivet til barnet. Hvorfor barna reagerte på denne måten kommer ikke fram av analysen, jeg har reflektert over om at koronaviruset blir så fjernt fra erfaringene til barna at de ikke har begrep om begrepene. Barn kan ha ulike forutsetninger for å vite hva et virus er, og hva betyr det å være syk. Noen barn kan ha opplevd å være syke selv og vet at det går over og andre har ikke begrep om å være syk. Barn kan ha ulike preferanser til de ulike begrepene og det vil være viktig for barnas omsorgspersoner både hjemme og i barnehagen å snakke med barna om hva begrepene betyr i en «korona setting» for å ikke utsette barna for unødvendig stress (Brandtzæg et al., 2013). Barna i studien til OsloMet var enige om at korona var en farlig sykdom, i den studien kommer det fram at barna hadde flere preferanser til tiltak som var nødvendige for å begrense smitte, men det kommer ikke fram om hvilke samtaler de hadde hatt med barna om korona som en farlig sykdom (Os et al., 2021).

Det kommer ikke tydelig fram hvilke opplevelser barna sitter igjen med angående smittevernsrestriksjoner, men noen av barna kommenterte; at det opplevdes skummelt, man kunne bli veldig syke, dumt å bli smittet, barna kunne ikke leke sammen og at reglene er strenge. Det jeg tyder ut fra analysen er at det er varierende om hvor mye informasjon barna har om hvorfor vi har smittevernsrestriksjoner.

5.3.2 har dere snakket om hvordan man kan bli smittet med korona og hva man må gjøre for å ikke smitte andre?

For å gjøre smittevernsrestriksjonene mer konkret så spurte jeg barna om de viste hvordan korona kan smitte og hva vi kan gjøre for å ikke smitte noen. Veileder om smittevern inneholder ulike smitteforbyggende tiltak for å begrense smittespredning (Utdanningsdirektoratet, 2020). Det virket som dette spørsmålet var mer konkret for barna da alle barna henviste til en eller flere måter man kan bli smittet på og samtlige barn kunne et eller flere tiltak. Det som gikk igjen i analysen var at barna henviste til at vi må hoste i armkroken, noen henviste til at det ikke var lov å ta på noen eller gå nærme noen. Videre kommer det fram av analysen at to av barna sa at vi måtte holde avstand til hverandre, det ene barnet kunne beskrive at det handlet om å ikke være nær andre mennesker som ikke tilhørte familien din. Tiltakene som kom fram i analysen var at vi må vaske hender med såpe, bruke håndsprit og holde oss hjemme.

Et av barna hadde opplevd å være i karantene og måtte ta koronatest. Barnet har en førstehåndserfaring til begrepet koronatest, koronatest rommer mer enn begrepene korona og test. Et barn som har tatt en koronatest vet at man må kjøre til en teststasjon, der blir man møtt av en sykepleier med heldekkende smittedrakt (noen steder), hansker, munnbind og beskyttelse framfor øyne, nese og munn, et visir. Sykepleieren har en pinne som skal i halsen og en pinne skal i nesen, barnet har også erfart at dette er veldig ubehagelig. Opplevelsen barnet hadde med å ta en koronatest var en skummel opplevelse og barnet reagerte med å bli så sint at pinnen ble brukket. Med å fortelle andre barn på avdelingen om barnets erfaringer med en koronatest og hvorfor det er viktig å ta testen kan det være med å ufarliggjøre begrepet koronatest. Veileder om smittevern sier at barn som er syke eller har symptomer på forkjølelse må holde seg hjemme (Utdanningsdirektoratet, 2020). Når barn har lært om hvilke konsekvenser det kan gi hvis noen blir smittet med korona, kan det også øke forståelse på hvorfor det er viktig å ta en koronatest selv om det kan være så ubehagelig at det gjør oss sinte.

Som vi kan lese av uttalelsene til barna er smittevernsrestriksjoner noe som har blitt integrert i barnas hverdag og de bruker ulike begreper om smittevern aktivt. Barn har ulike forutsetninger for informasjon om pandemien når de kommer til barnehagen, det er barnehagens oppgave at alle barna blir møtt med trygghet (Utdanningsdirektoratet, 2017). Når barn uttrykker at noe er skummelt må de voksne møte barn på følelsene deres (Kim et al., 2018), bekrefte og anerkjenne (Öhman, 2020).

5.3.3 er det noe som er dumt med korona?

Drøftingen av barnas funn på spørsmålet, er drøftet opp mot barnehagelærers utsagn i kapittel 5.2.5

5.3.4 er det noe som er bra med korona?

Jeg spurte også barna om det var noe som var bra med korona, for å undersøke om de hadde noen tanker om det forelå noe positivt bak smittevernsrestriksjonene. Tolv av barna sa at det ikke var noe som var bra, tre barn hadde noe bra og si om korona. Det kan være ulike grunner for at de tolv barna ikke synes korona hadde ført noe godt med seg. Jeg vet ikke hvorfor barna svarte nei, jeg fulgte ikke opp svaret med oppfølgingsspørsmål. Alle barna har tidligere svart på at det var dumt at de ikke fikk leke med andre barn så jeg fulgte ikke opp spørsmålet for å høre eventuelt andre begrunnelser. Barn fem sier *«det er bra at det er godt vekk litt, di voksne passer på barna slik at det ikke korona kommer fram igjen til barnehagen og smitter slik at alle må være hjemme»*. Barnet sier ikke direkte at det er bra at vi har smittevernsrestriksjoner (Utdanningsdirektoratet, 2020), men barnet forstår at når de voksne har lagt til rette for en hverdag med restriksjoner så er det med på hjelpe så vi ikke blir syke. *«Slik at alle må være hjemme»* kan tolkes til at barnet syntes det var kjedelig å være hjemme når barnehagen var stengt. Barn sju og barn elleve kommenterte at de likte seg best hjemme; Omsorgspersoner som ikke har gode relasjoner med barn kan være en risikofaktor for blant annet barnets helse (Sandseter & Seland, 2018). Det å ikke ha det godt hjemme kan romme mange ulike aspekter som autoritære foreldre til vold. Det er viktig at personalet i barnehagen er nysgjerrige og lyttende på barnas utsagn og følger disse opp for å avkrefte eller bekrefte om barnet har det godt hjemme (Eide & Winger, 2003).

Flere av barna har mange venner både i barnehagen og utenfor barnehagen. Et av barna jeg snakket med ramset opp 11 venner, det så ut som barnet stoppet for det ikke hadde flere fingre å telle på. Hvilke kriterier dette barnet legger i begrepet venn, vil definere hvor mange venner barnet har. Barn og voksne kan oppfatte vennskap ulikt, Corsaro stiller spørsmålstegn om voksne nedvurderer verdien barns vennskap har med å sammenlikne den med voksnes vennskap (Øksnes & Greve, 2015). Nedvurderende voksne kunne sagt til barnet, hva skal du med så mange venner? Du kan ikke leke med alle på en gang! Det er ingen som har så mange venner! Det er vanskelig å sette seg inn i hvilke nedvurderende kommentaren voksne kunne sagt. I følge Greve (2009) har vi et vennskap til noen vi gjør noe felles med. Hvordan kan da voksne fortelle barna nedvurderende kommentarer? Barn nummer seks, åtte og tolv hentyder at venner er noen som gjør noe felles, en vennsapsrelasjon rommer blant annet en

fellesskapsfølelse, en vi-følelse (Greve, 2009). Barn som leker sammen vil kunne oppnå denne vi-følelsen da de gjør noe felles. Barn åtte og ni kommenterer begge at det kan oppstå konflikter i vennskapet, ifølge barn ni går det raskt over. Resultatene fra studien til Sandseter & Seland (2018) viser til at barns relasjoner er viktige for at de skal oppleve trivsel, trivsel oppnådde barna når andre barn viste vennlighet og når de ble likt av andre barn. Kompetansen til personalet i barnehagen er avgjørende for hvilken omsorg og veiledning (Kunnskapsdepartementet, 2008) barna får for å kunne mestre samspill med andre (Lamer, 2014).

5.3.5 har du hørt om ordet kohort?

Drøftingen av barnas funn på spørsmålet, er drøftet opp mot barnehagelærers utsagn i kapittel 5.2.2

5.3.6 kan du fortelle litt om hva en venn er?

Drøftingen av barnas funn på spørsmålet, er drøftet opp mot barnehagelærers utsagn i kapittel 5.1.2

5.3.7 kan du selv bestemme hvem av de voksne du kan være sammen med?

Drøftingen av barnas funn på spørsmålet, er drøftet opp mot barnehagelærers utsagn i kapittel 5.2.3

6 Konklusjon

Barnehagen har ikke et valg om de vil legge til rette for relasjonsbygging, Rammeplanen for barnehagene sier at «barnehagene skal aktivt legge til rette for omsorgsfulle relasjoner mellom barna og personalet og mellom barna, som grunnlag for trivsel, glede og mestring»

(Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 19). Studien min har forsøkt å belyse hvilke konsekvenser smittevernsrestriksjonene har medført for barns sosiale relasjoner i barnehagen.

Problemstillingen har blitt rettet mot hvordan barnehagelærere har tilrettelagt for relasjoner før og etter innføringen av smittevernsrestriksjoner. Barnas stemmer har også blitt tatt med i betraktningen. For å belyse problemstillingen har det blitt benyttet en kvalitativ tilnærming i form av intervju, der fire barnehagelærere og femten barns erfaringer og refleksjoner rundt forskningsspørsmålene, danner grunnlag for studien sett i lys av relevant teori.

Funnene viser at før smittevernsrestriksjonene inndelte barnehagelærerne barna i mindre grupper for å legge til rette for gode relasjoner mellom barn og til personalet, de hadde ulike målsetninger for relasjonen. De la til rette for trygghet, støtte for språk og sosialt, medvirkning og veiledning i leken. Samtlige barnehagelærere uttrykte at det alltid er den voksne som har ansvar for kvaliteten i relasjonene, de opplever at det kan være utfordrende når det er ulik kompetanse i personalgruppen. Noen av barnehagene brukte kompetansehevingsverktøyene «være sammen» og «trygghetssirkelen» som metode for å tilrettelegge for gode relasjoner.

Barnehagelærerne brukte mye tid for å legge til rette for gode sammensetninger når barna skulle inndeles i kohorter ved gjenåpning. Det var både praktiske og relasjonelle hensyn som måtte vurderes. Det viste seg at til tross for mange forberedelser så var det tre av fire barnehager som måtte gjøre endringer fordi sammensetningene ikke fungerte. Det ble uttrykt i fra noen av barnehagelærerne at foreldre blandet seg inn i kohortinndelingen, men det framgår ikke av analysen om det var utslagsgivende for at inndelingene ikke fungerte. Den barnehagen som lot barna være med å medvirke på gruppesammensetning før restriksjonene, var den barnehagen som ikke måtte gjøre endringer etter kohortinndelingen. Når barnehagen har vært pålagt smittevernsrestriksjoner har ikke barna fått være med å medvirke i like stor grad, barnehagelærer har opplevd dette som positivt. Når restriksjonene ble mindre strenge, så har barnehagelærer sett verdien av erfaringen fra kohortinndelingen og tatt dette med seg videre inn i dagens organisering. De andre barnehagelærerne organiserer seg også fremdeles i

grupper, de ser at erfaringene de gjorde seg med smittevernsrestriksjoner samsvarer med måten de organiserte avdelingen før smittevernsrestriksjoner. Funnene viser at erfaringene barna har gjort seg er at de har mindre barn å leke sammen med og at de savner barn på andre grupper. Barnehagelærerne poengterer at smittevernsrestriksjonene har lagt begrensninger på barnas sosiale relasjoner, men ikke nødvendigvis på en negativ måte. Barna evner ikke å se at det er positivt for dem at personalet har færre barn og forholde seg til, slik at de kan legge til rette for best mulig utvikling. Videre mener barnehagelærerne at uansett er barnas innspill verdifulle. På spørsmål om barna kunne være med alle voksne i barnehagen svarte samtlige barn ja. Så selv om barna har en opplevelse av at relasjonene til andre barn har vært begrenset så har de ikke samme opplevelse til personalet. Det kan da tenkes at når barnehagen må forholde seg til strenge smittevernsrestriksjoner så har ikke det vært utslagsgivende for relasjonen mellom barn og voksen. Relasjonene mellom barna må studeres over en lengre tidsperiode for å kunne si konkret hvilken betydning konsekvensene fra restriksjonene har hatt for relasjonene.

Når barnehagen var stengt hadde barn av foreldre med samfunnskritiske yrker rett på et barnehagetilbud. De barna som var i barnehagen kunne ikke garanteres å være med barn og voksne som de hadde best relasjon til. Det kommer ikke fram i analysen hvilken innvirkning tilbudet til barna har hatt og si for relasjonene. Det var også ulik praksis på hvordan barnehagelærerne holdt kontakten med hjemmet under nedstengingen, funnene viser at en av barnehagelærerne holdt kontakten med barna via telefon en gang i uken. Et av barna sammenlignet nedstengingen med gamle dager og syntes det var kjekt å være hjemme å se på TV. De øvrige barna husket ikke tilbake til at barnehagen var stengt. Den lange perioden med begrenset kontakt ser ikke ut til å hatt påvirkning på relasjonene mellom barn og personalet, det kommer ikke fram av analysen om hvilken kontakt barna har hatt seg imellom under nedstengingen.

Før nedstengingen var barnehagelærerne tydelige på at det skulle være kvalitet i relasjonene og at kompetansen i personalgruppen var ulik. Funnene viste at personalet i samtlige barnehager brukte den stengte perioden til å lese fagstoff fra bøker og artikler, planlegge aktiviteter og samlinger. Det kom fram i funnene at barnehagelærerne savnet å reflektere over teorien sammen med det øvrige personalet på avdelingen, personalet hadde gitt tilbakemeldinger på at de hadde fått faglig påfyll. Personalets kompetanse har stor betydning for kvaliteten på barnas barnehagehverdag, anerkjennende voksne er med på å utvide relasjoner (Öhman, 2020, s. 35) og relasjoner er med på å styrke barns sosiale kompetanse

(Lamer, 2014, s. 20). Sosial kompetanse er med på å mestre samspill med andre (Lamer, 2008, s. 41). Positive sosiale relasjoner kan være med på å forhindre mobbing og utestengelse av barn i leken, sosiale relasjoner kan predikere til trivsel, utvikling og læring. Ved å være tett på barna i tidlig alder og sette inn tiltak vil det være en «samfunnsøkonomisk gevinst i å satse på barnehager av god kvalitet som et tidlig forebyggende tiltak for å forhindre behovet for kompensierende tiltak senere» (Kunnskapsdepartementet, 2016, s. 12).

Smittevernsrestriksjonene har ført til at personalet i barnehagene i min studie har holdt seg faglig oppdatert og kompetansen kan brukes for å ha bedre forutsetninger for å legge til rette for barns sosiale relasjoner.

6.1 Videre forskning.

Det har vært et interessant tema å jobbe med og på grunn av at vi fremdeles befinner oss i koronapandemien så er det et stort behov for videre forskning både fra barnehagelæreres erfaringer og barnas erfaringer. Studien har et lite utvalg av informanter og funnene kan derfor ikke generaliseres, det hadde vært spennende og studert et større utvalg. For å kunne generalisert funnene kunne en kombinasjon av kvalitativ metode og kvantitativ metode vært hensiktsmessig. Et større utvalg kan også utvides til å gjelde det øvrige personalet og foreldrene. I en personalgruppe i barnehagen er det flere personer med ulik kompetanse. Det hadde vært interessant og studert deres erfaringer og refleksjoner om smittevernsrestriksjonenes påvirkning. Som det kom fram av funnene så hadde foreldrene innvendinger på kohortinndelingene til noen av barnehagelærerne, det hadde vært interessant og sett mer på foreldrenes opplevelser av smittevernsrestriksjoner. I funnene kom det også fram fra en av barnehagelærerne at hun mente kvaliteten til tilbudet til barna gikk ned når restriksjonene ble mildere og personaltettheten gikk ned. Ut fra dette funnet tenker jeg at det hadde vært interessant og utført en longitudinell studie på barnas utbytte av en barnehage som var preget av kortere åpningstider og større voksentetthet.

7 Litteraturliste

- Ainsworth, M. D. S. & Bell, S. M. (1970). Attachment, Exploration, and Separation: Illustrated by the Behavior of One-Year-Olds in a Strange Situation, *41*(1), 49-67.
<https://doi.org/https://doi.org/10.2307/1127388>
- Arbeiderpartiet, Sosialistisk-Venstreparti & Senterpartiet. (2009-2013). Politisk plattform for flertallsregjeringen. Hentet fra
https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/smk/vedlegg/2009/ny_politisk_plattform_2009-2013.pdf
- Bae, B. (1996). *Det interessante i det alminnelige : en artikkelsamling*. Oslo: Pedagogisk forum.
- Bateson, G. (2000). *Steps to an ecology of mind*. Chicago: University of Chicago Press.
- Brandtzæg, I., Torsteinson, S. & Øiestad, G. (2013). *Se barnet innenfra : hvordan jobbe med tilknytning i barnehagen*. Oslo: Kommuneforl.
- Bronfenbrenner, U. (1996). *The ecology of human development : experiments by nature and design*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Bø, I. & Helle, L. (2008). *Pedagogisk ordbok : praktisk oppslagsverk i pedagogikk, psykologi og sosiologi* (2. utg. utg.). Oslo: Universitetsforl.
- C.Pianta, R., L.Nimetz, S. & ElizabethBennett. (1997). Mother-child relationships, teacher-child relationships, and school outcomes in preschool and kindergarten, *12*(3), 263-280.
[https://doi.org/https://doi.org/10.1016/S0885-2006\(97\)90003-X](https://doi.org/https://doi.org/10.1016/S0885-2006(97)90003-X)
- Eide, B. & Winger, N. (2003). *Fra barns synsvinkel : intervju med barn - metodiske og etiske refleksjoner*. Oslo: Cappelen akademisk forl.
- Gilje, N. & Grimen, H. (2013). *Samfunnsvitenskapenes forutsetninger : innføring i samfunnsvitenskapenes vitenskapsfilosofi* (15.opl. utg.). Oslo: Universitetsforl.
- Greve, A. (2009). Vennskap mellom de yngste barna i barnehagen, *2*(2).
<https://doi.org/https://doi.org/10.7577/nbf.348>
- Hamre, B. K. & Pianta, R. C. (2001). Early Teacher-Child Relationships and the Trajectory of Children's School Outcomes through Eighth Grade. *Child Dev*, *72*(2), 625-638.
<https://doi.org/10.1111/1467-8624.00301>
- Helse-og-omsorgsdepartementet. (2020, mars). *Pressekonferanse: Omfattende tiltak for å bekjempe koronaviruset*. Statsministerens kontor, Helse- og omsorgsdepartementet. Abstract hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/nye-tiltak/id2693327/>
- HelseNorge. (2020). Koronavirus – fakta og håndtering i Norge. Hentet fra <https://www.helsenorge.no/koronavirus/fakta-og-handtering-i-norge/>
- Howes, C. & Hamilton, C. E. (1994). Children's Relationships with Peers: Differential Associations with Aspects of the Teacher-Child Relationship. *Child Development*, *65*(1), 253-263.
<https://doi.org/10.2307/1131379>
- Howes, C., Hamilton, C. E. & Philipsen, L. C. (1998). Stability and Continuity of Child-Caregiver and Child-Peer Relationships, *69*(2), 418-426. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.1998.tb06199.x>
- Hå-kommune. (2018). Kvalitetsplan for barnehage 2018-2021. Hentet 23.05.2021 fra <https://www.ha.no/f/p1/i3b5fac58-5ca2-4f8f-80e9-874da689a334/kvalitetsplan-for-barnehage-2018-2021.pdf>
- Kim, M., Woodhouse, S. S. & Dai, C. (2018). Learning to provide children with a secure base and a safe haven: The Circle of Security-Parenting (COS-P) group intervention. *J Clin Psychol*, *74*(8), 1319-1332. <https://doi.org/10.1002/jclp.22643>
- Kunnskapsdepartementet. (2008). *Kvalitet i barnehagen* (Meld. St. nr.41 (2008-2009)). Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-41-2008-2009/id563868/>
- Kunnskapsdepartementet. (2011). *Veileder om kravene til pedagogisk bemanning i barnehageloven med forskrifter* (Nr: F-04-11). Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/rundskriv-f-04-11-veileder-om-kravene-ti/id652795/>

- Kunnskapsdepartementet. (2012-2013). *Framtidens barnehage* (Meld. St. nr 24). Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld-st-24-20122013/id720200/>
- Kunnskapsdepartementet. (2016). *Tid for lek og læring — Bedre innhold i barnehagen* (Meld. St.nr.19 2015-2016). Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-19-20152016/id2479078/>
- Kunnskapsdepartementet. (2019-2020). *Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO* (Meld. St. nr. 6). Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-6-20192020/id2677025/>
- Kunnskapsdepartementet. (2020a). Gradvis åpning av barnehager, skoler, fagskoler, høyskoler og universiteter. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/gradvis-apning-av-barnehager-skoler-fagskoler-hoyskoler-og-universiteter/id2697077/>
- Kunnskapsdepartementet. (2020b). Norske skoler var stengt på grunn av korona i ni uker – mot 14 uker i gjennomsnitt i OECD-landene. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/norske-skoler-var-stengt-pa-grunn-av-korona-i-ni-uker--mot-14-uker-i-gjennomsnitt-i-oecd-landene/id2740614/>
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju* (3. utg. utg.). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Lamer, K. (2008). *Du og jeg og vi to! : om å fremme barns sosiale kompetanse : teoriboka* (6. utg.). Oslo: Universitetsforl.
- Lamer, K. (2014). *Sosial kompetanse*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Løgstrup, K. E. (2010). *Den etiske fordring* (4. udg. utg.). Århus: Klim.
- Løkken, I. M., Bjørnstad, E., Broekhuizen, M. L. & Moser, T. (2018). The relationship between structural factors and interaction quality in Norwegian ECEC for toddlers. *International journal of child care and education policy (Seoul)*, 12(1), 1-15. <https://doi.org/10.1186/s40723-018-0048-z>
- Mantovani, S., Bove, C., Ferri, P., Manzoni, P., Cesa Bianchi, A. & Picca, M. (2021). Children 'under lockdown': voices, experiences, and resources during and after the COVID-19 emergency. Insights from a survey with children and families in the Lombardy region of Italy. *European Early Childhood Education Research Journal*, 29(1), 35-50. <https://doi.org/10.1080/1350293X.2021.1872673>
- Maxwell, J. (2009). Chapter 7: Designing a Qualitative Study [In] The SAGE handbook of applied social research methods. I L. Bickman & D. J. Rog (Red.), *The SAGE handbook of applied social research methods* (2nd ed. utg.). Los Angeles, London: SAGE.
- NESH. (2016). Forskningsetiske retningslinjer for samfunnskunnskap, humaniora, juss og teologi, Oslo. De nasjonale forskningsetiske komiteene. Hentet fra <https://www.forskningsetikk.no/retningslinjer/hum-sam/forskningsetiske-retningslinjer-for-samfunnsvitenskap-humaniora-juss-og-teologi/>
- Nilssen, H., Trommald, M., Greve-Isdahl, M. & Carlsen, E. M. (2020). Konsekvenser av smitteverntiltak i barnehager og skoler. Hentet 27.02.21 fra <https://www.udir.no/kvalitet-og-kompetanse/sikkerhet-og-beredskap/informasjon-om-koronaviruset/ekspertgruppens-rapport-konsevenser-av-smitteverntiltak-i-barnehager-og-skoler/>
- Nærland, T. & Martinsen, H. (2011). Child-child interactions and positive social focus among preschool children. *Early Child Development and Care*, 181(3), 361-370. <https://doi.org/10.1080/03004430903387701>
- Os, E., Myrvold, T. M., Danielsen, O. A., Hernes, L. & Winger, N. (2021). Håndtering og konsekvenser av koronautbruddet for barn og barnehager. Hentet 27.02.21 fra <https://www.udir.no/tall-og-forskning/finn-forskning/rapporter/handtering-og-konsekvenser-av-koronautbruddet-for-barn-og-barnehager/>
- Pramling Samuelsson, I., Wagner, J. T. & Eriksen Ødegaard, E. (2020). The Coronavirus Pandemic and Lessons Learned in Preschools in Norway, Sweden and the United States: OMEP Policy Forum. *International Journal of Early Childhood*, 52(2), 129-144. <https://doi.org/10.1007/s13158-020-00267-3>

- Roland, P. (2021). *Den autoritative voksenrollen i barnehage og skole : relasjonskvalitet, utfordrende atferd, mobbing og sosial emosjonell læring* (1. utgave. utg.). Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Sandseter, E. B. H. & Seland, M. (2018). 4-6 year-Old Children's Experience of Subjective Well-Being and Social Relations in ECEC Institutions. *Child Indicators Research*, 11(5), 1585-1601. <https://doi.org/10.1007/s12187-017-9504-5>
- Silverman, D. (2011). *Interpreting qualitative data : a guide to the principles of qualitative research* (4th ed. utg.). Los Angeles, Calif: SAGE.
- Sjøli, H. P. (2020, 11.mars 2020). Innkalling til dugnad. VG. Hentet fra <https://www.vg.no/nyheter/meninger/i/EWnBO3/innkalling-til-dugnad>
- Spurkeland, J. (2020). *Relasjonskompetanse : resultater gjennom samhandling* (3. utg.). Oslo: Universitetsforlaget.
- SSB. (2021). Barnehager 2020. Hentet 08.06.2021 fra <https://www.ssb.no/utdanning/statistikker/barnehager/aar-endelige/2021-03-02>
- Størksen, I. (2018). *Livsmestring og livsglede i barnehagen*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Säljö, R. (2016). *Læring : en introduksjon til perspektiver og metaforer*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Thagaard, T. (2013). *Systematikk og innlevelse : en innføring i kvalitativ metode* (4. utg. utg.). Bergen: Fagbokforl.
- Tonge, K. L., Jones, R. A. & Okely, A. D. (2019). Quality Interactions in Early Childhood Education and Care Center Outdoor Environments. *Early Childhood Education Journal*, 47(1), 31-41. <https://doi.org/10.1007/s10643-018-0913-y>
- Utdanningsdirektoratet. (2017). Rammeplan for barnehagen, forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver. Hentet fra <https://www.udir.no/rammeplan>
- Utdanningsdirektoratet. (2020). Veileder om smittevern i barnehager under covid-19 utbruddet 2020. Hentet fra <https://www.udir.no/kvalitet-og-kompetanse/sikkerhet-og-beredskap/informasjon-om-koronaviruset/smittevernveileder/veileder-om-smittevern-for-barnehager/>
- Wu, D., Wu, T., Liu, Q. & Yang, Z. (2020). The SARS-CoV-2 outbreak: What we know. *International Journal of Infectious Diseases*, 94, 44-48. <https://doi.org/https://doi-org.ezproxy.uis.no/10.1016/j.ijid.2020.03.004>
- Öhman, M. (2020). *Innenfor og utenfor - barns relasjonsarbeid, voksnes ansvar*. Oslo: Habitus-Pedagogisk forum.
- Øksnes, M. & Greve, A. (2015). *Vennskap*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.

8 Vedlegg

8.1 Intervjuguide barnehagelærer

Intervjuguide til barnehagelærere:

Hei og takk for at du ville delta i min studie «barns sosiale relasjoner i barnehagen under smittevernrestriksjoner» som inngår i min masterstudie.

Barnehagelærers bakgrunn:

1. Hvor lang yrkeserfaring har du fra barnehage?
2. Hvilken utdanningsbakgrunn har du?
3. Hvilken aldersgruppe har du nå? Og hvilken aldersgruppe hadde du forrige barnehageår?

Hvordan barnehagelærer forstår begrepet sosiale relasjoner og hvordan er praksis på avdelingen?

1. Hva legger du i begrepet sosiale relasjoner?
2. Hvordan jobber avdelingen med å skape gode relasjoner mellom barn og barn?
3. Hvordan jobber avdelingen med å skape gode relasjoner mellom voksne og barn?
4. På hvilken måte tenker du at voksenrollen kan påvirke barnas sosiale relasjoner?
5. Ser du noen utfordringer i arbeidet med sosiale relasjoner?

På hvilken måte har barnehagelærer blitt påvirket av smittevernsrestriksjonene?

1. Hvordan brukte dere tiden når barnehagen var stengt/lockdown?
2. Hvordan gikk dere fram ved inndeling av barna i kohorter ved gjenåpning?
3. På hvilken måte organiserer dere hverdagen nå?
4. Hvilken påvirkning tror du smittevernsrestriksjonene har på de sosiale relasjonene i barnegruppa?
5. Opplever du at noe har vært utfordrende for deg i «denne perioden»?
6. Hvordan tror du at barna selv opplever barnehagehverdagen under smittevernrestriksjoner?

8.2 Intervjuguide barna

Har de voksne snakket med deg/dere om hva korona er?

Har dere snakket om hvordan man kan bli smittet med korona?

- Hva må dere gjøre for å ikke smitte andre barn og voksne?

Er det noe som er dumt med korona?

Er det noe som er bra med korona?

Har du hørt om ordet kohort?

Kan du fortelle litt om hva en venn er?

- Kan du selv bestemme hvem du vil leke med i barnehagen?

Kan du selv bestemme hvem av de voksne du kan være sammen med?

Vil du delta i forskningsprosjektet:

«Barns sosiale relasjoner i barnehagen under smittevernrestriksjoner»

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å se på hvilken måte barns sosiale relasjoner i barnehagen har blitt påvirket under smittevernsrestriksjoner. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Jeg studerer for tiden ved Universitetet i Stavanger, og der tar jeg masterstudiet i utdanningsvitenskap – spesialpedagogikk. Jeg skal skrive masteroppgave der formålet med studien er at den skal gi større innsikt i og forståelse for konsekvenser av smittevernstiltak. Studiens hensikt er todelt, den skal få fram både barnas og personalets stemme. Et av tiltakene var inndeling av kohorter. Studien skal få fram barnas stemmer hvordan de opplever at deres sosiale relasjoner har blitt endret etter at de ble inndelt i kohorter.

Studien skal også få fram stemmene til barnehagelærer som skal balansere barnas sosiale relasjoner opp mot smitterestriksjonene. Jeg er interessert i barnehagelærernes syn på om restriksjonene fra smitteveilederen har påvirket barnas sosiale relasjoner til andre barn og voksne.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Universitetet i Stavanger er ansvarlig for prosjektet.

Veileder; Thomas Moser (thomas.moser@uis.no)

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Jeg skal gjennomføre en kvalitativ intervjustudie om hvordan barnehagelærer har opplevd at smittevernrestriksjonene har påvirket barnas sosiale relasjoner. I hele studien ønsker jeg å intervju minst en barnehagelærer i fire ulike barnehager. Det har ingen betydning om barnehagelæreren er pedagogisk leder eller har stilling som barnehagelærer. Jeg skal også intervju minst fire barn i fire ulike barnehager

Hva innebærer det for deg å delta?

I denne kvalitative studien vil det være intervju som metode. Ved å bli intervjuet vil du være informant i mitt prosjekt. Under selve intervjuet vil jeg bruke en intervjuguide. I denne intervjuguiden vil det på forhånd være utarbeidet spørsmål. Disse spørsmålene vil du få tilgjengelig i god tid før intervjuet, etter tidspunkt og sted for gjennomføring er avtalt. Fokuset vil være på din forståelse av barns sosiale relasjoner under smittevernsrestriksjoner, og du vil på forhånd få anledning til å forberede deg, gjennom de aktuelle spørsmålene i intervjuguiden.

Det vil bli brukt lydopptaker under selve intervjuet slik at jeg får med meg hele samtalen. Selve intervjuet vil ta mellom 30 – 60 min og vil bli gjennomført i barnehagen om det lar seg gjøre.

Resultatene av intervjuet (lydopptak og data) vil bli oppbevart på min datamaskin der jeg er den som har tilgjengelig passord. Intervjuet vil bli ordrett transkribert.

Når masteroppgaven er ferdig skrevet og godkjent vil alle data bli slettet.

Å delta i intervju er frivillig. Du som informant kan selvsagt når som helst velge å trekke deg uten å måtte gi noen begrunnelse for dette.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Jeg har taushetsplikt og alt av innsamlet materiale og data vil bli behandlet konfidensielt.

Studien er meldt NSD (Norsk senter for Forskningsdata). Alt materiale som brukes vil bli anonymisert slik at ingen gjenkjenner enkeltpersoner som deltar.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene anonymiseres når prosjektet avsluttes/oppgaven er godkjent, noe som etter planen er i november 2021. Alt av innsamlet materiale og data vil da bli slettet.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- å få slettet personopplysninger om deg, og
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Universitetet i Stavanger har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Universitetet i Stavanger ved Thomas Moser – mail: thomas.moser@uis.no

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17.

Har du noen spørsmål angående studien eller deltagelse i denne ta gjerne kontakt med meg.

Med vennlig hilsen

Thomas Moser
(Professor/veileder)

Lisbeth Haugen
tlf: 41631521
mail: lj.haugen@stud.uis.no
(student)

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet

«Barns sosiale relasjoner i barnehagen under smittevernrestriksjoner»

og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju og at intervjuet blir tatt opp på lydopptak

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vil du delta i forskningsprosjektet:

«Barns sosiale relasjoner i barnehagen under smittevernrestriksjoner»

Dette er et spørsmål til deg om å la barnet ditt delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å se på hvilken måte barns sosiale relasjoner i barnehagen har blitt påvirket under smittevernsrestriksjoner. I dette skrevet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for ditt barn.

Formål

Jeg studerer for tiden ved Universitetet i Stavanger, og der tar jeg masterstudiet i utdanningsvitenskap – spesialpedagogikk. Jeg skal skrive masteroppgave der formålet med studien er at den skal gi større innsikt i og forståelse for konsekvenser av smittevernstiltak. Studiens hensikt er todelt, den skal få fram både barnas og personalets stemme. Et av tiltakene var inndeling av kohorter. Studien skal få fram barnas stemmer hvordan de opplever at deres sosiale relasjoner har blitt endret etter at de ble inndelt i kohorter.

Ved å ta barnas perspektiv kan det gi barnehagelærerne økt kunnskap og refleksjon om hvordan barna opplever egen hverdag med smittevernrestriksjoner. Ved å møte barna på deres opplevelser kan det predikere til økt forståelse hos barna om hvorfor det er viktig å overholde smittevernsrestriksjonene.

Ved å høre både barnehagelærernes og barnas stemme vil en kunne vurdere samsvar og forskjeller mellom det barnehagelærer ønsker å oppnå ut i fra restriksjonene til smitteveilederen og sammenlikne det med barnas opplevelse av situasjonene. Det er personalet i barnehagen og deres kompetanse og holdninger som danner grunnlaget for arbeidet som utføres på avdelingen.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Universitetet i Stavanger er ansvarlig for prosjektet.

Veileder Thomas Moser (thomas.moser@uis.no)

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Jeg skal gjennomføre en kvalitativ intervjustudie om hvordan barnet ditt har opplevd at smittevernrestriksjonene har påvirket dets sosiale relasjoner. I hele studien ønsker jeg å intervju minst en barnehagelærer i fire ulike barnehager. Det har ingen betydning om barnehagelæreren er pedagogisk leder eller har stilling som barnehagelærer. Jeg skal også intervju/samtale med et til fire barn i fire ulike barnehager

Hva innebærer det for deg å delta?

I denne kvalitative studien vil det være intervju/samtale som metode. Ved å bli intervjuet vil ditt barn være informant i mitt prosjekt. Under selve intervjuet/samtalen vil jeg bruke en intervjuguide/samtaleguide. I denne intervjuguiden/samtaleguiden vil det på forhånd være utarbeidet spørsmål. Disse spørsmålene vil du som forelder få tilgjengelig i god tid før intervjuet, etter tidspunkt og sted for gjennomføring er avtalt. Fokuset vil være på ditt barns forståelse av hvordan det har vært å være barn under smittevernsrestriksjoner.

Det vil bli brukt lydopptaker under selve intervjuet slik at jeg får med meg hele samtalen. Selve intervjuet/samtalen vil ta mellom 30 – 60 min og vil bli gjennomført i barnehagen om det lar seg gjøre.

Resultatene av intervjuet (lydopptak og data) vil bli oppbevart på min datamaskin der jeg er den som har tilgjengelig passord. Intervjuet vil bli ordrett transkribert.

Når masteroppgaven er ferdig skrevet og godkjent vil alle data bli slettet.

Å delta i intervju er frivillig. Du som forelder til informanten kan selvsagt når som helst velge å trekke dere uten å måtte gi noen begrunnelse for dette.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger at ditt barn skal delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine barns opplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Jeg har taushetsplikt og alt av innsamlet materiale og data vil bli behandlet konfidensielt.

Studien er meldt NSD (Norsk senter for Forskningsdata). Alt materiale som brukes vil bli anonymisert slik at ingen gjenkjenner enkeltpersoner som deltar.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om ditt barn til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene anonymiseres når prosjektet avsluttes/oppgaven er godkjent, noe som etter planen er i november 2021. Alt av innsamlet materiale og data vil da bli slettet.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- å få slettet personopplysninger om deg, og
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Universitetet i Stavanger har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Universitetet i Stavanger ved Thomas Moser – mail: thomas.moser@uis.no

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17.

Har du noen spørsmål angående studien eller deltagelse i denne ta gjerne kontakt med meg.

Med vennlig hilsen

Thomas Moser
(Professor/veileder)

Lisbeth Haugen
tlf: 41631521
mail: lj.haugen@stud.uis.no
(student)

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet

«Barns sosiale relasjoner i barnehagen under smittevernrestriksjoner»

og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til at mitt barn kan:

- delta i intervju/samtale og at intervjuet/samtalen blir tatt opp på lydopptaker

Jeg samtykker til at mine barns opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

(Signert av forelder til informant, dato)

8.5 Godkjenning fra NSD

Behandlingen av personopplysninger er vurdert av NSD. Vurderingen er:

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet den 15.01.2021 med vedlegg, samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD. Behandlingen kan starte.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde: nsd.no/personverntjenester/fyll-ut-meldeskjema-for-personopplysninger/melde-endringer-i-meldeskjema

Du må vente på svar fra NSD før endringen gjennomføres.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 01.12.2021.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte om behandlingen av sine personopplysninger, og av foresatte til behandlingen av personopplysninger om barna. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som foresatte kan trekke tilbake. Barna vil også samtykke til deltakelse.

Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være de registrertes/foresattes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

PERSONVERNPRINSIPPER NSD

vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke viderebehandles til nye uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: åpenhet (art. 12), informasjon (art. 13), innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), underretning (art. 19), dataportabilitet (art. 20).

NSD vurderer at informasjonen som de registrerte og foresatte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Vi minner om at hvis en registrert/foresatt tar kontakt om sine/barnets rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og eventuelt rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

Kontaktperson hos NSD: Simon Gogl
Tlf. Personverntjenester: 55 58 21 17 (tast 1)